Γλώσσα Στ΄ Δημοτικού
Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα

α΄ τεύχος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Άννα Ιορδανίδου**, *Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πατρών* **Νεκταρία Κανελλοπούλου**, *Εκπαιδευτικός* **Ελευθερία Κοσμά**, *Εκπαιδευτικός* **Βασιλική Κουταβά**, *Εκπαιδευτικός* **Παναγιώτης Οικονόμου**, *Εκπαιδευτικός* **Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου**, *Εκπαιδευτικός*
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Βασιλική Τοκατλίδου**, *Ομότιμη Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης* **Όλγα Μούσιου-Μυλωνά**, *Σχολική Σύμβουλος* **Ιωάννης Μπάρτζης**, *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Γιώργος Πισκοπάνης**, *Σκιτσογράφος-Εικονογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους**, *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	**Πέτρος Μπερερής**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* **Χρήστος Παπαρίζος**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Χρήστος Παπαρίζος**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	**Γιώργος Πανουτσόπουλος**, *Εικαστικός καλλιτέχνης*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.**

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2007-2013

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Άννα Ιορδανίδου Νεκταρία Κανελλοπούλου Ελευθερία Κοσμά
Βασιλική Κουταβά Παναγιώτης Οικονόμου
Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Γλώσσα Στ΄ Δημοτικού
Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα

α΄ τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 1
ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα 7

ΕΝΟΤΗΤΑ 2
κατοικία 23

ΕΝΟΤΗΤΑ 3
28η Οκτωβρίου 39

ΕΝΟΤΗΤΑ 4
διατροφή 47

ΕΝΟΤΗΤΑ 5
17η Νοέμβρη 71

ΕΝΟΤΗΤΑ 6
η ζωή σε άλλους τόπους 79

Ενότητα 1

Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα

Ο θαλασσοπόρος

Έχω ένα καράβι, τόσο, με πανιά,
θάλασσες αφήνει, θάλασσες περνά.

Άφωνος στον κίνδυνο και θαλασσομάχος,
ταξιδεύω σχίζοντας πέλαγα μονάχος.

Στου περιβολιού μας τη δεξαμενή,
τα νερά τους σμίγουν πέντε ποταμοί!

Γύρω περιμένουν στις ακτές οι κάβοι
δίπλα τους ν' αράξει τ' άσπρο μου καράβι.

Στην Ινδία, στο Βόλγα, στο Μισσισσιπή
τρέχει το καράβι μου, πάει αστραπή.

Το φεγγάρι μέσα απ' το πυκνό πλατάνι
στα ταξίδια του όλα συντροφιά μού κάνει.

Προς τα πολυτρίχια, λίγο παρακεί,
το τιμόνι αν στρίψω, να η Αμερική.

Πίσω απ' του κισσού μας τη χλωρή κουρτίνα,
έγια μόλα, βάζω πλώρη για την Κίνα.

Το Σουέζ, την Πόλη και τον Παναμά,
ως να με φωνάξει για φαΐ η μαμά.

Ρίτα Μπούμη-Παπά

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Πώς περιγράφουμε ένα πράγμα*
- *Πώς χρησιμοποιούμε τους χρόνους του ρήματος*

Τα ψάθινα καπέλα

Απ' το παλιό μας σπίτι θυμάμαι λίγα πράγματα. Ήταν κάπου κοντά στον Λυκαβηττό κι είχε ταράτσα που 'βλεπε στο Φάληρο. Ζούσε μαζί μας ο πατέρας κι είχαμε ένα λαγωνικό που το λέγανε Ντικ. Θυμάμαι και δύο βάζα κινέζικα στις δυο γωνιές της σάλας. Τίποτ' άλλο. Η Μαρία όμως θυμάται πολλά. Μας τα λέει καμιά φορά κι εμείς δακρύζουμε, κρυφά η μια από την άλλη.

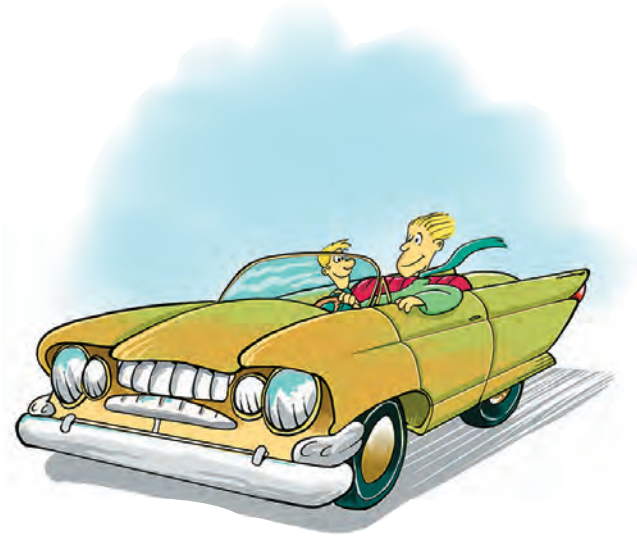

Με τον πατέρα πηγαίναμε στη θάλασσα σχεδόν κάθε Κυριακή. Είχε ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο που 'μοιαζε με οβίδα και το λέγαμε «Καραϊσκάκη». Έτσι το 'χε βαφτίσει ένα παιδί καθώς περνούσαμε από έναν κεντρικό δρόμο της Αθήνας, και μεις χαρήκαμε, γιατί το αυτοκίνητο του πατέρα δεν ήταν κοινό αυτοκίνητο και του άξιζε να έχει ένα όνομα. Το χρώμα του ήταν καφέ ή γκρίζο ή ίσως και χακί, από μέσα ήταν στρωμένο με βυσσινί πετσί αληθινό, μια πολυτέλεια που ερχόταν σε αντίθεση με το σύνολο· ήταν ψηλό, εντελώς ανοιχτό και δίχως κουκούλα, με τη μηχανή του κομμένη μπροστά κατακόρυφα σαν φάτσα μούργικου σκύλου· πίσω κατέληγε σε μύτη που θύμιζε ουρά τσαλαπετεινού· κι εκεί στη μύτη υπήρχε ένα ξύλινο ντουλαπάκι, όπου πετούσαμε τα κοστούμια του μπάνιου, τα ψαρικά, κι ό,τι άλλο, ανάκατα. Κοντολογίς, ήταν ένα αυτοκίνητο με δικό του χαρακτήρα και εμφάνιση προκλητική.

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, *Τα ψάθινα καπέλα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1997 (διασκευή)

1. Βρείτε όσες πληροφορίες μάς δίνει το μέρος του κειμένου που περιγράφει τον «Καραϊσκάκη», το παλιό αυτοκίνητο, και γράψτε τες στον πίνακα:

χρώμα	
σχήμα	
εσωτερικές λεπτομέρειες	
εξωτερικές λεπτομέρειες	

2. Δείτε τη σειρά με την οποία η συγγραφέας παρουσιάζει τα στοιχεία της περιγραφής. Πρώτα αναφέρει αυτό που περιγράφεται: «*ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο...*».

- Στη συνέχεια αναφέρονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ποια είναι αυτά;
- Πώς προχωράει μετά η περιγραφή, από το μέσα μέρος προς το έξω ή από το έξω μέρος προς το μέσα;
- Στο εξωτερικό του αυτοκινήτου, ποιο μέρος περιγράφεται πρώτα και ποιο μετά;

3. Η συγγραφέας μάς δίνει και τις δικές της εντυπώσεις από το αυτοκίνητο, για να κάνει πιο ζωντανή την περιγραφή. Για παράδειγμα, λέει: *«ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο που έμοιαζε με οβίδα».* Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με τα σχόλια που κάνει η συγγραφέας:

μέρη αυτοκινήτου	σχόλια

Όταν περιγράφουμε ένα αντικείμενο, συνήθως χρησιμοποιούμε ενεστώτα. Η συγγραφέας όμως θυμάται με νοσταλγία και περιγράφει το παλιό οικογενειακό της αυτοκίνητο. Γι' αυτό τον λόγο χρησιμοποιεί χρόνους του παρελθόντος.

4. Είδατε σε μια βιτρίνα το ποδήλατο των ονείρων σας. Ένας συγγενής σας θέλει να σας το αγοράσει. Γράψτε ένα σύντομο γράμμα για να του το περιγράψετε ακριβώς.

Μην ξεχάσετε να αναφέρετε:

- τη γενική εντύπωση που δίνει
- την εξωτερική περιγραφή του (αν έχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, τονίστε το)
- τα δικά σας σχόλια και συναισθήματα

5. Ο υπολογιστής «θύμωσε» και αρνείται να γράψει δυο ίδια γράμματα στη σειρά. Βρείτε ποιες λέξεις χρειάζονται διόρθωση.

Το προηγούμενο Σάβατο έφτασε στο σπίτι μας ένα γράμα από τον παπού μου που μένει μόνιμα λίγο έξω από τη Θεσαλονίκη. Μας καλούσε να περάσουμε οικογενειακώς λίγες ημέρες μαζί του και να απολαύσουμε τις τελευταίες ηλιόλουστες μέρες δίπλα στη θάλασα. Πώς θα μπορούσαμε να απορίψουμε μια τέτοια πρόταση, ένα διάλειμα ξεγνοιασιάς σε καθαρό περιβάλον; Αποφασίσαμε να ταξιδέψουμε με το τρένο για να χαρούμε τη διαδρομή και συνενοηθήκαμε μαζί του για τις τελευταίες λεπτομέρειες.

Την επόμενη μέρα, φτάσαμε από νωρίς στον σταθμό και περιμέναμε την αναχώρηση της αμαξοστοιχίας. Όταν ανεβήκαμε στο τρένο, διαπιστώσαμε ότι οι θέσεις μας ήταν κατειλημένες, αλλά ευτυχώς το πρόβλημα λύθηκε εύκολα. Σε λίγο τα μεγάφωνα έκαναν έκληση να απομακρυνθούν όλοι από την άκρη της αποβάθρας, γιατί το τρένο ήταν έτοιμο να ξεκινήσει.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς αφηγούμαστε μια ιστορία***
- ***Πώς μιλάμε για το χτες, το σήμερα, το αύριο (χρόνοι ρημάτων, επιρρήματα, ουσιαστικά, σύνδεσμοι)***
- ***Πώς φτιάχνουμε την περίληψη μιας ιστορίας***

Το μυθιστόρημα του Ιουλίου Βερν «Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες» διαδραματίζεται το 1872. Ο Φιλέας Φογκ και ο υπηρέτης του Πασπαρτού έχουν βάλει στοίχημα να κάνουν τον γύρο του κόσμου σε 80 ημέρες. Βρίσκουν όμως εμπόδια που μπορούν να τους οδηγήσουν στην αποτυχία.

Ταξιδεύοντας με ελέφαντα

«Αν δεν έχετε αντίρρηση, θα πρότεινα να αναζητήσουμε κάποιο άλλο μέσο για να πάμε στο Αλάχαμπαντ» είπε ήρεμα ο Φιλέας Φογκ.

«Μα αυτή η καθυστέρηση δε θα είναι προς ζημία σας;» απάντησε ο κύριος Φράνσις.

«Όχι, την είχα προβλέψει».

«Πώς; Ξέρατε ότι οι γραμμές δε συνεχίζονται;»

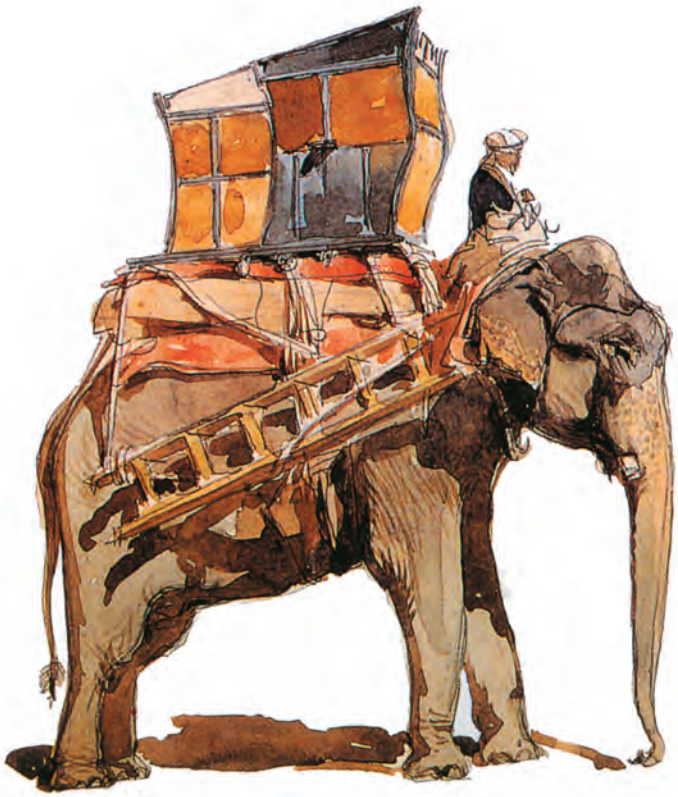

«Όχι, αλλά ήξερα ότι αργά ή γρήγορα θα εμφανιζόταν κάποιο εμπόδιο. Επομένως, τίποτα δεν έχει χαθεί. Σήμερα έχουμε 22 Οκτωβρίου, άρα θα φθάσουμε έγκαιρα» δήλωσε ο Φογκ με τέτοια αφοπλιστική αυτοπεποίθηση, που κανένας δεν τόλμησε να κάνει κάποιο σχόλιο.

Δυστυχώς, οι ράγες πράγματι σταματούσαν. Οι εφημερίδες μοιάζουν με ορισμένα ρολόγια που έχουν τη μανία να πηγαίνουν μπροστά. Έτσι, είχαν πρόωρα αναγγείλει ότι οι γραμμές είχαν ολοκληρωθεί. Οι περισσότεροι ταξιδιώτες γνώριζαν γι' αυτή τη διακοπή των γραμμών και, μόλις κατέβηκαν από το τρένο, πήραν κάθε διαθέσιμο μεταφορικό μέσο που υπήρχε στο χωριό. Όμως ο κύριος Φογκ και ο κύριος Φράνσις έψαξαν σε όλο το χωριό και δε βρήκαν τίποτα.

«Θα πάω με τα πόδια» είπε ο κύριος Φογκ.

Ο Πασπαρτού πλησίασε τον κύριό του, κάνοντας έναν εκφραστικό μορφασμό, καθώς σκεφτόταν τα θαυμάσια αλλά ακατάλληλα για πεζοπορία πασούμια του. Ευτυχώς, είχε κάνει κι αυτός μια έρευνα και, αφού δίστασε για λίγο, είπε:

«Κύριε, νομίζω ότι βρήκα ένα μέσο να ταξιδέψουμε».

«Τι;»

«Έναν ελέφαντα! Τον έχει ένας Ινδός που μένει εδώ δίπλα».

Πέντε λεπτά αργότερα οι τρεις συνταξιδιώτες έφταναν σε μια καλύβα, χτισμένη πλάι σε ένα χωράφι που το περιέζωνε ένας ψηλός φράχτης από πασσάλους. Μέσα στην καλύβα υπήρχε ένας Ινδός και στο χωράφι ένας ελέφαντας. Ο Ινδός τούς οδήγησε στο χωράφι. Εκεί αντίκρισαν ένα ζώο, σχεδόν εξημερωμένο. Αναμφίβολα ο Κιούνι –έτσι έλεγαν το ζώο– μπορούσε, όπως όλοι οι ελέφαντες, να καλύψει με μεγάλη ταχύτητα μεγάλες αποστάσεις και, καθώς δεν υπήρχε άλλο διαθέσιμο υποζύγιο, αποφάσισαν να τον χρησιμοποιήσουν. Όμως οι ελέφαντες, που έχουν αρχίσει να σπανίζουν στην Ινδία, δεν είναι καθόλου φτηνοί. Επομένως, τους έχουν μη στάξει και μη βρέξει, γι' αυτό και, όταν ο κύριος Φογκ ζήτησε να νοικιάσει τον ελέφαντα, ο Ινδός αρνήθηκε.

Ο Φογκ επέμενε και πρόσφερε το εξωφρενικό ποσό των δέκα λιρών την ώρα. Η απάντηση του Ινδού ήταν αρνητική. Είκοσι λίρες; Και πάλι όχι. Σαράντα λίρες; Πάντα όχι. Σε κάθε νέα προσφορά, ο Πασπαρτού τιναζόταν αγανακτισμένος, αλλά ο Ινδός ήταν αμετάπειστος.

Το ποσό όμως δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητο. Αν δεχτούμε ότι ο ελέφαντας χρειαζόταν δεκαπέντε ώρες για να φτάσει στο Αλάχαμπαντ, ο ιδιοκτήτης του θα κέρδιζε εξακόσιες λίρες.

Χωρίς να χάσει την ψυχραιμία του, ο Φιλέας Φογκ πρότεινε στον Ινδό να αγοράσει τον ελέφαντά του, προτείνοντάς του αρχικά χίλιες λίρες.

Ο Ινδός δεν ήθελε να τον πουλήσει! Ίσως ο κατεργάρης να περίμενε ακόμα μεγαλύτερο κέρδος.

Ο κύριος Φογκ πλησίασε ξανά τον Ινδό και του πρόσφερε διαδοχικά χίλιες διακόσιες λίρες, χίλιες πεντακόσιες λίρες, χίλιες οχτακόσιες και, τέλος, δύο χιλιάδες λίρες. Ο Πασπαρτού, που συνήθως ήταν κοκκινωπός, είχε γίνει κάτασπρος από την αγωνία. Στις δύο χιλιάδες λίρες, ο Ινδός υποχώρησε.

«Θεούλη μου!» φώναξε ο Πασπαρτού. «Χρυσό τον πληρώνουμε αυτό τον ελέφαντα!»

Ιούλιος Βερν, *Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες*,
μετάφρ. Μ. Τζιαντζή, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, χ.χ. (διασκευή)

1. Βρείτε ποιες από τις φράσεις είναι σωστές (Σ) και ποιες λανθασμένες (Λ).

- Οι εφημερίδες ανάγγειλαν πρόωρα ότι οι σιδηροδρομικές γραμμές είχαν ολοκληρωθεί.
- Ο Πασπαρτού πρότεινε στον κύριο Φογκ να ταξιδέψουν με έναν ελέφαντα.
- Ο Κιούνι, ο ελέφαντας, δεν μπορούσε να καλύψει μεγάλη απόσταση με μεγάλη ταχύτητα.
- Ο Ινδός αρνήθηκε πεισματικά να πουλήσει τον ελέφαντα, όσα λεφτά κι αν του έδωσαν.

2. Θέλετε να διηγηθείτε με λίγα λόγια σε έναν φίλο σας την ιστορία που διαβάσατε.

Χρειάζεται δηλαδή να του πείτε:

- ποιος είναι ο βασικός ήρωας και ποια άλλα πρόσωπα παίρνουν μέρος
- πού και πότε συμβαίνει η ιστορία
- πώς ξεκινάει η περιπέτεια
- τι γίνεται μετά
- ποιο είναι το αποτέλεσμα
- τι σκέφτονται ή αισθάνονται τα πρόσωπα για ό,τι συνέβη

Απαντήστε με μια φράση σε κάθε ερώτηση και συνδέστε τις φράσεις μεταξύ τους σε ένα κείμενο (χρησιμοποιώντας συνδέσμους και άλλες λέξεις), για να διηγηθείτε περιληπτικά την ιστορία.

Για να δείξουμε πότε κάνουμε ή πότε γίνεται κάτι, χρησιμοποιούμε πολλούς τρόπους. Ένας τρόπος είναι οι χρόνοι των ρημάτων.

ΠΑΡΕΛΘΟΝ κάτι που γινόταν ή έγινε	ΠΑΡΟΝ κάτι που γίνεται τώρα, τη στιγμή που μιλάμε	ΜΕΛΛΟΝ κάτι που θα γίνει ή θα γίνεται
Παρατατικός έγραφα **Αόριστος** έγραψα **Υπερσυντέλικος** είχα γράψει	**Ενεστώτας** γράφω **Παρακείμενος** έχω γράψει	**Εξακολουθητικός μέλλοντας** θα γράφω **Συνοπτικός μέλλοντας** θα γράψω **Συντελεσμένος μέλλοντας** θα έχω γράψει

3. Ο συγγραφέας διηγείται μια ιστορία που έγινε στο παρελθόν. Φανταστείτε ότι διηγείται το παρακάτω μέρος της ιστορίας σαν να συμβαίνει τώρα. Ξαναγράψτε την ιστορία αλλάζοντας τους χρόνους. Σε ποιο χρόνο θα βάλετε τα ρήματα για να δείξετε ότι τα γεγονότα συμβαίνουν τη στιγμή που μιλάει;

Πέντε λεπτά αργότερα, ο Φιλέας Φογκ, ο σερ Φράνσις Κρόμαρτι και ο Πασπαρτού φτάνουν σε μια καλύβα, ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... *χρησιμοποιήσουν.*

Ποιος χρόνος είναι καλύτερος για να διηγηθούμε μια ιστορία με πιο ζωντανό τρόπο, σαν να συμβαίνει τώρα;

Τον χρόνο μπορούμε ακόμη να τον δείξουμε χρησιμοποιώντας επιρρήματα και ουσιαστικά με λειτουργία επιρρήματος. Πολλές φορές, όταν μιλάμε ή όταν γράφουμε, χρησιμοποιούμε επίσης και χρονικές προτάσεις. Αυτές αρχίζουν συνήθως με τις λέξεις *όταν*, *αφού*, *πριν*, *μόλις*.

Επιρρήματα
αργά
γρήγορα
αρχικά
νωρίς
σήμερα

Ουσιαστικά με λειτουργία επιρρήματος
το μεσημέρι (θα έρθω)
το απόγευμα (θα φύγω)

Χρονικές προτάσεις
αφού κλείστηκε η συμφωνία, ...

4. Θέλετε να διηγηθείτε κάτι ασυνήθιστο που έγινε σε ένα ταξίδι. Βρείτε έναν τίτλο και προσπαθήστε η ιστορία σας να περιέχει όσο το δυνατόν περισσότερα από τα κύρια στοιχεία που υπάρχουν στην άσκηση 2. Μην ξεχάσετε ότι, συνήθως, όταν διηγούμαστε μια ιστορία, βάζουμε τα γεγονότα σε χρονική σειρά. Μπορείτε να ξεκινήσετε τις προτάσεις σας με τις παρακάτω λέξεις και φράσεις που δηλώνουν χρόνο:

Στην αρχή του ταξιδιού, ...

Πρώτα, ...

Έπειτα, ...

Ξαφνικά, ...

Την ίδια στιγμή, ...

Ύστερα, ...

Λίγο πριν φτάσουμε στον προορισμό μας, ...

Τέλος, ...

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Πώς γράφουμε μια ανακοίνωση*
- *Πώς χρησιμοποιούμε τους χρόνους του ρήματος*

Δύο μέρες στο βουνό

Θα χρειαστείτε σακίδιο, 2 φόρμες, 2 ζευγάρια παπούτσια, αδιάβροχο, μπλοκ σημειώσεων, μολύβι, μεγεθυντικό φακό, σκούφο, γάντια, κασκόλ, γυαλιά ηλίου... για να περάσετε ένα αξέχαστο **διήμερο στον Παρνασσό** με τον **Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Αχαρνών**. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να είστε από 7 έως 18 χρόνων, αλλά και οι μικρότεροι μπορούν να συμμετάσχουν με τη συνοδεία των γονιών τους. Ένα διήμερο στη φύση με δραστηριότητες είναι ο στόχος του προγράμματος.
Θα εξασκηθείτε στη χιονοδρομία, θα γνωρίσετε φίλους, θα ανακαλύψετε την ομορφιά της ελληνικής φύσης, θα μάθετε να προσανατολίζεστε, θα διασκεδάσετε με θεατρικό παιχνίδι και, το κυριότερο, θα χορτάσετε καθαρό αέρα και θα περάσετε ξένοιαστες ώρες.
Το διήμερο θα πραγματοποιηθεί στις 15 και 16 Φεβρουαρίου στους Δελφούς και η μεταφορά σας μέχρι εκεί θα γίνει με πούλμαν. Όσοι επιθυμείτε να παρακολουθήσετε το πρόγραμμα, πρέπει να δηλώσετε συμμετοχή έως τις 31 Ιανουαρίου και να προκαταβάλετε μέρος των χρημάτων που απαιτούνται.

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 210-2461528 (ΕΟΣ Αχαρνών)
υπεύθυνος προγράμματος, Κ. Σαμούλης.

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 207, 11/1/03

1. Διαβάσατε την ανακοίνωση; Μπορείτε ν' απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις; Αν σας βοηθάει, μπορείτε να υπογραμμίσετε την απάντηση και μέσα στο κείμενο!

α. Ποιος διοργανώνει την εκδρομή στον Παρνασσό;
β. Με ποιον τρόπο μπορούν να πάρουν μέρος στην εκδρομή όσοι είναι μικρότεροι από 7 χρονών;
γ. Μπορεί να πάει στην εκδρομή όποιος είναι μεγαλύτερος από 18 χρονών;
δ. Πότε θα γίνει η εκδρομή στον Παρνασσό και με ποιο μεταφορικό μέσο;
ε. Πότε είναι η τελευταία μέρα για να δηλώσει κανείς συμμετοχή;
στ. Ποιος είναι ο κύριος Σαμούλης;
ζ. Τι θα κάνετε αυτές τις δυο μέρες, σύμφωνα με την ανακοίνωση;

2. Παρακάτω θα διαβάσετε τις εντυπώσεις από ένα ταξίδι στα Ζαγοροχώρια:

Πηγαίνοντας στα Ζαγοροχώρια συναντάτε ένα σύνολο 46 χωριών στην ορεινή περιοχή της Πίνδου. Στο Ζαγόρι δε βρίσκετε άσχημο χωριό. Στα απλά αγροτικά κτίσματα και στις εκκλησίες οι λαξευμένες πέτρες διατηρούν κάτι από τη μεγάλη τέχνη των παλιών μαστόρων.

Καλοδιατηρημένα χωριά βλέπετε πολλά. Το Πάπιγκο (Μικρό και Μεγάλο), το Μονοδένδρι, το Δίλοφο, το Καπέσοβο, το Τσεπέλοβο και πολλά άλλα ακόμα.

Ο δρόμος που σας οδηγεί ως το Πάπιγκο περνάει από την κεντρική αρτηρία για Κόνιτσα. Στη συνέχεια περνάτε από την Αρίστη και ανηφορίζετε προς τους δύο οικισμούς, το Μικρό και το Μεγάλο Πάπιγκο. Κάθεστε στην πλατεία του μικρού χωριού και κοιτάζετε τη θέα στις πλαγιές. Χαλαρώνετε στα καφενεδάκια και τις ταβέρνες του χωριού, κυρίως όμως χαίρεστε τη φύση. Αντικρίζετε τα λαμπερά νερά του Βοϊδομάτη, τις κορυφές της Αστράκας, αγναντεύετε τη θέα προς το φαράγγι του Βίκου, επισκέπτεστε τις κολυμπήθρες (φυσικές πισίνες στον δρόμο από Μεγάλο προς Μικρό Πάπιγκο) και, αν είστε έτοιμοι για πεζοπορία, παίρνετε τη μεγάλη ανηφόρα της Τύμφης και γνωρίζετε τη Δρακόλιμνη.

περιοδικό *Αθηνόραμα*, ειδική έκδοση, Νοέμβριος 2002 (διασκευή)

Θέλετε να δώσετε τις ίδιες πληροφορίες με ένα γράμμα σε κάποιον φίλο σας που σκέφτεται να επισκεφτεί τα Ζαγοροχώρια. Κάντε τις απαραίτητες αλλαγές όπως στο παράδειγμα:

Πηγαίνοντας στα Ζαγοροχώρια θα συναντήσεις...

3. Αν γινόταν μια εκδρομή το καλοκαίρι στη θάλασσα, τι θα γράφατε στην εφημερίδα του σχολείου σας για να το μάθουν όλοι οι συμμαθητές σας; Γράψτε μια ανακοίνωση με τίτλο «Δυο μέρες στη θάλασσα».

Μην ξεχάσετε να γράψετε:

- ποιος οργανώνει την εκδρομή
- τα στοιχεία του οργανωτή
- πού και πότε θα γίνει
- πώς θα πάτε
- ποιοι μπορούν να συμμετέχουν
- τι θα κάνετε στην εκδρομή
- τι θα χρειαστεί να πάρετε μαζί σας
- πόσα χρήματα θα πρέπει να πληρώσετε και σε ποιον

4. Φανταστείτε ότι μόλις γυρίσατε από την εκδρομή στον Παρνασσό και θέλετε να γράψετε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας για το πώς περάσατε, με τίτλο «Η εκδρομή στον Παρνασσό».

Μην ξεχάσετε να γράψετε:

- πού βρίσκεται το μέρος όπου πήγατε
- πότε και για ποιον λόγο πήγατε εκεί
- τη γενική εντύπωση
- τι είδατε στη διάρκεια της εκδρομής και με ποια σειρά
- τι κάνατε εκεί
- περιστατικά που συνέβησαν
- τα συναισθήματα και τις σκέψεις σας

5. Τι λέτε, θα θέλατε να διοργανώσετε και εσείς μια εκπαιδευτική εκδρομή με την τάξη σας στους Δελφούς;

Για να γίνει όμως με επιτυχία, μια καλή ιδέα είναι να δουλέψετε ομαδικά.

Μια ομάδα θα βρει πληροφορίες για τους Δελφούς από τη μυθολογία και την ιστορία, θα γράψει μια **περίληψη** σε 150 με 200 λέξεις και θα τη διαβάσει στην τάξη. Θα δώσει τίτλο στο κείμενο και θα γράψει μόνο τα κύρια σημεία των κειμένων που διάβασε.

Μια άλλη θα διαλέξει μέσα από τον οδικό χάρτη τη διαδρομή που θα ακολουθήσετε και από ποια μέρη θα περάσετε. Επίσης, θα βρει πληροφορίες για αυτά τα μέρη, ώστε στα ωραιότερα σημεία να κάνετε στάσεις.

Πόσο θα στοιχίσει η εκδρομή; Πόσα παιδιά θα πάρουν μέρος; Πόσο πρέπει να είναι το αντίτιμο του εισιτηρίου; Μια ομάδα θα αναλάβει τα οικονομικά θέματα της εκδρομής και θα σημειώσει σε ένα τετράδιο όλα τα απαραίτητα στοιχεία.

Στους Δελφούς, ποια μνημεία είναι καλό να επισκεφτείτε; Τι θα δείτε στο μουσείο; Η τέταρτη ομάδα θα βρει τις απαραίτητες πληροφορίες από ταξιδιωτικούς οδηγούς, θα τις καταγράψει και θα ξεναγήσει την υπόλοιπη τάξη στους Δελφούς.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

Γιώργος Μπόντης, [*Ο ασημένιος δρόμος*] (σελ. 30)
Όμηρος, [*Στο νησί των Φαιάκων*] (σελ. 46)
Αντώνης Σαμαράκης, *Σ' ένα συνοριακό σταθμό* (σελ. 67)
Λουκιανός, [*Ταξίδια γεμάτα περιπέτειες*] (σελ. 265)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

Βαρελλά Αγγελική, *Η Ελλάδα κι εμείς*, εκδ. Χρυσή Πένα, Αθήνα, 1991
Ιωαννίδης Ι. Δ., *Ο γύρος του κόσμου χωρίς λεφτά*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1989
Παγκόσμιος Άτλαντας, Εικονοπαίδεια, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1995
Ταξίδια στις χώρες του κόσμου, εκδ. Στρατίκη, Αθήνα, 1993

Ο στρατηγός, Μπάστερ Κίτον και Κλάιντ Μπρόκμαν, 1926
Ο Τζίμης και το γιγαντοροδάκινο, Χένρι Σέλινκ, 1996
Ταξιδεύοντας (Ο μοναχικός πλανήτης), ντοκιμαντέρ αγγλικής, γαλλικής, αμερικανικής, αυστραλιανής παραγωγής, 2000
Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα, ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 2002

Άσπρα καράβια, στίχοι Σ. Σκίπης, μουσική Γ. Σπανός
Άσπρα, κόκκινα, κίτρινα, μπλε, στίχοι Η. Λογοθέτης, μουσική Δ. Μούτσης
Κρουαζιέρα, στίχοι, μουσική Β. Γερμανός
Ξημερώνει, στίχοι Γ. Ρούσσος, μουσική Μ. Χατζιδάκις
Παποράκι, στίχοι Λ. Παπαδόπουλος, μουσική Μ. Λοΐζος
Σ' ένα εξπρές, στίχοι Κ. Ντούμος, μουσική Γ. Σπανός
Φύσα, αεράκι, στίχοι Ν. Γκάτσος, μουσική Σ. Ξαρχάκος

Σιδηροδρομικό μουσείο, Σιώκου 4 (κάθ. Λιοσίων 301), Αθήνα

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Πώς αφηγούμαστε μια ιστορία

Γράφουμε:

- Πού και πότε συμβαίνουν τα γεγονότα της ιστορίας.
- Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας.
- Ποια άλλα πρόσωπα συμμετέχουν.
- Με ποιο γεγονός ξεκινάει η ιστορία.
- Με ποια γεγονότα ή πράξεις συνεχίζεται.
- Πώς τελειώνει η ιστορία.
- Τι σκέφτονται και τι αισθάνονται τα πρόσωπα (κυρίως το κεντρικό πρόσωπο) για ό,τι συνέβη.

Χρησιμοποιούμε:

- Χρόνους του παρελθόντος (κυρίως παρατατικό, αόριστο αλλά και ενεστώτα για ζωντάνια και αμεσότητα).
- Χρονικές (και αιτιολογικές) προτάσεις.
- Χρονικούς συνδέσμους, χρονικά επιρρήματα, φράσεις που δηλώνουν χρόνο.
- Ουσιαστικά και επίθετα στις περιγραφές.

2. Πώς περιγράφουμε ένα πράγμα

Γράφουμε:

- Πού βρίσκεται.
- Πώς το λένε.
- Πώς είναι (γενική εντύπωση, σχήμα, μέγεθος, χρώμα).
- Περιγραφή από τα έξω προς τα μέσα.
- Πώς το απέκτησα (αν είναι δικό μου).
- Πώς είναι φτιαγμένο, από τι υλικά.
- Πώς χρησιμοποιείται.
- Περιστατικά σχετικά με αυτό.
- Συναισθήματα και σκέψεις για όλα τα παραπάνω.

Χρησιμοποιούμε:

- Ενεστώτα (συνήθως) ρημάτων.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.
- Τοπικούς προσδιορισμούς.

Διορθώνω το γραπτό μου

Κάθε φορά που γράφω ένα κείμενο το ξαναδιαβάζω. Προσέχω όλα τα παρακάτω και διορθώνω όσα χρειάζονται. (Μπορεί να χρειαστεί να ξαναγράψω κάποια μέρη του κειμένου μου.)

1. Ποιος ήταν ο σκοπός μου; Τον πέτυχα; (*Συμβουλευτείτε τα σημεία που προτείνονται για ανάπτυξη στην* **εκφώνηση της εργασίας παραγωγής γραπτού λόγου** *κάθε φορά και τους* **επαναληπτικούς πίνακες** *στο τέλος της κάθε ενότητας.*)
2. Οργάνωσα το γραπτό μου σε παραγράφους;
3. Πώς είναι η ορθογραφία; Χρησιμοποίησα το λεξικό μου;
4. Χρησιμοποίησα σωστά τις τελείες και τα κόμματα;
5. Χρησιμοποίησα πολλές διαφορετικές λέξεις ή έχω επαναλάβει συχνά τις ίδιες λέξεις;
6. Τι μου άρεσε περισσότερο απ' όσα έγραψα;
7. Τι θα μπορούσα να έχω γράψει καλύτερα; Πώς μπορώ να το γράψω τώρα;
8. Τι θα μπορούσα να γράψω ακόμα; Τι θα μπορούσα να αφαιρέσω;
9. Θα καταλάβουν το κείμενο οι συμμαθητές μου;
10. Ποια σημεία θα τους αρέσουν περισσότερο και ποια λιγότερο;
11. Πώς είναι η εμφάνιση του γραπτού μου; Είναι καθαρό και καλογραμμένο; Μπορεί να το διαβάσει κανείς εύκολα;

Ενότητα 2

Κατοικία Κατοικία Κατοικία Κατοικία

Το σπίτι μου

Θέλω να χτίσω ένα σπιτάκι
στη μοναξιά και στη σιωπή,
γύρω μια πράσινη ραχούλα...
Δε θα το χτίσω εκεί.

Ξέρω στη χώρα τη μεγάλη
τον πλούσιο δρόμο τον πλατύ
με τα παλάτια και τους κήπους.
Δε θα το χτίσω εκεί.

Ξέρω το πρόσχαρο ακρογιάλι
όλο το κύμα το φιλεί,
κρινόσπαρτ' είναι η αμμουδιά του.
Δε θα το χτίσω εκεί.

Ατέλειωτη τραβά μια στράτα,
σκίζει μια χέρσα* απλοχωριά,
σκληρά τη δέρνει τ' αγριοκαίρι
και ο λίβας* τη χτυπά,

Μια στράτα χιλιοπατημένη
τον καβαλάρη νηστικό,
τον πεζοδρόμο διψασμένο
θάφτει στον κουρνιαχτό*.

Εκεί το σπίτι μου θα χτίσω
με μια βρυσούλα στην αυλή·
πάντα η γωνιά του θα καπνίζει
κι η θύρα του ανοιχτή.

Κωστής Παλαμάς

---

* χέρσος: αυτός που δεν έχει καλλιεργηθεί ή δεν μπορεί να καλλιεργηθεί, ο άγονος
* λίβας: ο θερμός νοτιοδυτικός άνεμος που πνέει από τη Λιβύη
* κουρνιαχτός: σύννεφο σκόνης που σηκώνεται με την κίνηση (ανθρώπων, ζώων, οχημάτων) ή με τον αέρα

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Πώς περιγράφουμε ένα κτίσμα*
- *Ποιος είναι ο ρόλος του επιθέτου σε ένα περιγραφικό κείμενο*
- *Ποιες λέξεις ή φράσεις δηλώνουν τόπο*

Το σπίτι του ποιητή Καβάφη

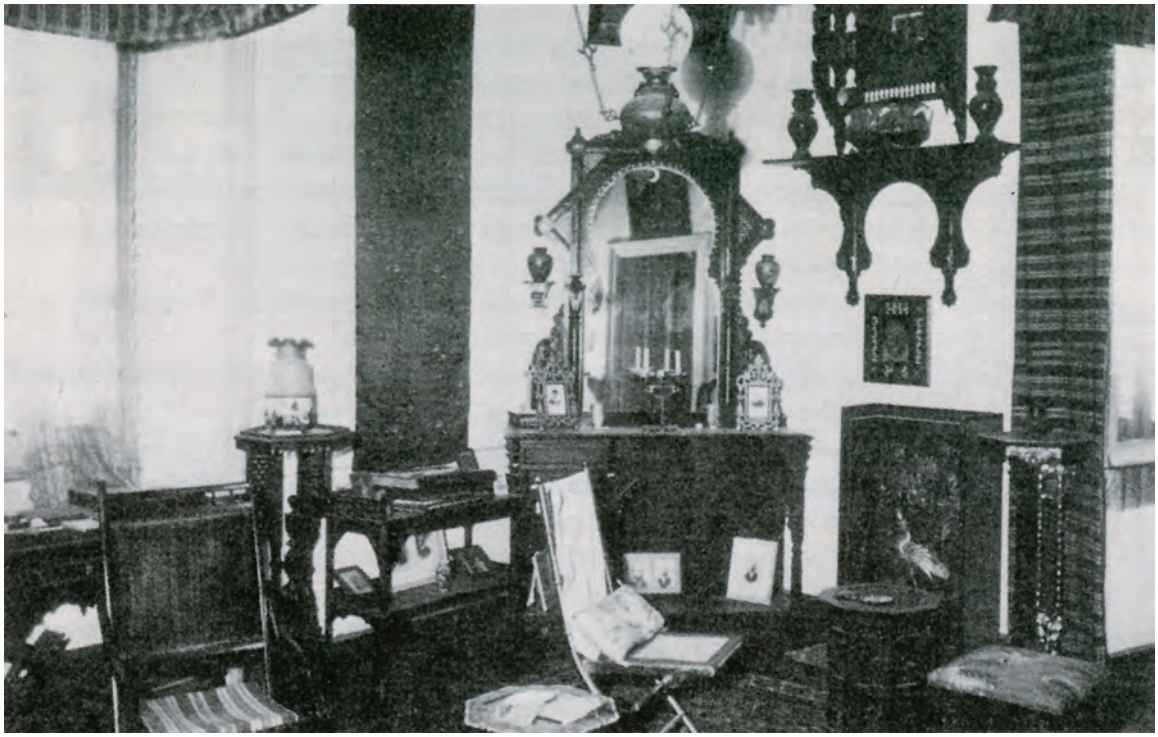

Το σπίτι του Καβάφη βρίσκεται στην οδό Λέψιους, έναν δρόμο στην καρδιά της Αλεξάνδρειας. Ο ποιητής κατοικούσε στον δεύτερο όροφο ενός μεγάρου, βαμμένου σε πορτοκαλί χρώμα. Από εκεί φαινόταν απέναντι το νοσοκομείο, χτισμένο ανάμεσα σε μικρά χαμηλά σπιτάκια.

Ο Καβάφης ήταν, χωρίς αμφιβολία, μανιώδης με την πρωτοτυπία. Από το διαμέρισμά του είχε βγάλει όχι μονάχα το τηλέφωνο και το ραδιόφωνο αλλά και το ηλεκτρικό και στη θέση του είχε βάλει κεριά και λάμπες πετρελαίου.

Το διαμέρισμα, όπως και η πρόσοψη του μεγάρου, δεν έχει τίποτα το ξεχωριστό, που να εντυπωσιάζει τον επισκέπτη, τίποτα το μοντέρνο. Επιπλωμένο, χωρίς πίνακες. Στην πλατιά ορθογώνια είσοδο, από το κατώφλι ακόμα, ένα μόνο πράγμα «χτυπάει»: η μακριά και ψηλή βι-

βλιοθήκη σαν ερμάρι, με τα περισσότερα φύλλα τζαμένια, που σκεπάζει όλο τον τοίχο, και τα στοιβαγμένα στα ράφια βιβλία, μεγάλα και μικρά, σχεδόν όλα δεμένα. Ένα έπιπλο επιβλητικό που και μόνο του χαρακτηρίζει τον ένοικο. Στο σαλόνι, εκεί όπου ο ποιητής συνήθιζε να δέχεται τους φίλους, ένας καναπές τούρκικος, αρκετές πολυθρόνες και καρέκλες, ντυμένες με παλιά χρυσοΰφαντα υφάσματα, μερικά τραπεζάκια από σκαλιστό ξύλο και πάνω τους ένα κηροπήγιο από ατόφιο ασήμι ή μια λάμπα πετρελαίου με θαμπό γυαλί. Πολλά χαλιά, μερικές φτηνές χαλκογραφίες στους τοίχους, μια κορνίζα από έβενο στολισμένη με φίλντισι, που πλαισιώνει ένα ανάγλυφο γύψινο με την αυτοκράτειρα Θεοδώρα, δουλειά ερασιτεχνική, και μια μεγάλη φωτογραφία, με τζάμι, κορνιζαρισμένη, που παριστάνει τη μητέρα του ποιητή, τη Χαρίκλεια Φωτιάδη.

Χτυπητή αντίθεση με τούτη την επίπλωση αποτελεί το δωμάτιό του. Ένα στενό κι απλό κρεβάτι, ένα τραπεζάκι από ακατέργαστο ξύλο, μια καρέκλα ψάθινη κι ένα σιδερένιο τρίποδο σκουριασμένο που είχε πάνω του μια λεκάνη με μια κανάτα σμαλτωμένη. Τις ζεστές νύχτες του καλοκαιριού ο ποιητής προτιμούσε, αντί να πηγαίνει στο λουτρό και έτσι να διακόπτει την κουραστική δουλειά του, να βουτάει μια πετσέτα στο νερό αυτής της λεκάνης για να δροσίζει το πρόσωπό του. Γιατί συχνά έμενε εκεί ως αργά, σκυμμένος πάνω στο χοντροφτιαγμένο τραπεζάκι, να χτενίζει έναν στίχο ή να ψάχνει για μια λέξη που θα έδινε πιο πιστά την ιδέα του.

Σ' αυτό το γυμνό δωμάτιο, το κρυφό του σπουδαστήριο, γεννιούνται ύστερα από τις πρώτες δοκιμές, μέσα σ' ένα τέταρτο του αιώνα, τα ποιήματά του, που, ακατανόητα στην αρχή για πολύ καιρό, θα προκαλέσουν αργότερα τον θαυμασμό ακόμα και στις πιο μακρινές χώρες. Ο Καβάφης είναι, πραγματικά, ο περισσότερο μεταφρασμένος στο εξωτερικό Νεοέλληνας ποιητής.

Δημήτρης Δασκαλόπουλος – Μαρία Στασινοπούλου, *Ο βίος και το έργο του Κ.Π. Καβάφη*, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002 (διασκευή)

1. Προσπαθήστε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις, βρίσκοντας μέσα στο κείμενο τις πληροφορίες που χρειάζεστε:

α. **Τι** περιγράφει ο συγγραφέας; **Ποιος** κατοικούσε στο σπίτι;

β. **Πού** βρίσκεται το σπίτι; Έχουμε πληροφορίες για το πώς ήταν **απ' έξω**;

γ. Πώς είναι το σπίτι **από μέσα** με τη σειρά που βλέπει τους χώρους ο συγγραφέας;

δ. Ποια στοιχεία δείχνουν πώς ήταν η **ζωή** του ποιητή μέσα σ' αυτό;

ε. Ποιες είναι οι **σκέψεις** και τα **σχόλια** του συγγραφέα;

2. α. Ο συγγραφέας προτιμάει τον ενεστώτα στην περιγραφή του, ενώ, όταν αφηγείται στιγμές από τη ζωή του ποιητή, χρησιμοποιεί παρελθοντικούς χρόνους και κυρίως παρατατικό. Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;

β. Στο κείμενο συναντάμε πολλά **επίθετα** που

- μας δίνουν περισσότερες πληροφορίες για τα πράγματα που περιγράφονται και κάνουν την περιγραφή πιο **ζωντανή, σαφή, ακριβή** και **παραστατική**.
- μας μεταφέρουν ένα σχόλιο που θέλει να κάνει ο συγγραφέας για ό,τι βλέπει και περιγράφει.

Τα επίθετα μας δείχνουν δηλαδή την **οπτική γωνία, την προσωπική ματιά** του συγγραφέα, το πώς βλέπει αυτός τα πράγματα που περιγράφει.
Μπορείτε να βρείτε μερικά επίθετα στο κείμενο που απλώς περιγράφουν και μερικά που ταυτόχρονα σχολιάζουν;

γ. Τα επίθετα περιγράφουν με σύντομο τρόπο ένα χαρακτηριστικό των ουσιαστικών που συνοδεύουν. Δείτε πώς θα περιγράφαμε χρησιμοποιώντας στη θέση των επιθέτων περισσότερες λέξεις:

Στο δωμάτιο υπάρχει ένα τραπεζάκι από <u>ακατέργαστο</u> ξύλο (από ξύλο που δεν το έχουν κατεργαστεί), μια καρέκλα <u>ψάθινη</u> (από ψάθα) κι ένα <u>σιδερένιο</u> τρίποδο (από σίδερο).

Προσπαθήστε να αντικαταστήσετε τα υπογραμμισμένα επίθετα του κειμένου με φράσεις που να περιγράφουν τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

δ. Κάντε το αντίστροφο στο κείμενο που ακολουθεί:

Για πολλά χρόνια το σπίτι εκείνο, το σπίτι-φάντασμα των παιδικών μου χρόνων, <u>δεν κατοικούνταν</u>. Δεν έχανα όμως ευκαιρία να το επισκέπτομαι, με κάποιο φόβο κάθε φορά, <u>που δεν μπορούσα να εξηγήσω</u>. Το σπίτι <u>είχε δυο ορόφους</u> και μια παλιά αυλή <u>στρωμένη με πλάκες</u>. Οι τοίχοι <u>ήταν μεγάλου πάχους και ύψους</u>. <u>Ήταν από πέτρα</u>. Τα παράθυρά του <u>ήταν φραγμένα με κάγκελα</u> και τα παντζούρια <u>είχαν σχεδόν σαπίσει</u>. Σπρώχνοντας τη βαριά <u>από ξύλο</u> πόρτα του, αντίκριζα μια εικόνα <u>που με γοήτευε</u>: Οι τοίχοι ήταν γεμάτοι με διακοσμήσεις, το ταβάνι <u>όλο στολίδια</u> και, <u>αυτό που με εντυπωσίαζε περισσότερο</u>, τα τζάμια στα παράθυρα <u>είχαν πολλά χρώματα</u>.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

ε. Σε ένα κείμενο που περιγράφει ένα κτίσμα μέσα στον χώρο υπάρχουν πολλές λέξεις, μόνες τους ή μαζί με άλλες, που φανερώνουν **τόπο**. Τέτοιες μπορεί να είναι, για παράδειγμα, επιρρήματα (*γύρω, πάνω, έξω*) ή φράσεις με προθέσεις (π.χ. *από την αυλή, σε μια γωνιά*).

Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και βρείτε τέτοιες λέξεις μέσα στο κείμενο. Κερδίζει βέβαια η ομάδα που θα βρει τις περισσότερες.

3. Διοργανώνεται στην τάξη σας ένας διαγωνισμός με θέμα «Ένα κτίριο με ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή». Το κτίριο αυτό μπορεί να είναι παλιό, με ιστορική σημασία (μπορεί να σας βοηθήσει το μάθημα της Ιστορίας) ή σύγχρονη κατασκευή. Το κείμενό σας δε χρειάζεται να ξεπερνάει τις 150 λέξεις.

Μπορείτε να πείτε:

- **πού** είναι / **πότε** χτίστηκε / ποια είναι η **ιστορία** του / πώς το γνωρίσατε
- πώς είναι **απ' έξω** και πώς **από μέσα** (ποια γενική εντύπωση σας δημιουργεί, ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής του, από τι υλικά είναι φτιαγμένο, πόσους και ποιους χώρους έχει, ποια είναι και πώς είναι τα αντικείμενα που συναντάει κανείς μέσα στο κτίσμα)
- αν ζουν ή έζησαν κάποια **πρόσωπα** σ' αυτό και αν ξέρετε κάτι για τη ζωή τους
- **πώς νιώθετε** κάθε φορά που βρίσκεστε εκεί

Αν θέλετε να κάνετε την περιγραφή σας πιο ζωντανή, χρησιμοποιήστε **ενεστώτα**, λέξεις ή φράσεις που φανερώνουν **τόπο** και όσο περισσότερα **επίθετα** μπορείτε.

4. Παρατηρήστε τις φωτογραφίες και μιλήστε στην τάξη για το πώς ήταν τα κτίσματα που βλέπετε άλλοτε και τώρα.

Θεσσαλονίκη:
Η μητρόπολη και η οδός Μητροπόλεως προπολεμικά (πάνω) και σήμερα (κάτω)

Θεσσαλονίκης εγκόλπιον,
εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 1997

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Με τις αγγελίες*
- *Με τις ελλειπτικές προτάσεις*
- *Με τα αριθμητικά επίθετα / αριθμητικά ουσιαστικά*
- *Με τις συντομογραφίες και τα αρκτικόλεξα*

Μικρές αγγελίες

Α΄ στήλη

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Αχαρνών, ευκαιρία, για λίγες ημέρες, νεόκτιστο έτοιμο ρετιρέ, 2 ύπνου (70 τ.μ. συν 30 τ.μ. βεράντα συν 10 τ.μ. οροφοαποθήκη), οροφοδιαμέρισμα 5ου προτελευταίου, ευκαιρία 36,3 εκατ. (106.530 ευρώ), Επιδάμνου 26 ☎210/2011926, 693/6937209, 693/2850860 (ΤΚ18896)

ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ (Ελληνορώσων), δυάρι, πλήρως και πολυτελώς ανακαινισμένο, ισόγειο διαμέρισμα 45 τ.μ., σαλόνι - κουζίνα ενιαίο, μπάνιο, 1 υ/δ, επένδυση πέτρας, σταθερά μικροέπιπλα, φωτιστικά, σποτς, εντοιχισμένη κουζίνα, πόρτα ασφαλείας, κήπος, μπροστά σε πάρκο, 50 μ. από Κηφισίας (Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού). Προνομιούχο για κατοικία ή εξαιρετική επένδυση. Μεσιτικό ☎210/6105301 -2 ή 697/2779466 (ΤΤ15542)

ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ (Γηροκομείο), κοντά στο μετρό Πανόρμου, α) οροφοδιαμέρισμα 91 τ.μ. 5ος, 2 υ/δ συν γραφείο, πολύ καλή κατασκευή, πάρκιν, αποθήκη, τζάκι, ηλιακός, εγκατάσταση συναγερμού, ετοιμοπαράδοτο, 187.820 ευρώ, β) οροφοδιαμέρισμα διπλοκατοικίας 132 τ.μ. 2ος, 2 υ/δ, γραφείο, γ) 150 τ.μ. 3ος, 2 υ/δ. POLIS ☎210/6850511 - 4 (ΤΚ18863)

ΕΞΑΡΧΕΙΑ διαμέρισμα 73 τ.μ., 3ος όροφος, σε πεζόδρομο, χολ, κουζίνα, μεγάλο καθιστικό, βεράντα, θέα, τιμή 111.000 ευρώ. ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ ☎210/3318333 -4, www.attikigi.gr (ΤΚ18945)

ΕΞΑΡΧΕΙΑ διαμέρισμα 146 τ.μ., 5ος όροφος, άριστη κατάσταση, 30 τ.μ. βεράντα, κατάλληλο και για επαγγελματική στέγη. Α & Λ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ☎210/5910300, 210/5910244, κωδ. 10 □

● ΘΗΣΕΙΟ νεόδμητο διαμέρισμα 85 τ.μ., 3ος όροφος, φωτεινό, διαμπερές, πολυτελούς κατασκευής, τζάκι, αποθήκη, υπόγειο γκαράζ, τιμή 173.147 ευρώ. ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ ☎210/3318333 -4, www.attikigi.gr (ΤΚ18945)

ΘΗΣΕΙΟ πλησίον πεζόδρομου Απ. Παύλου, οικία 200 τ.μ., διατηρητέα, διώροφη, ανακαινισμένη, με εσωτερική αυλή, συνδυασμός κατοικίας - επαγγελματικής στέγης, αποκλείονται μεσίτες ☎210/3462723

● ΚΟΛΩΝΑΚΙ (Ραβινέ), διαμέρισμα 86 τ.μ., 2ος όροφος, 2 υ/δ, μπάνιο, wc, πόρτα ασφαλείας, αποθήκη, τιμή 252.000 ευρώ. ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ ☎210/3318333 -4, www.attikigi.gr (ΤΚ18945)

● ΚΥΨΕΛΗ οροφοδιαμέρισμα 180 τ.μ., 3 υ/δ, 1ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, ανακαινισμένο, νεοκλασικό αρχοντικό, καινούρια υδραυλικά - ηλεκτρικά, γύψινα, δική του είσοδος, 190.000 ευρώ ☎210/6755377

ΚΥΨΕΛΗ οδός Σικίνου, διαμέρισμα 75 τ.μ., 1ος όροφος, τριάρι, διαμπερές, πωλείται ☎210/6723980, 210/6712261

● ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ Συγγρού, διαμέρισμα 73 τ.μ., 3ος όροφος, προσόψεως, πωλείται ☎210/6742629, 210/9428626

ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ Ανω, διαμέρισμα 95 τ.μ., 2 υ/δ, 1ος όροφος, υπό κατασκευή, διαμπερές, γκαράζ, συναγερμός, ηλιακός ☎210/6911815

ΚΑΜΙΝΙΑ διαμέρισμα 90 τ.μ., 1ος όροφος, χωρίς κοινόχρηστα, φρεσκοβαμμένο, a/c θέρμανση - ψύξη, χωρίς κοινόχρηστα, τιμή 470 ευρώ ☎210/5739292

Β΄ στήλη

ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Τσάκος, διαμέρισμα 62 τ.μ., 2ος όροφος, δυομισάρι, διαμπερές, βοηθητικό χώρο στο υπόγειο ☎210/7756327, μετά τις 15.00

ΒΑΡΚΙΖΑ έναντι πλαζ, μονοκατοικία 300 τ.μ., 5 υ/δ, γκαράζ, 4 λουτρά, 2 κουζίνες, σε τρίφατσο οικόπεδο 600 τ.μ., πισίνα, ιδιοκτήτης, τιμή 2.500 ευρώ ☎210/8973355, 210/9659519

ΔΙΟΝΥΣΟΣ μεζονέτα 600 τ.μ., 6 υ/δ, 38θεσιά πάρκιν, 3 επιπέδων, 2 living room, 3 κουζίνες, 4 μπάνια, 4 wc, ξενώνας, κήπος 1 στρ., ενοικιάζονται και ανεξάρτητα ☎210/8613926

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ πλησίον μετρό, γκαρσονιέρα 45 τ.μ., 2ος όροφος, τιμή 270 ευρώ ☎210/9629592

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ ρετιρέ 70 τ.μ., 5ος όροφος, πάρκιν, αυτόνομη θέρμανση, νεόδμητο, τριάρι, ηλιόλουστο, boiler, συναγερμος, τέντες, a/c, διαμπερές, ηλιακός, αποθήκη ☎210/9329116

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ οροφοδιαμέρισμα 80 τ.μ., 2 υ/δ, 3ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, διαμπερές, πανοραμική θέα, τζάκι, μπόιλερ, βεράντες, χωρίς ασανσέρ, τιμή 500 ευρώ ☎210/9933232

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ δώμα 20 τ.μ., 6ος όροφος, ενοικιάζεται ☎210/9515817

● ΚΑΛΛΙΘΕΑ γκαρσονιέρα 26 τ.μ., ημιυπόγεια, ενοικιάζεται ☎210/9569048

● ΚΑΛΛΙΘΕΑ γκαρσονιέρα 27 τ.μ., υπερυψωμένο ισόγειο, με μεγάλη αυλή, φωτεινή, μερικώς επιπλωμένη, τιμή 400 ευρώ ☎210/8217029, 14.00 - 15.00, 210/2280887

● ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ Επτακοσίων Θεσπιέων, διαμέρισμα 73 τ.μ., ισόγειο, κεντρική θέρμανση, διαμπερές, πόρτες αλουμινίου, καινούρια ντουλάπια, πλησίον συγκοινωνιών, ενοικιάζεται ☎210/2585388

ΓΑΛΑΤΣΙ Αγίας Γλυκερίας και Κουρτίου, διαμέρισμα 84 τ.μ., 2 υ/δ, 3ος όροφος, τζάκι, μπάνιο, WC, τέντες, boiler, μεγάλες βεράντες, ενοικιάζεται ☎210/8076616

● ΒΑΡΗ γκαρσονιέρα 35 τ.μ., ισόγεια, αυτόνομη θέρμανση, καινούρια, 320 ευρώ ☎210/8955906

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗΣ πλησίον σταθμού Αγίου Νικολάου, διαμέρισμα 50 τ.μ., υπερυψωμένο ισόγειο, διαμπερές ☎210/8672419, 22810/80221, απογευματινές ώρες

● ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ Καλογρέζα, ρετιρέ 55 τ.μ., 5ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, δυάρι, μεγάλα μπαλκόνια, ημιυπαίθριος χώρος, ηλιακός, 4 ετών ☎210/2715798

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ διαμέρισμα 68 τ.μ., 1 υ/δ, 5ος όροφος, βαμμένο, διαμπερές, πλήρως ανακαινισμένο, άνετοι χώροι, ηλιακός, τέντες, νυχτερινό ρεύμα, πλησίον συγκοινωνιών ☎210/9353507

● ΝΙΚΑΙΑ Αγιοι Ανάργυροι, στούντιο 32 τ.μ., 2ος όροφος, ρετιρέ, νεόκτιστο, χωρίς κοινόχρηστα, διαθέσιμο από 12/03, τιμή 240 ευρώ ☎210/7573123, πρωί, 210/6397971, απόγευμα

● ΝΙΚΑΙΑ γκαρσονιέρα 38 τ.μ., ημιυπόγειο, κατάλληλο για φοιτητές ☎210/4927468

ΝΙΚΑΙΑ γκαρσονιέρα 45 τ.μ., αυτόνομη θέρμανση, σε μονοκατοικία ☎210/4921938

● ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ μονοκατοικία 90 τ.μ., αυτόνομη θέρμανση, ξύλινη επένδυση, τριάρι, με κεραμοσκεπή, τζάκι, ηλιακό, αποκλείονται κατοικίδια, τιμή 500 ευρώ ☎22940/93285

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ πλησίον σκοπευτηρίου, διαμέρισμα 60 τ.μ., 1ος όροφος, τριώροφης οικίας, 2 δωματίων, χολ, κουζίνα, λουτρό, προσόψεως, φωτεινό ☎210/7661538

εφημερίδα *Χρυσή Ευκαιρία*, 5/11/03

1. α. Διαβάζοντας τις μικρές αγγελίες θα είδατε τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις. Μπορείτε να βρείτε τη σημασία τους στο λεξικό;

ρετιρέ, ανακαινισμένο, εντοιχισμένη κουζίνα, προνομιούχο, οροφοδιαμέρισμα, διαμπερές, διατηρητέα, «WC» (βεσέ), αυτόνομη θέρμανση, κεντρική θέρμανση, μεζονέτα, α/c (εργοντίσιον), πανοραμική θέα, δώμα, νυχτερινό ρεύμα, στούντιο, κεραμοσκεπή

Αφού βρήκατε τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις, μπορείτε τώρα να τις κατατάξετε στις παρακάτω κατηγορίες;

είδη σπιτιών	χαρακτηριστικά σπιτιών

β. Ποιες από τις παραπάνω είναι ξένης προέλευσης;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Προσέξατε τις μικρές αγγελίες για σπίτια που πωλούνται ή ενοικιάζονται; Γιατί νομίζετε ότι είναι σύντομες;

3. Μια τετραμελής οικογένεια (μπαμπάς, μαμά και δυο κόρες) πρέπει να βρει ένα διαμέρισμα για να εγκατασταθεί.

Δε θέλουν να μείνουν σε χαμηλό όροφο και θέλουν να έχει το διαμέρισμα φυσικό φως από τον ήλιο και ηλιακό θερμοσίφωνα, για να μην πληρώνουν πολλά χρήματα στη ΔΕΗ.
Ποιο διαμέρισμα πιστεύετε ότι θα διάλεγαν από τις αγγελίες του βιβλίου σας; Μπορείτε να δικαιολογήσετε την άποψή σας;

4. Μέσα στις αγγελίες που διαβάσατε υπάρχουν πολλά τακτικά αριθμητικά. Μπορείτε να βρείτε τρία και να τα μετατρέψετε σε όλα τα άλλα είδη αριθμητικών που γνωρίζετε;

Απόλυτα αριθμητικά (π.χ. δύο, τρία)	Τακτικά αριθμητικά (π.χ. πρώτος, τρίτη)	Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά (π.χ. διπλός, τριπλός)	Αναλογικά αριθμητικά (π.χ. διπλάσιος, δεκαπλάσιος)	Περιληπτικά αριθμητικά (π.χ. τετράδα, δωδεκάδα)

Ψάχνοντας για τα αριθμητικά θα βρήκατε τις λέξεις δυάρι, τριάρι, πεντάρι κτλ. Αυτές οι λέξεις είναι αριθμητικά; Συζητήστε το μέσα στην τάξη σας με τη βοήθεια ενός λεξικού!

Θα έχετε παρατηρήσει ότι από πολλές αγγελίες λείπει το ρήμα, γιατί ο αναγνώστης το μαντεύει εύκολα. Για παράδειγμα, στην πρώτη στήλη εννοείται το ρήμα «πωλείται» και στη δεύτερη το ρήμα «ενοικιάζεται». Βέβαια, απουσιάζουν και άλλα ρήματα, όπως «έχει», «βρίσκεται» κτλ.

Όπως θυμάστε, οι προτάσεις που δεν έχουν κάποιον από τους βασικούς τους όρους (ρήμα ή υποκείμενο) λέγονται **ελλειπτικές**.

Οι ελλειπτικές προτάσεις είναι πολύ συνηθισμένες, κυρίως στον προφορικό λόγο. Αυτό συμβαίνει επειδή πολλά από αυτά που λέγονται ή γράφονται εννοούνται εύκολα.

5. Αυτές οι αγγελίες πολύ περίεργες είναι! Δε φτάνει που οι προτάσεις τους είναι ελλειπτικές, έχουν και συντομογραφίες. Γιατί άραγε τις χρησιμοποιούμε; Μπορείτε να βρείτε τι σημαίνουν οι παρακάτω;

τ.μ. .....

2 υ/δ .....

2ου ορόφου .....

6. Είστε υπάλληλος στην εφημερίδα *Οι Μικρές Αγγελίες*. Η δουλειά σας είναι να επεξεργάζεστε τις αγγελίες που σας στέλνουν ώστε να μπορούν να δημοσιευτούν. Πρέπει να είναι σύντομες, αλλά να δίνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Μια κυρία σάς έφερε την παρακάτω αγγελία:

«Λέγομαι Κατερίνα Χατζηαποστόλου και θα ήθελα να νοικιάσω ένα διαμέρισμα που έχω στον Χολαργό. Είναι ένα διαμέρισμα που βρίσκεται στον τρίτο όροφο μιας εξαώροφης πολυκατοικίας στην οδό Θράκης και στον αριθμό 56. Η πολυκατοικία βρίσκεται απέναντι από τη στάση των λεωφορείων που έχουν προορισμό το κέντρο της Αθήνας. Το διαμέρισμα έχει 2 υπνοδωμάτια, ένα σαλόνι, δυο τουαλέτες και μεγάλη βεράντα, μπρος πίσω. Έχει ήλιο όλη την ημέρα, γι' αυτό έχω βάλει ηλιακό θερμοσίφωνα και τέντες. Η πολυκατοικία είναι 15 ετών και έχουμε κεντρική θέρμανση. Το ενοίκιο είναι 650 ευρώ τον μήνα. Αν ενδιαφέρεστε, μπορείτε να τηλεφωνήσετε στο νούμερο: 000-5555555».

α. Μπορείτε να τη δημοσιεύσετε έτσι; Η αγγελία είναι μεγάλη και καταλαμβάνει πολύ χώρο. Γράψτε την από την αρχή. Δεν πρέπει όμως να ξεπεράσετε τις 35-40 λέξεις.

β. Η αγγελία όμως εξακολουθεί να είναι μεγάλη και την ξαναγράφετε με ακόμα πιο σύντομο τρόπο (15-20 λέξεις).

Μην ξεχάσετε:

- να υπογραμμίσετε τις σημαντικές πληροφορίες
- να φτιάξετε ελλειπτικές προτάσεις
- να χρησιμοποιήσετε αριθμητικά
- να χρησιμοποιήσετε συντομογραφίες

7. Έχετε σκεφτεί τι μπορεί να κρύβεται πίσω από το όνομα του δρόμου όπου μένετε; Φτιάξτε ομάδες και «εξερευνήστε» τη γειτονιά σας.

Καταγράψτε όλους τους δρόμους που βρίσκονται γύρω από το σχολείο σας.

Τι γνωρίζετε γι' αυτούς;

Αν δε γνωρίζετε την ιστορία κάποιων δρόμων, ζητήστε πληροφορίες από τους μεγαλύτερους. Μπορείτε να μάθετε περισσότερα ψάχνοντας στις εγκυκλοπαίδειες τα αντίστοιχα ονόματα των δρόμων.

Η κάθε ομάδα θα αναλάβει κι από ένα όνομα δρόμου. Μόλις συγκεντρώσετε το υλικό σας, θα γράψετε ένα **άρθρο** για την εφημερίδα του σχολείου σας με θέμα: «Ο δρόμος είχε τη δική του ιστορία».

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Με την κλίση των θηλυκών ουσιαστικών σε -η και -ος*

ΠΕΜΠΤΗ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003 ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ DR VITO 9

ΟΤΑΝ Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΝΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ ΠΕΡΝΑΕΙ ΚΡΙΣΗ

Κύριε, μας ενοχλείτε...

✦ **ΡΕΠΟΡΤΑΖ:**
Δημήτρης Γ. Πεφάνης

«Ποιος πήγε και άπλωσε τα ρούχα στην ταράτσα»; Η φράση αυτή, βγαλμένη από το θέατρο, ταιριάζει «γάντι» στους ενοίκους πολλών πολυκατοικιών. Οι διενέξεις μεταξύ των συνιδιοκτητών ή και των ενοικιαστών είναι αρκετά συχνό φαινόμενο στην καθημερινή ζωή των ακινήτων.

Είτε πρόκειται για επουσιώδη θέματα που λύνονται με την επέμβαση του διαχειριστή είτε για ουσιαστικές διαφορές που παίρνουν την άγουσα προς τη Δικαιοσύνη, οι περιπτώσεις είναι αρκετά συχνές. Επειδή, και στην περίπτωση αυτή, το προλαμβάνειν είναι καλύτερο του θεραπεύειν, η μελέτη του κανονισμού της πολυκατοικίας αποτελεί το καλύτερο «όπλο», προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες εκπλήξεις.

«Ο πιο συχνός λόγος που οδηγεί σε αντιδικίες μεταξύ των ιδιοκτητών είναι οι θόρυβοι που μπορεί να δημιουργήσει ένα διαμέρισμα σε ώρες κοινής ησυχίας» υποστηρίζει ο κ. Σπύρος Ράδος, δικηγόρος και διαχειριστής πολυκατοικίας στην περιοχή του Νέου Κόσμου. Επίσης συχνές είναι οι περιπτώσεις όπου ιδιοκτήτες διαμερισμάτων σε υψηλούς ορόφους τινάζουν χαλιά ή απλώνουν ρούχα, δημιουργώντας προβλήματα σε όσους βρίσκονται από κάτω τους. «Συνήθως αυτά τα προβλήματα λύνονται με απλές συστάσεις από το διαχειριστή και δεν καταλήγουν στα δικαστήρια» υποστηρίζει ο κ. Ράδος. Άλλες περιπτώσεις διενέξεων είναι η κατάληψη κοινοχρήστων χώρων και η μη πληρωμή κοινοχρήστων. Αν οι συστάσεις του διαχειριστή δεν επιφέρουν αποτελέσματα, οι διενέξεις αυτού του είδους οδηγούνται στη δικαιοσύνη.

Καλό είναι να γνωρίζετε τι προβλέπει ο κανονισμός της πολυκατοικίας και ποιες χρήσεις επιτρέπονται ώστε να μην αντιδικείτε με τους γείτονές σας

εφημερίδα *Ακίνητα*, 6/11/03

1. Διαβάσατε προσεκτικά το άρθρο της εφημερίδας; Αν ναι, επιλέξτε τη σωστή απάντηση:

α. Οι διαφωνίες μεταξύ των ενοίκων μιας πολυκατοικίας είναι:
   1. ένα φαινόμενο αρκετά σπάνιο
   2. ένα φαινόμενο που παρουσιάζεται αρκετά συχνά

β. Οι πιο συχνοί λόγοι που οδηγούν σε αντιδικίες μεταξύ των ενοίκων είναι:
   1. η τοποθέτηση πίνακα ανακοινώσεων στην είσοδο της πολυκατοικίας
   2. οι θόρυβοι σε ώρες κοινής ησυχίας, η μη πληρωμή των κοινοχρήστων και η παράνομη κατάληψη κοινόχρηστων χώρων

γ. Για να αποφεύγονται οι διενέξεις, θα πρέπει όλοι οι ένοικοι της πολυκατοικίας:
   1. να ορίσουν διαχειριστή και να ακολουθούν τις συστάσεις του.
   2. να έχουν μελετήσει και να εφαρμόζουν τους ειδικούς κανονισμούς που έχουν καθοριστεί.

2. α. Εσείς πιστεύετε πως πρέπει να τηρούνται οι κανονισμοί; Γιατί;

β. Μήπως έχετε ζήσει κι εσείς μια δυσάρεστη εμπειρία στο σπίτι όπου μένετε; Ενοχλήσατε ποτέ τους άλλους ενοίκους της πολυκατοικίας ή σας ενόχλησαν εκείνοι; Τι ακριβώς συνέβη; Τι κάνατε για να αντιμετωπίσετε το πρόβλημα;

3. Διαβάστε τα παρακάτω μικρά άρθρα προσεκτικά και βρείτε για καθένα από αυτά:

- ποιος από τους τρεις τίτλους που σας προτείνουμε ταιριάζει
- έναν αστείο τίτλο που θα σκεφτείτε εσείς

Σπίτι για πλατσουρίσματα
Οι κάτοικοι της ερήμου
Κοινότητα… από ύφασμα

Ζουν στην Τυνησία, στη Ματμάτα της Σαχάρας. Τα σπίτια τους είναι υπόγειες σπηλιές, πολλών τετραγωνικών μέτρων. Είναι δροσερά σπίτια, οάσεις ξεκούρασης μέσα στη λάβρα της ερήμου, και διατηρούνται καθαρά, παρ' ότι δε διαθέτουν καμιά από τις σύγχρονες ανέσεις. Οι άνθρωποι που κατοικούν σ' αυτά είναι σοβαροί και νοικοκυρεμένοι, Άραβες φιλόξενοι και φιλικοί. Δεν είναι εύκολο να γνωρίζει κανείς αν πήραν το όνομά τους από τα πουλιά «Τρωγλοδύτες» ή το αντίστροφο.

περιοδικό «Γεωτρόπιο», *Ελευθεροτυπία*, τεύχος 185, 25/10/03

Έτσι ονομάζουν τον ποταμό Ορινόκο στη γλώσσα τους οι Ινδιάνοι Ουαράο, που για να γλιτώσουν από τους δουλεμπόρους του 18ου αιώνα διασκορπίστηκαν στο δέλτα του ποταμού, έναν λαβύρινθο από αμέτρητες διακλαδώσεις και κολπίσκους.

Σήμερα οι Ουαράο εξακολουθούν να παίζουν μπάλα, να ψαρεύουν, να κάνουν μπάνιο και να χτίζουν τα σπίτια τους στα ζεστά νερά του ποταμού, από τα οποία εξαρτάται η επιβίωσή τους.

περιοδικό *Γαιόραμα*, τεύχος 34,
Νοέμβ.-Δεκ. 1999

Μοναχική συντροφιά οι ίσκιοι σε έναν ποιμενικό καταυλισμό Καζάχων στα Αλτάια Όρη, όπου τα κετσεδένια (από ύφασμα μάλλινο) γιουρτ (κυκλικές σκηνές με κωνική σκεπή) φαντάζουν σαν κουκκίδες διάσπαρτες στα απέραντα βοσκοτόπια. Ακόμα και στις μόνιμες χειμερινές τους κοινότητες, οι Καζάχοι θέλουν ελεύθερο χώρο γύρω τους. Οι γείτονες μπορεί να βρίσκονται χιλιόμετρα μακριά.

περιοδικό *Γαιόραμα*, τεύχος 59,
Ιαν.- Φεβρ. 2004

4. Το σχολείο σας είναι χτισμένο δίπλα σε αυτοκινητόδρομο. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, ο θόρυβος ενοχλεί μαθητές και δασκάλους και τους εμποδίζει να δουλέψουν. Γίνετε κι εσείς δημοσιογράφοι και γράψτε το δικό σας άρθρο για τη σχολική εφημερίδα.

Μην ξεχάσετε να πείτε:

- σε ποιο μέρος συμβαίνουν όσα θα περιγράφει το άρθρο
- πότε συμβαίνουν
- τι ακριβώς συμβαίνει
- ποιοι είναι αυτοί που έχουν σχέση με τα γεγονότα
- πόσο σπουδαία είναι αυτά τα γεγονότα

5. Στα κείμενα που αναφέρονται στην κατοικία συναντάμε θηλυκά ουσιαστικά λόγιας κλίσης τα οποία τελειώνουν σε -η και -ος, π.χ. *χρήση, είσοδος – έξοδος*. Συμβουλευτείτε τη γραμματική για να ενώσετε σωστά τις παρακάτω λέξεις με τις καταλήξεις τους:

οι πόλ… οι οδ… οι αποδείξ…

η πόλ… τις οδ… των πόλ…

η απόδειξ… η οδ… της πόλ…

των αναγνώσ… η διένεξ…

της κατάληψ… η ενοικίασ...

τις συστάσ… των χρήσ…

οι διενέξ… της ενοικίασ…

οί	εις	εις
ούς	η	εις
εων	ης	ός
η	εων	εις
ης	εων	η
η	ης	

6. α. Στο κρυπτόλεξο κρύβονται 8 λέξεις που έχουν σχέση με την κατοικία. Προσπαθήστε να τις βρείτε.

Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Α Α Α Α Α Ε Α Α Α Α
Π Ο Λ Υ Κ Α Τ Ο Ι Κ Ι Α Α Α Α Ν Α Α Α Α
Α Ρ Δ Φ Γ Α Α Κ Λ Ο Ψ Ο Ε Α Α Ο Α Α Α Α
Α Ο Σ Δ Γ Η Ρ Κ Δ Ι Α Χ Ε Ι Ρ Ι Σ Τ Η Σ
Α Φ Α Ι Α Α Α Α Α Ν Α Η Κ Α Α Κ Α Α Α Α
Α Ο Α Φ Α Α Τ Α Α Ο Α Ε Κ Ν Α Ο Α Α Α Α
Α Σ Α Ν Α Α Σ Α Α Χ Α Σ Δ Ν Α Σ Α Α Α Α
Α Α Α Ε Δ Ι ΑΜ Ε Ρ Ι Σ Μ Α Α Α Α Α Α Α
Σ Σ Σ Χ Σ Σ Σ Σ Σ Η Α Α Α Α Α Α Α Α Α Α
Δ Φ Γ Η Ξ Κ Λ Α Σ Σ Α Σ Δ Φ Γ Η Η Ξ Κ Λ
Α Ε Ρ Τ Υ Θ Ο Α Α Τ Α Α Α Α Α Α Α Α Α Α
Ζ Χ Ψ Ε Ν Ο Ι Κ Ι Α Σ Τ Η Σ Ο Ο Ο Ο Ο Ω

β. Συμπληρώστε κάθε πρόταση από τις παρακάτω με τη λέξη που ταιριάζει. Συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

Οι …… θα πρέπει να καταβάλλουν μηνιαία το ενοίκιο στον …… του διαμερίσματος. Οι …….. μπορεί να χρειαστεί να αλλάζουν σπίτια συχνά γιατί το σπίτι που μένουν δεν τους ανήκει, ενώ οι …….. μπορούν να μείνουν στο σπίτι που έχουν αγοράσει ή να το νοικιάσουν σε κάποιους άλλους ή να το πουλήσουν. Ο …….. είναι υπεύθυνος για τη συντήρηση της πολυκατοικίας. Τα …….. πληρώνονται κάθε μήνα από τους …… ή από τους …… των διαμερισμάτων.

γ. Συμπληρώστε το κείμενο τοποθετώντας τη φράση που βρίσκεται κάθε φορά στην παρένθεση στη σωστή πτώση και στον σωστό αριθμό:

Οι …… …… (κοινόχρηστος χώρος) χρησιμοποιούνται από όλους τους ενοίκους της πολυκατοικίας. Τα προβλήματα που δημιουργούνται μεταξύ των ενοίκων λύνονται συνήθως με τις ……. ……. (απλή σύσταση) του διαχειριστή. Οι πιο ……. ……..... (συχνή περίπτωση) παρεξηγήσεων είναι το τίναγμα των χαλιών από τους ενοίκους των επάνω ορόφων. Η ανάγνωση του κανονισμού της πολυκατοικίας, όπου ρυθμίζονται οι …… ……..... (καθημερινή λεπτομέρεια), θα λύσει ……..... ……..... (πολλή παρεξήγηση).

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 22 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Πώς περιγράφουμε ένα κτίσμα

Γράφουμε:

- Πού βρίσκεται.
- Πότε χτίστηκε, ποια είναι η ιστορία του.
- Πώς είναι το κτίσμα, καθώς η περιγραφή μας προχωράει από τα έξω προς τα μέσα (ποια γενική εντύπωση δημιουργεί, ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής του, από τι υλικά είναι φτιαγμένο, πόσους και ποιους χώρους έχει, ποια είναι και πώς είναι τα αντικείμενα που συναντάει κανείς μέσα στο κτίσμα).
- Ζουν ή έζησαν κάποια πρόσωπα σε αυτό; Γνωρίζουμε κάτι για τη ζωή τους;
- Ποια συναισθήματα ή σκέψεις μάς προκαλεί το κτίσμα.

Χρησιμοποιούμε:

- Ενεστώτα (συνήθως) ρημάτων.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.
- Τοπικούς προσδιορισμούς.

2. Πώς γράφουμε μια μικρή αγγελία

- Ξεχωρίζουμε τις πιο σημαντικές πληροφορίες που πρέπει να περιέχει.
- Φτιάχνουμε ελλειπτικές προτάσεις, δηλαδή προτάσεις όπου το ρήμα παραλείπεται γιατί το καταλαβαίνουμε εύκολα.
- Χρησιμοποιούμε αριθμητικά, συντομογραφίες και αρκτικόλεξα, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

Φώτης Κόντογλου, *Ο αστρολάβος* (σελ. 13)
Μ. Παναγιωτόπουλος, *Η πολιτεία της λίμνης* (σελ. 24)
Ηλίας Βενέζης, *Η Χιονάτη της Πάρνηθας* (σελ. 37)
Κώστας Ουράνης, *Ο Μυστράς* (σελ. 187)
Διδώ Σωτηρίου, *Οι πρόσφυγες* (σελ. 206)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

Γκέρτσου-Σαρή Άννα, *Σπίτι δίχως αυλή*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987
Κατοικίες και οικογενειακή ζωή, εκδ. Αξιωτέλλη, Αθήνα, 1995
Ξανθούλης Γιάννης, *Μια τρελή τρελή πολυκατοικία*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1998
Σωτηρίου Διδώ, *Μέσα στις φλόγες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1993

Επιστροφή, στίχοι Π. Τριανταφυλλίδης, μουσική Α. Χριστοφέλλη
Θα κάτσω σπίτι, στίχοι, μουσική Λ. Κηλαηδόνης
Το ψωμί είναι στο τραπέζι, στίχοι Ι. Καμπανέλλης, μουσική Μ. Θεοδωράκης

Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου, Ερμού 1, Κόρινθος
Λαογραφικό - Ιστορικό - Φυσικής Ιστορίας Μουσείο Κοζάνης,
Ι. Δραγούμη 9-11, Κοζάνη
Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης,
Βασ. Όλγας 68, Θεσσαλονίκη
Μουσείο Ποντιακού Ελληνισμού, Αγνώστων Μαρτύρων 73,
Νέα Σμύρνη, Αθήνα

Ενότητα 3

28η Οκτωβρίου

Η τελευταία Π.Α.* εκατονταετία

Κατηφόρισαν με σκισμένα χιτώνια, με παλιά ντουφέκια
δίχως ψωμί στο γυλιό* δίχως σφαίρες.
Μονάχα με μικρά οργισμένα ποτάμια κλείναν τα
περάσματα πίσω τους.

Είχαν βαδίσει μήνες και μήνες πάνου σ' άγνωστες πέτρες
πάνου στο χιόνι μαζί με τις ελιές τους και τ' αμπέλια τους –
άλλος άφησε κει πάνου ένα πόδι, ένα χέρι
άλλος άφησε ένα μεγάλο κομμάτι απ' την ψυχή του
καθένας κ' έναν ή πιότερους νεκρούς...

Γιάννης Ρίτσος

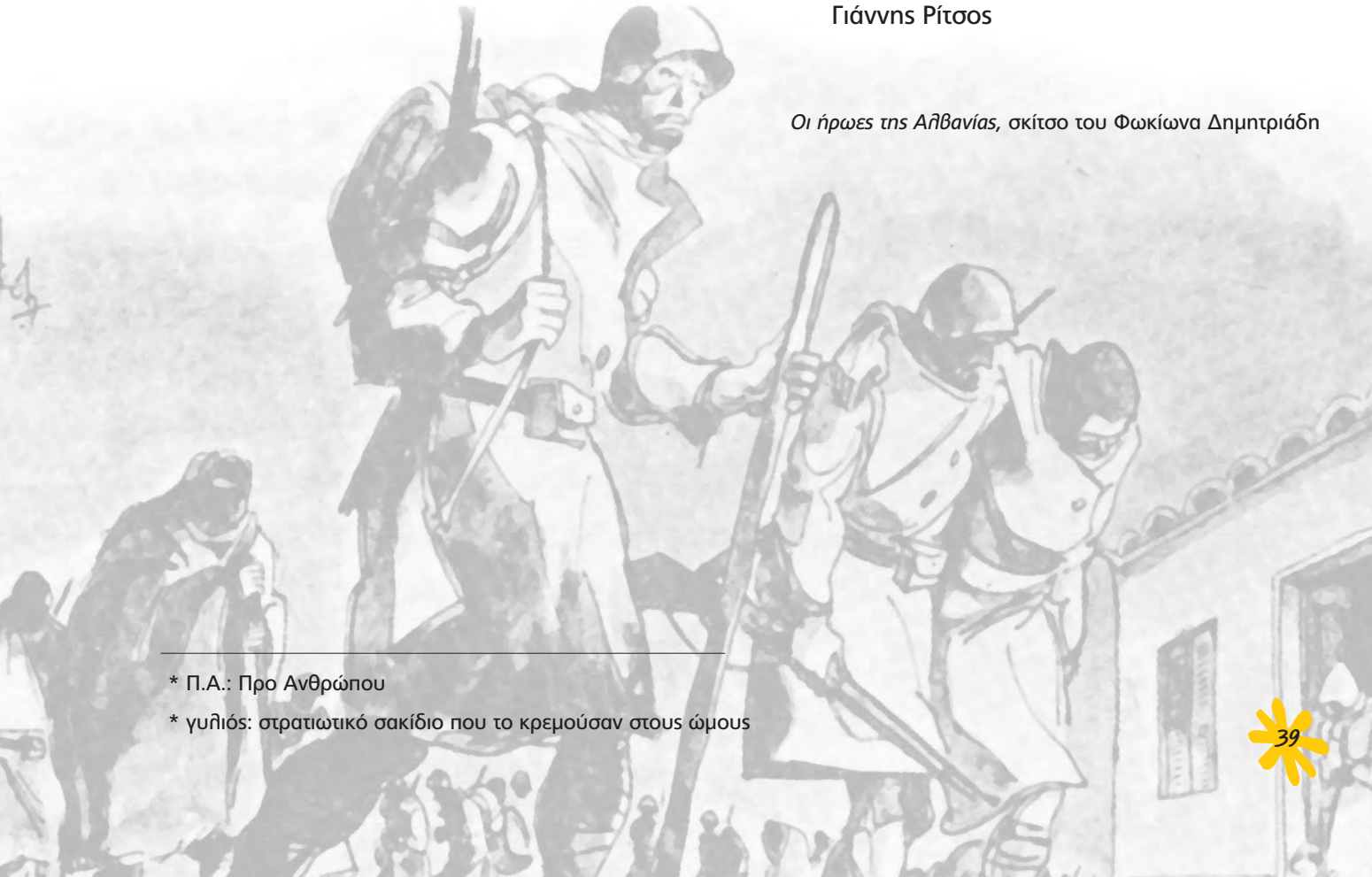

Οι ήρωες της Αλβανίας, σκίτσο του Φωκίωνα Δημητριάδη

* Π.Α.: Προ Ανθρώπου

* γυλιός: στρατιωτικό σακίδιο που το κρεμούσαν στους ώμους

1. Στο ποίημα που μόλις διαβάσατε μας δίνονται κάποιες πληροφορίες για το τέλος του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Μπορείτε να βρείτε στους στίχους τις πληροφορίες αυτές;

2. Με ποιες εικόνες ο ποιητής μάς δείχνει τις θυσίες που έκαναν οι αγωνιστές του '40 στα βουνά της Πίνδου;

Η μικρή Ελλάδα υψώνει τη φωνή της

Σκηνή 1η: Πλατεία

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Σαν σήμερα ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι ζήτησε να παραδοθεί η πατρίδα μας στη σκλαβιά και στην ταπείνωση. Ο πόλεμος ξεκίνησε με ένα «ΟΧΙ», που έγινε αχός και τραγούδι στο στόμα όλων των Ελλήνων.

Φώτα. Ο χώρος μετατρέπεται σε πλατεία. Τοποθετούμε καρέκλες κυκλικά και δημιουργούμε ένα καφενείο. Σειρήνες, καμπάνες, φωνές. Μικροί, μεγάλοι τρέχουν αναστατωμένοι, σαν να μην ξέρουν πού να πάνε. Τέσσερα γεροντάκια κάθονται στον καφενέ και πίνουν τον καφέ τους. Δύο εφημεριδοπώλες περνούν ανάμεσα στον κόσμο.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΕΣ: Εφημερίδες! Εφημερίδες!

Ο κόσμος παγώνει στη θέση του, σαν άγαλμα.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΗΣ Α΄: Κήρυξη πολέμου! Εφημερίδες!

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΗΣ Β΄: Γενική επιστράτευση! Εφημερίδες!

Μοιράζουν τις εφημερίδες τους στα γεροντάκια. Το πλήθος δημιουργεί ομάδες, μία των στρατιωτών και μία των γυναικών. Στον καφενέ τα γεροντάκια κουβεντιάζουν.

ΚΥΡ ΜΑΝΟΛΗΣ: Και τι δε θα 'δινα να 'μουνα είκοσι ετών!

Σηκώνεται και κάνει διατάσεις, τον πιάνει η μέση του, ξανακάθεται.

ΚΥΡ ΒΑΣΙΛΗΣ: Πρόσεχε, μη φύγει κάνα κόκαλο!

Γελούν.

ΚΥΡ ΒΑΓΓΕΛΗΣ: Κοιτάτε, φεύγουν τα φανταράκια μας!

Σηκώνονται και χαιρετούν.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Στο καλό, παιδιά! Η Παναγιά μαζί σας!

Χαιρετούν με μαντίλια.

ΓΕΡΟΝΤΑΚΙΑ: Στο καλό, παιδιά! Στο καλό και με τη νίκη!

Φώτα. Η σκηνή αδειάζει και μένουν μόνο οι φαντάροι.

Σκηνή 2η: Στα βουνά της Πίνδου

Ακούγεται ηχογραφημένη εκπομπή από το ραδιόφωνο.

ΡΑΔΙΟ: Ο ελληνικός στρατός ανεβαίνει τα βουνά της Πίνδου. Ο συνταγματάρχης Δαβάκης έκανε έναν θαυμάσιο ελιγμό. Η πρώτη ελληνική νίκη ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα. Οι Ιταλοί υπο-χωρούν προς την Αλβανία.

πίνακας του Αλέξανδρου Αλεξανδράκη

Φώτα. Οι φαντάροι σέρνονται στο έδαφος, σταματούν και αφουγκράζονται.

ΔΑΒΑΚΗΣ: Να χωριστούμε!

Γνέφει στους μισούς να πάνε αριστερά, μερικοί Ιταλοί κινούνται αμέριμνοι. Το στράτευμα περικυκλώνει τους Ιταλούς. Σηκώνονται πάνω και φωνάζουν.

ΕΛΛΗΝΕΣ: Αέρααα…

ΙΤΑΛΟΙ: Αγιούτο! (Βοήθεια!)

Οι Έλληνες στήνουν χορό γύρω από τους Ιταλούς. Χορεύουν και τραγουδούν.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Οι προμήθειες όμως δεν έφταναν και οι Έλληνες κρύωναν. Έτσι, οι γυναίκες της Πίνδου έπλεξαν φανέλες για τους φαντάρους, μάζεψαν όπλα και πυρομαχικά και φορτωμένες σκαρφάλωσαν στα βουνά, αψηφώντας τον κίνδυνο, για να εφοδιάσουν τον στρατό μας.

Σκηνή 3η: Το σπίτι της κυρα-Λένης

Φώτα. Γυναίκες με μαντίλες στο κεφάλι πλέκουν με βελόνες. Η κυρα-Λένη κρατάει ένα γράμμα, κάνει πως διαβάζει. Ακούγεται ηχογραφημένη η φωνή του γιου της…

«Γεια και χαρά σου, μάνα. Εδώ όλα καλά! Κάθε μέρα και νίκη! Κρύο, μάνα, παγωνιά! Όλα άσπρα! Πετάξαμε και τα ρούχα για ν' ανέβουμε, μας βαραίνανε! Σώθηκαν και οι σφαίρες… Κουράγιο, μάνα, θα γυρίσω νικητής. Να προσέχεις! Σε φιλώ, ο γιος σου».

πίνακας του Έκτορα Δούκα

ΚΥΡΑ-ΛΕΝΗ: Άλλη μια βελονιά κι έτοιμοι!

ΦΡΟΣΥΝΗ: Μάνα, θ' ανέβουμε το βουνό;

ΚΥΡΑ-ΛΕΝΗ: Ναι, πριν χαράξει!

ΚΥΡΑ-ΑΝΝΑ: Πακετάρατε τα όπλα;

ΚΥΡΑ-ΜΑΡΙΑ: Ναι! Κάτω από τις κάλτσες!

ΜΑΝΟΥΣΩ: Ψωμί πήρατε;

ΚΥΡΑ-ΒΑΓΓΕΛΙΩ: Και ψωμί, και νερό, και φρούτα!

ΚΥΡΑ-ΛΕΝΗ: Άντε, γυναίκες, να προλάβουμε.

Οι γυναίκες δένουν από έναν μπόγο και τον βάζουν στην πλάτη. Ξεκινούν η μία πίσω από την άλλη, σκυφτές από το βάρος. Φώτα.

Η είσοδος του ελληνικού στρατού στην Κορυτσά, ανώνυμου ζωγράφου

ΑΦΗΓΗΤΗΣ:

Μέρα με τη μέρα τα ελληνικά στρατεύματα σημείωναν και μια νίκη, και ανάγκασαν τους Ιταλούς να υποχωρήσουν. Ακολούθησε η κατάληψη της Κορυτσάς, της Πρεμετής, του Αργυρόκαστρου, της Χιμάρας και της Κλεισούρας, παρά τον βαρύτατο χειμώνα. Η ιταλική επίθεση του Μάρτη του 1941 συντρίφθηκε. Έξι μήνες ο ελληνικός στρατός μαχόταν ηρωικά, ώσπου στις 6 Απριλίου του 1941, η Γερμανία, σύμμαχος της Ιταλίας, επιτέθηκε εναντίον της Ελλάδας. Ο στρατός μας αντιστάθηκε και πάλι στους κατακτητές. Ούτε εκεί νικήθηκε. Όχι! Οι Γερμανοί μπήκαν στην Ελλάδα και στις 27 Απριλίου του 1941 υψώθηκε στην Ακρόπολη το «λάβαρο της βίας». Ακολούθησαν τα χρόνια της Κατοχής, χρόνια δύσκολα. Οι δυνάμεις του Άξονα πέτυχαν βέβαια τη στρατιωτική κατοχή της Ελλάδας, όχι όμως και την υποταγή της ψυχής και του φρονήματος του ελληνικού λαού. Τέσσερις μέρες μετά την κατάληψη άρχισε η Αντίσταση του λαού μας. Δημιουργήθηκαν μυστικές οργανώσεις, οι οποίες κυκλοφορούσαν παράνομα αντιστασιακά φυλλάδια που κινητοποιούσαν τον λαό. Οργανώθηκαν ένοπλες αντάρτικες ομάδες, που κατόρθωσαν να περιορίσουν την εχθρική κατοχή στις μεγάλες πόλεις. Η σκλαβιά των Ελλήνων κράτησε 1.264 νύχτες. Στις 12 Οκτωβρίου του 1944 ο ελληνικός λαός με πανηγυρισμούς και ζητωκραυγές καλωσορίζει την πολυπόθητη λευτεριά.

Γωγώ Αγγελοπούλου, «Η μικρή Ελλάδα υψώνει τη φωνή της»,
περιοδικό *Παράθυρο στην Εκπαίδευση του Παιδιού*, τεύχος 11, Σεπτ.-Οκτ. 2002 (διασκευή)

1. α. Σχολιάστε τον τίτλο του θεατρικού κειμένου σε σχέση με το περιεχόμενό του. Διαλέξτε έναν διαφορετικό τίτλο και εξηγήστε για ποιο λόγο τον προτιμάτε:

- **Οι Ελληνίδες στον Αγώνα του ’40**
- **ΟΧΙ**
- **Στα βουνά της Πίνδου**

β. Συζητήστε στην τάξη σας πώς αντιμετωπίστηκε η εισβολή των Ιταλών από τους γέροντες, από τις γυναίκες και από τους φαντάρους.

2. Με αφορμή τον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου, φτιάξτε έναν **ιστορικό πίνακα** όπου θα αναφέρετε με χρονολογική σειρά τα γεγονότα που συνέβησαν την ιστορική αυτή περίοδο και αναρτήστε τον στην αίθουσα εκδηλώσεων για να ενημερώσετε τους προσκεκλημένους. Για τη συμπλήρωση του πίνακά σας μπορείτε να πάρετε πληροφορίες από το θεατρικό κείμενο που διαβάσατε και από τα αντίστοιχα κείμενα του βιβλίου της Ιστορίας.

π.χ.

28η Οκτωβρίου 1940	Ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι ζητάει την παράδοση της Ελλάδας και...

Ήρθαν

(Και όλα έγιναν σαν ξένα)

Στην αρχή που είχαν έρθει περπατούσαν στους δρόμους και μερικοί Έλληνες στρατιώτες γύριζαν στα σπίτια τους κουρασμένοι κι αδυνατισμένοι κι αξύριστοι γιατί είχαν έρθει από την Αλβανία με τα πόδια. Οι αρβύλες τους ήταν τρύπιες κι άλλοι ήταν ξυπόλυτοι και πεινούσαν και οι στολές τους ήταν ξεσκισμένες και χωρίς κουμπιά. Ο κόσμος τούς λυπόταν και τους συμπονούσε και τους έδινε τσιγάρα κι άλλοι ψωμί και καλαμπόκια ψημένα. Όσοι δεν είχαν τι να τους δώσουν τους έλεγαν να κάνουν κουράγιο κι άλλοι τους έλεγαν παροιμίες, πως η ζωή είναι ρόδα και γυρίζει και πως πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

Οι Ιταλοί ζήλευαν που έβλεπαν τόση αγάπη για τους Έλληνες κι όχι και γι' αυτούς, που μάλιστα είχαν φύγει μακριά από την πατρίδα τους και ζούσαν στην ξενιτιά στη δική μας πατρίδα, και μια μέρα έβγαλαν μια αυστηρή διαταγή όλο ζήλια που απαγόρευε στους στρατιώτες μας να γυρίζουν με τις στολές τους και τους ανάγκαζε να φορούν κανονικά ρούχα.

Ο γιος της κυρίας που κάθεται πίσω από το σπίτι της παλιάς δασκάλας μόλις γύρισε από την Αλβανία είδε κάτι Ιταλούς που τον κοίταζαν ειρωνικά και νευρίασε και αγρίεψε και τους φώναξε «Αέρααα!». Εκείνοι έφυγαν φοβισμένοι, αλλά γύρισαν πίσω με άλλους και άρχισαν να τον χτυπούν και να του δίνουν κλοτσιές,

ώσπου ο κακομοίρης έπεσε κάτω κι εκείνοι τότε του έδιναν πιο πολλές, κι όταν είδαν πως είχαν μαζευτεί γύρω τους άνθρωποι θυμωμένοι έτοιμοι να τους βουτήξουν και να τους βάλουν κάτω και να τους πατήσουν, κιτρίνισαν και κοκκίνισαν και πρασίνισαν σαν τις στολές τους και χαιρέτησαν με ευγένεια και έφυγαν για να γλιτώσουν, κάνοντας πως κάτι θυμήθηκαν ξαφνικά και έπρεπε κάπου να πάνε μην αργήσουν.

Εμείς τα παιδιά δεν έχουμε πολλή όρεξη να πηγαίνουμε σχολείο και οι γονείς μας μας στέλνουν με το ζόρι και μας λένε πως όπου να 'ναι τα πράγματα θα καλυτερέψουν και, αν δεν καλυτερέψουν, θα συνηθίσουμε, που είναι χειρότερο, αλλά δε θα φαίνεται χειρότερο, γιατί οι συνήθειες έχουν αυτό το καλό. Δε λέω, σ' εμάς τα παιδιά ποτέ δε μας άρεσε να πηγαίνουμε σχολείο και τόσα χρόνια πηγαίναμε για τις εκδρομές και για να παίζουμε στα διαλείμματα, ενώ τώρα πηγαίνουμε όλο λύπη και πολλά παιδιά έρχονται νηστικά και καθόμαστε στα σκαλάκια και στα πεζούλια και λέμε αινίγματα κι ο σχολίατρος είπε πως, αν συνεχιστεί αυτή η κατάσταση, πολλοί μαθητές θα πάθουν αδενομάθεια.

Η εφημερίδα του μπαμπά όλο μικραίνει και δεν είναι κάτασπρο το χαρτί της, όπως πριν, και γράφει μόνο πόσο ακριβύνανε τα πράγματα και πως γι' αυτό δε φταίει ο ιταλικός στρατός, αλλά οι σύμμαχοί μας οι Άγγλοι, που κάνουν πως θέλουν το καλό μας αλλά ανεβάζουν τις τιμές επίτηδες για να λένε ότι τις ανεβάζουν οι κακοί Ιταλοί, για να μην τους αγαπάμε.

Ο μπαμπάς διαβάζει προσεκτικά αυτή τη φτωχική εφημεριδούλα για να δει μήπως ο ανθυποστρατηγός έβγαλε μια καινούρια διαταγή και απαγορεύει κάτι ακόμη, γιατί, αν δεν το ξέρουμε, μπορεί να τιμωρηθούμε αυστηρά και, επειδή ο κόσμος δεν έχει φαγητό να φάει, έγιναν τα συσσίτια που πηγαίνουμε όλοι και περιμένουμε από το πρωί με μία κατσαρολίτσα πότε θα φέρουν τα καζάνια να μας μοιράσουν φασουλάδα χωρίς αλάτι και λάδι, αλλά μόνο με λίγα φασόλια μέσα σε πολύ νερό. Όταν έρχονται, τρέχουμε και στριμωχνόμαστε ποιος θα πάρει πρώτος, γιατί δε φτάνει κάθε μέρα για όλους και οι τελευταίοι δεν παίρνουν και γίνονται τσακωμοί ακόμα και ανάμεσα στους φίλους και ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά τα δικά τους και των άλλων.

Κυριάκος Ντελόπουλος, *Ο Άκης στα όπλα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2002 (διασκευή)

1. **α.** Το απόσπασμα που διαβάσατε ξεκινάει με τη φράση «Στην αρχή που είχαν έρθει περπατούσαν στους δρόμους…». Ποιους εννοεί ο συγγραφέας ότι είχαν έρθει στην πόλη; Σε ποια ιστορική περίοδο αναφέρεται, σε αυτή του Ελληνοϊταλικού πολέμου, της Κατοχής ή της Απελευθέρωσης;

β. Η αφήγηση στο απόσπασμα γίνεται από κάποιον μεγάλο ή από ένα παιδί; Μπορείτε να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με φράσεις του κειμένου;

γ. «…και μια μέρα έβγαλαν μια αυστηρή διαταγή όλο ζήλια που απαγόρευε στους στρατιώτες μας να γυρίζουν με τις στολές τους και ότι έπρεπε να φορούν κανονικά ρούχα…». Πιστεύετε ότι οι Ιταλοί πήραν μια τέτοια απόφαση από ζήλια; Συζητήστε το στην τάξη σας.

δ. Περιγράψτε πώς τρέφονταν οι Έλληνες κατά την περίοδο της Κατοχής. Πιστεύετε ότι τα παιδιά κινδύνευαν να πάθουν αδενομάθεια ή αδενοπάθεια; Εξηγήστε την απάντησή σας.

2. Ένα από τα δεινά του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου ήταν ο λιμός, δηλαδή μεγάλη πείνα από έλλειψη τροφής. Μάθετε πώς οι Έλληνες αντιμετώπιζαν το πρόβλημα της πείνας την περίοδο αυτή. Συγκεντρώστε πληροφορίες από εφημερίδες, περιοδικά και ιστορικά βιβλία που αναφέρονται στο θέμα αυτό. Μπορείτε ακόμη να ρωτήσετε τους παππούδες και τις γιαγιάδες σας, που πιθανότατα έζησαν τον πόλεμο από κοντά. Παρουσιάστε τις πληροφορίες σας περιληπτικά με 150 ως 200 λέξεις στην τάξη ή στη γιορτή της 28ης Οκτωβρίου. Δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία αυτών που διαβάσατε, τονίζοντας τους μεγάλους αγώνες που έκαναν οι Έλληνες παρά τα δεινά που υπέστησαν.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

Νικηφόρος Βρεττάκος, *Ένας στρατιώτης μουρμουρίζει στο αλβανικό μέτωπο* (σελ. 211)
Γιάννης Μπεράτης, [*Στα βουνά της Αλβανίας*] (σελ. 213)
Άλκη Ζέη, [*Η παρέλαση*] (σελ. 215)
Ζωρζ Σαρή, *Τα κουλουράκια* (σελ. 218)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

Γκώνας Νίκος – Ραπτοπούλου Σοφία, *Το έπος του 1940 μέσα από τις εφημερίδες και τα περιοδικά της εποχής*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004
Ζέη Άλκη, *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987
Κορνήλιος Μανόλης, *Πολύ ωραίο τ' όνομά σου, ελευθερία*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1987
Ροδοπούλου Σούλα, *Τα 40 κόσκινα*, εκδ. Μόκας, Αθήνα, 1988
Σαρή Ζωρζ, *Οι νικητές*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995

Η αυτοκρατορία του ήλιου, Στίβεν Σπίλμπεργκ, 1987
Η ζωή είναι ωραία, Ρομπέρτο Μπενίνι, 1997
Οι Γερμανοί ξανάρχονται, Αλέκος Σακελλάριος, 1948
Τόπος πρώων, Αυτή είναι η Κρήτη, ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 2000

Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του, στίχοι Γ. Θίσβιος, μουσική Θ. Σακελλαρίδης
Ο δρόμος, στίχοι Κ. Μητροπούλου, μουσική Μ. Λοΐζος
Ο στρατιώτης, στίχοι Κ. Μητροπούλου, μουσική Μ. Λοΐζος
Παιδιά, της Ελλάδος παιδιά, στίχοι Μ. Τραϊφόρος – Α. Σαββίδης, μουσική Μ. Σογιούλ
Της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ, στίχοι Ο. Ελύτης, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Το ακορντεόν, στίχοι Γ. Νεγρεπόντης, μουσική Μ. Λοΐζος

Θωρηκτό Γ. Αβέρωφ, Μαρίνα Φλοίσβου, Π. Φάληρο, Αθήνα
Ναυτικό Μουσείο, Ακτή Θεμιστοκλέους, Πειραιάς
Πολεμικό Μουσείο, Ριζάρη 2, Αθήνα

Ενότητα 4

Διατροφή Διατροφή Διατροφή Διατροφή

Η πολύ λαίμαργη φάλαινα που έφαγε τη θάλασσα

Κατάπιε όλα τα κύματα,
όλες τις σταγόνες,
όλους τους ναύτες,
όλες τις γοργόνες,
όλους τους φάρους,
όλους τους ξιφίες,
τους σπάρους, τα χταπόδια
και τους αστερίες!
Τα κανό, τα καβουράκια
και της θάλασσας
τ' αλογάκια!
Έφαγε με φόρα
τις βάρκες μία μία
και με μεγάλη βουλιμία
τα αεροπλανοφόρα
και της γραμμής τα πλοία!
Και, πράγμα που δεν πρέπει,
δεν άφησε ούτε φύκι,
δεν άφησε ούτε λέπι!
Κι έμεινε μεμιάς
στη μέση μιας μεγάλης
ερημιάς!
«Τα 'χαψα όλα –είπε–
μία κι έξω,
ώρα τώρα να χωνέψω
τα καβουράκια
και τις μέδουσες τις
κακομοίρες».
Είδε τότε να 'ρχονται από
μακριά
με καμάκια μυτερά
έξι εφτά φαλαινοθήρες!
«Αχ! –σκέφτηκε–
τι συμφορά!
Έρχονται να με σκοτώσουν,
να με κάνουν μαργαρίνη
και μπανέλες!
Τι τις ήθελα τις τρέλες;
Τι τρομάρα! Τι τρεμούλα!
Αχ μανούλα μου, γλυκιά
μανούλα!»
Τι να κάνει, τι;
Ούτε νερό
να κολυμπήσει,
ούτε θάλασσα
για να κρυφτεί!
«Αχ –φώναξε– τι φρίκη!
έφαγα τη θάλασσα
που μ' έκρυβε!
Δεν άφησα ούτε φύκι!
Ήτανε μεγάλο κρίμα
να φάω και το τελευταίο κύμα!
Δεν υπάρχει άλλη λύση!
Προτού με κάνουν λιώμα,
πρέπει αυτή η ερημιά
να ξαναπλημμυρίσει»
είπε η φάλαινα,
κι άνοιξε το στόμα
και βγήκαν τα κύματα
και οι κυκλώνες,
οι ναύτες, τα πέλαγα
και οι γοργόνες,
οι σπάροι, οι ξιφίες,
τα χταπόδια και οι αστερίες,
τα κανό, τα καβουράκια
και της θάλασσας
τ' αλογατάκια.
Έκανε η φάλαινα
ένα μακροβούτι,
στο νεράκι χώθηκε,
κρύφτηκε και σώθηκε!
Κι από τότε τής κόπηκε
η λαιμαργία
και τρώει τις μαρίδες
μία μία!

Ευγένιος Τριβιζάς

εικονογράφηση Βαγγέλης Ελευθερίου, εκδ. Κέδρος

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Πώς δίνουμε οδηγίες για μια συνταγή*
- *Πώς σχηματίζουμε την προστακτική των σύνθετων ρημάτων*
- *Πώς χρησιμοποιούμε τις αποτελεσματικές προτάσεις*

Συνταγές μαγειρικής

Κάτι ωραίο μαγειρεύεται στην κουζίνα. Μάθετε τι διαβάζοντας τη συνταγή:

Μακαρόνια με κιμά

Υλικά

500 γραμμάρια μακαρόνια
500 γραμμάρια μοσχαρίσιος κιμάς
1 ποτηράκι του κρασιού λάδι
2 κρεμμύδια ξερά τριμμένα
1 πράσινη πιπεριά κομμένη σε κύβους
1 μεγάλο καρότο κομμένο σε κύβους
1 κιλό ντομάτες ξεφλουδισμένες
και χοντροκομμένες
1 ποτήρι του νερού χυμό ντομάτας
½ ποτηράκι του κρασιού άσπρο κρασί
ζάχαρη, αλάτι και πιπέρι
τυρί ρεγκάτο τριμμένο

Εκτέλεση

Σε μια κατσαρόλα βάζω τον κιμά με το λάδι και το κρεμμύδι, τον ανακατεύω συνέχεια για να μη σβολιάσει και προσθέτω την πιπεριά, το καρότο, το κρασί, ζάχαρη, αλάτι και πιπέρι. Μετά ρίχνω τις ντομάτες και τον χυμό ντομάτας, προσθέτω λίγο νερό και αφήνω τον κιμά να βράσει και να μείνει με τη σάλτσα του. Βράζω τα μακαρόνια, τα σουρώνω και τα βουτυρώνω. Απλώνω σε μια πιατέλα, διαδοχικά, λίγο τυρί ρεγκάτο, τα μακαρόνια, πάλι τυρί, τον κιμά με τη σάλτσα του και τελειώνω με τυρί.

Ρένα της Φτελιάς, *Συνταγές για ζυμαρικά*, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα, 2000

1. Παρατηρήσατε ότι η συνταγή είναι χωρισμένη σε δύο μέρη; Ποια είναι αυτά και ποιες πληροφορίες μάς δίνει το κάθε μέρος;

2. Ο διπλανός σας θέλει να μαγειρέψει το φαγητό που σας προτείναμε, αλλά δεν έχει καταλάβει καλά τι πρέπει να κάνει. Εσείς του εξηγείτε και του περιγράφετε τη συνταγή όσο το δυνατό καλύτερα.

Δεν ξεχνάτε να του πείτε:

- ποια είναι τα απαραίτητα υλικά για τη συνταγή και
- ποια είναι η διαδικασία μαγειρέματος βήμα προς βήμα

Προσέξτε να του δώσετε σαφείς οδηγίες για να μην τα κάνει «σαλάτα»!

Στη συνταγή τα ρήματα που δίνουν οδηγίες βρίσκονται σε έγκλιση **οριστική**. Εδώ η οριστική χρησιμοποιείται για να δείξει μια ενέργεια η οποία επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο κάθε φορά. Θυμηθείτε, ακόμη, ότι χρησιμοποιούμε οριστική όταν μιλάμε για κάτι βέβαιο και πραγματικό.

Για παράδειγμα: *Το απόγευμα θα μαγειρέψω. Ο ήλιος λάμπει. Χτες έπαιξα μπάλα.*

3. Τα ξαδέρφια σας ετοιμάζουν ένα τραπέζι-έκπληξη. Υπαγορέψτε τους τις οδηγίες της συνταγής σε δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο και συνοπτική προστακτική: *Σε μια κατσαρόλα βάλτε τον κιμά…*

4. Σε ένα πάρτι, αποφασίζετε με τους φίλους σας να φτιάξετε την παρακάτω νοστιμιά. Εσείς αναλαμβάνετε να τους καθοδηγήσετε. Ξαναγράψτε το κείμενο χρησιμοποιώντας συνοπτική υποτακτική: *Πρέπει πρώτα να χρησιμοποιήσουμε ένα πιάτο και μετά…*

Ρολόι για φάγωμα

Ξέφυγε από τα συνηθισμένα και ξύπνησέ τους όλους με ένα ρολόι που... τρώγεται! Χρησιμοποίησε ένα πιάτο για βάση του ρολογιού σου. Κόψε, με φορμάκια της κουζίνας σε διάφορα σχήματα, ψωμί του τοστ, τυρί, ζαμπόν –ακόμη και ομελέτα– και χρησιμοποίησέ τα ως αριθμούς του ρολογιού. Κόψε καρότο για δείκτες και ρύθμισέ τους στην ώρα που θέλεις.

Έτοιμο να καταπλήξει όσους βρεθούν στην κουζίνα σου!

περιοδικό *Kid's fun*, τεύχος 4, Νοέμβ. 2001

Παραδοσιακές γεύσεις

Τρώγοντας απολαμβάνουν καλύτερα τη συντροφιά Έλληνες και Τούρκοι. Υπάρχουν μάλιστα τόσα κοινά έθιμα και συνήθειες που εύκολα καταλαβαίνει κανείς πόσο κοντά είναι οι δύο λαοί. Για παράδειγμα, την Πρωτομαγιά στην Ελλάδα και στην Τουρκία οι άνθρωποι πηγαίνουν στην εξοχή, **ώστε να γιορτάσουν την άνοιξη με γλέντια στους αγρούς**. Στα παράλια της Τουρκίας και την Κρήτη, τη μέρα αυτή, βράζουν φρέσκα βότανα για να αποκτήσουν δύναμη και να προστατεύονται από τα μάγια. Εξάλλου, πολλοί από τους κοινούς μεζέδες δεν είναι μαγειρεμένοι. Τα τουρσιά ή τα παστά ψάρια συντηρούνται από τους δύο λαούς με τον ίδιο τρόπο, μέσα σε ξίδι, αλάτι, άρμη ή λάδι, με αποτέλεσμα να μπορούν να τα τσιμπολογήσουν ακόμα και με το χέρι.

Μ. Λαμπράκη – Ε. Akin, *Ελλάδα, Τουρκία στο ίδιο τραπέζι,* εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2002

Η πρόταση ***«ώστε να γιορτάσουν την άνοιξη με γλέντια στους αγρούς»*** είναι μια **εξαρτημένη αποτελεσματική / συμπερασματική πρόταση** διότι φανερώνει ποιο είναι το αποτέλεσμα της πρότασης που προηγείται. Οι προτάσεις αυτές εισάγονται με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους **ώστε, που** ή με φράσεις (**ώστε να, που να, με αποτέλεσμα να**).

5. **α.** Βρείτε στο κείμενο άλλες αποτελεσματικές προτάσεις.

β. Συμπληρώστε με αποτελεσματικές προτάσεις τις παρακάτω φράσεις:

- Είναι τόσο λιχούδης, ...
- Έτρωγε τόσο λίγο, ...
- Το γιορτινό τραπέζι είχε τόση επιτυχία, ...
- Μαγειρεύει τόσο νόστιμα, ...

6. Στον παρακάτω διάλογο, οι δυο φίλοι, ο σερβιτόρος και ο πελάτης, έκαναν αρκετά λάθη στην προστακτική μερικών σύνθετων ρημάτων. Μπορείτε να τα βρείτε και να τα διορθώσετε;

Θυμηθείτε:

Αύξηση παίρνει μόνο η οριστική. Για παράδειγμα, λέμε ***έφερε*** *έναν φίλο του μαζί.*

Στην προστακτική, δε λέμε ποτέ ***έφερέ*** *μου έναν καφέ*. Λέμε ***φέρε*** *μου έναν καφέ*.

Προσέξτε και τα παραδείγματα που ακολουθούν:

- Ο δάσκαλος μας *ανέλυσε* το μάθημα ⇒ γ΄ ενικό, οριστική αορίστου
- *Ανάλυσε* τι ακριβώς θέλεις ⇒ β΄ ενικό, συνοπτική προστακτική

σκίτσο Π. Ζερβού, περιοδικό «9», *Ελευθεροτυπία*, τεύχος 190, 25/2/04 (διασκευή)

Γάρος, το κέτσαπ των αρχαίων

Ο κοινός πολίτης της αρχαιότητας τρεφόταν με χυλό από δημητριακά ή όσπρια, πίτα άζυμου ψωμιού και λαχανικά. Για να δώσουν γεύση στη μονότονη αυτή δίαιτα, πρόσθεταν στα φαγητά μια σάλτσα την οποία ονόμαζαν «γάρο» και τη χρησιμοποιούσαν όπως εμείς σήμερα το κέτσαπ.

Ο «γάρος» φτιαχνόταν από μικρά ψάρια ή από κολιούς και εντόσθια ψαριών, τα οποία ανακάτευαν με μπόλικο αλάτι, κρασί, ξίδι και μαϊντανό και τα άφηναν στον ήλιο 2-3 μήνες να ζυμωθούν και να γίνουν μια παχύρρευστη μάζα. Αυτό το καθόλου εύοσμο κατασκεύασμα το πρόσθεταν παντού, όχι μόνο στην αρχαιότητα αλλά και μετέπειτα, ως και τους βυζαντινούς χρόνους.

Πολλοί πιστεύουν ότι η γεύση της σάλτσας αυτής θα πρέπει να έμοιαζε με σάλτσες που χρησιμοποιούνται σήμερα στην κινέζικη και άλλες κουζίνες της Άπω Ανατολής. Άλλοι, πάλι, λένε ότι, αν λιώσουμε στο μπλέντερ παστή σαρδέλα και την ανακατέψουμε με ξίδι, μυρωδικά και λίγο λάδι, θα έχουμε μια πολύ καλή απομίμηση του «γάρου».

Αγλαΐα Κρεμέζη, *Συνταγές και ιστορίες για μάγειρες με ανησυχίες*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004 (διασκευή)

7. Ο «γάρος» ήταν μια... αρχαία νοστιμιά. Τι άλλο έτρωγαν στην αρχαιότητα; Πού και πώς οργάνωναν τα γεύματά τους; Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες και να τις παρουσιάσετε στην τάξη;

Χωριστείτε σε ομάδες και διαλέξτε ένα θέμα.

Αναζητήστε πληροφορίες σε βιβλία, εγκυκλοπαίδειες ή στο διαδίκτυο.

Για να φτάσει ο χρόνος, πρέπει να κάνετε μια **περίληψη** των πληροφοριών που βρήκατε. Δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία των κειμένων που διαβάσατε.

Μπορείτε να συνοδεύσετε το κείμενο με σχετικές εικόνες.

Τώρα είστε έτοιμοι για την παρουσίαση!

8. Βρήκατε στην κουζίνα ένα παλιό τετράδιο, όπου η γιαγιά έγραφε τις συνταγές της. Τα χρόνια έχουν περάσει και έχουν σβηστεί πολλά γράμματα. Μπορείτε να τα συμπληρώσετε;

Φασολάκια βραστά

1/2 κιλό φασολάκια
2 κόκκινες πιπεριές
1/4 κούπας λάδι
2 κουταλιές ξίδι
λίγη ζάχαρη
1 σκελίδα σκόρδο τριμμένο
αλάτι πιπέρι

Καθαρ...στε και πλ...ντε τα φασολάκια. Βάλτε τα σε κατσαρόλα μέσα σε νερό που βράζει και βράστ... τα για 15΄, να μαλακ...σουν, χωρίς να παραβράσουν. Στραγγ...στε τα καλά, βάλτε τα σε πιατέλα και στολ...στε τα με τις πιπεριές. Σε ένα βαζάκι που κλ...νει καλά, βάλτε τα υλικά της σάλτσας, χτυπ...στε τα ν' ανακατε...τούν καλά και περιχ...στε τη σαλάτα, λίγο πριν τη σερβ...ρετ... . Αν οι πιπεριές είναι διατηρημένες σε βάζο, στραγγ...στ... τες και χρ...σιμοπ...ήστε τες όπως είναι. Αν είναι φρέσκιες, ψ...στε ή βράστε τες πρώτα και ξεφλουδ...στε τες.

Ελληνική κουζίνα – μαγειρική, εκδ. Β. Αλεξιάδου, Αθήνα, 2003

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Με τον τρόπο που η διαφήμιση ενημερώνει και προσπαθεί να πείσει τον καταναλωτή για το προϊόν που διαφημίζεται*
- *Με τον σχηματισμό και τη χρήση των παραθετικών επιθέτων και επιρρημάτων*
- *Με εκφράσεις*
- *Με τα αντώνυμα (αντίθετα) επιθέτων*

Στη διαφήμιση… όλα είναι δυνατά!

Διαφήμιση 1

1. α. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των διαφημίσεων που βλέπετε (σε περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες, στην τηλεόραση, στον κινηματογράφο) ή ακούτε (στο ραδιόφωνο);

Για να τραβήξουν την προσοχή μας, οι διαφημίσεις συνήθως έχουν:

- μια «ζωντανή» **εικόνα** με έντονα χρώματα
- το **όνομα** του προϊόντος και της μάρκας του (δεν υπάρχουν πάντα και τα δύο)
- μια διασκεδαστική, **σύντομη** και εύκολη να τη θυμόμαστε **συνθηματική φράση** (σλόγκαν) που έχει σχέση με την εικόνα, με το όνομα του προϊόντος ή με το βασικό προτέρημά του
- ένα **μικρό κείμενο** που περιγράφει το προϊόν και μας ενημερώνει γι' αυτό

Διαφήμιση 2

ΦΤΙΑΞΕ' ΤΟ ΚΙ ΕΣΥ!
Αφού απολαύσετε τη δική σας σοκολάτα γάλακτος, πάρτε στα χέρια σας το περιτύλιγμά της και ακολουθήστε τις οδηγίες για να φτιάξετε τη δική σας, μοναδική βάρκα.
Καλή διασκέδαση!

Διαφήμιση 3

Δοκιμάστε τις νέες μας γεύσεις και χορτάστε... υγιεινή διατροφή!

Τώρα, μια **νέα, ολόφρεσκη** γευστική πρόταση είναι εδώ για να σας κατακτήσει. Μοναδικά, ξεχωριστά σάντουιτς που παρασκευάζονται και συσκευάζονται **καθημερινά** στα καταστήματά μας και σας προσφέρουν **την πιο** ισορροπημένη και **γευστική** πρόταση διατροφής.

Διαφήμιση 4

Ανθότυρο

Το άνθος των τυριών!

Κόψτε αυτό το άνθος και στολίστε... το πιάτο σας!
Κάντε ένα μπουκέτο από τ' αγαπημένα σας λαχανικά και απολαύστε
την ελαφριά γεύση του **Ανθότυρου.**
Δοκιμάστε το σε σαλάτες, σάντουιτς, πίτες ή ό,τι άλλο τραβάει η όρεξή σας.
Προσφέρετε στον εαυτό σας αλλά και στους αγαπημένους σας
μία εκλεκτή, γευστική απόλαυση .

Το άνθος των τυριών.

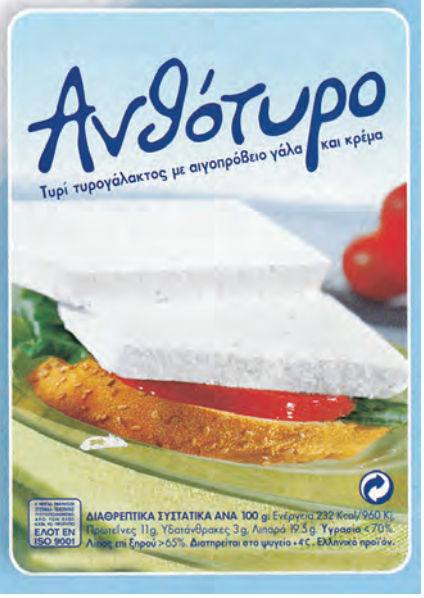

β. Χωριστείτε σε 4 ομάδες, πάρτε η κάθε ομάδα μία από τις αριθμημένες διαφημίσεις και συμπληρώστε τον πίνακα δίνοντας ένα δικό σας όνομα στο προϊόν.

	όνομα	εικόνα	σύντομη φράση (σλόγκαν)	κείμενο
διαφήμιση 1				
διαφήμιση 2				
διαφήμιση 3				
διαφήμιση 4				

γ.

α. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας ποια από τις τέσσερις διαφημίσεις σάς άρεσε περισσότερο και γιατί. Ακόμα, ποια νομίζετε ότι μας πληροφορεί καλύτερα για τη χρησιμότητα του προϊόντος που διαφημίζει;

β. Βρείτε μερικά από τα πλεονεκτήματα του κάθε προϊόντος, όπως τα παρουσιάζει καθεμία από τις τέσσερις διαφημίσεις. Υπάρχουν άραγε μειονεκτήματα; Γιατί δε μαθαίνουμε τίποτα γι' αυτά;

γ. Ο διαφημιστής που ετοίμασε τη διαφήμιση 2 είχε μια έξυπνη ιδέα. Σχεδίασε τις οδηγίες για την κατασκευή μιας χάρτινης βάρκας με το περιτύλιγμα της σοκολάτας. Γιατί νομίζετε ότι το έκανε;

δ. Η διαφήμιση 3 χρησιμοποιεί ένα λογοπαίγνιο, «παίζει» δηλαδή με την έκφραση «φάγατε τον κόσμο». Έχει καμία σχέση η έκφραση αυτή με τα προϊόντα που διαφημίζονται σε αυτή τη διαφήμιση;

ε. Με τι σχετίζεται το προϊόν στην εικόνα της διαφήμισης 4; Ποιες λέξεις του κειμένου ή της σύντομης φράσης (σλόγκαν) έχουν σχέση με την εικόνα και δείχνουν τη βασική ιδέα της διαφήμισης; Ποια είναι αυτή;

Για να τραβήξει την προσοχή μας μια διαφήμιση, να μας επηρεάσει και να μας πείσει, χρησιμοποιεί:

Κυρίως την **προστακτική έγκλιση** (μερικές φορές και την **υποτακτική**)

Πολλά σημεία στίξης, και ιδιαίτερα το **θαυμαστικό**, το **ερωτηματικό** και τα **αποσιωπητικά**

Πολλά **επίθετα** και μάλιστα με τρόπο συχνά υπερβολικό. Έτσι, τα σάντουιτς της διαφήμισης 3, για παράδειγμα, δεν είναι μόνο *καλά* αλλά *μοναδικά, ξεχωριστά* και όχι απλώς *φρέσκα* αλλά *ολόφρεσκα*. Ακόμα, το γάλα Α δεν είναι απλώς *θρεπτικό* αλλά *θρεπτικότερο (πιο θρεπτικό)* από άλλα γάλατα (συγκριτικός βαθμός). Πολύ συχνά μάλιστα είναι *το θρεπτικότερο*, το *πιο θρεπτικό απ' όλα*, είναι *θρεπτικότατο* (υπερθετικός βαθμός).

2. α. Ένας διαφημιστής που διάβασε τη διαφήμιση 4 (σελ. 55) αποφάσισε να την κάνει ακόμα πιο πειστική γράφοντας στον υπερθετικό βαθμό κάποια από τα επίθετα. Μετατρέψτε όσα επίθετα μπορείτε από τον θετικό στον υπερθετικό βαθμό, δίνοντας τον μονολεκτικό ή τον περιφραστικό τύπο (π.χ. θρεπτικός θρεπτικότατος, ο θρεπτικότερος / ο πιο θρεπτικός). Στη συνέχεια συζητήστε στην τάξη αν ο διαφημιστής πέτυχε έτσι καλύτερα τον σκοπό του.

Δοκιμάστε να κάνετε και το αντίστροφο, να μετατρέψετε δηλαδή μερικά επίθετα της διαφήμισης 3 (σελ. 54) από τον υπερθετικό στον θετικό βαθμό. Νομίζετε πως άλλαξε κάτι;

β. Συμπληρώστε το κείμενο που ακολουθεί με παραθετικά επιρρημάτων. Μπορείτε να γράψετε μία ή περισσότερες λέξεις.

Οι αρχαίοι Σπαρτιάτες έτρωγαν ..... (λιτός, υπερθ. βαθμός), τουλάχιστον ..... (λιτός, συγκρ. βαθμός) από τους Αθηναίους. Και οι Αθηναίοι πάντως έτρωγαν ..... (φτωχικός, συγκρ. βαθμός) από τους Βοιωτούς. Οι τελευταίοι, καλλιεργώντας ευφορότατα κτήματα, περνούσαν ..... (άνετα και πλούσια, υπερθ. βαθμός).

γ. Βρείτε στις 4 διαφημίσεις (σελ. 53-55) τις φράσεις με θαυμαστικό και προστακτική και προσπαθήστε να πείτε γιατί χρησιμοποιούνται.

Κοιτάξτε στη διαφήμιση 2 τις φράσεις «σοκολάτα γάλακτος» και «σε πελάγη ευτυχίας». Συνήθως ονομάζουμε **συμφράσεις** δύο λέξεις που τις συναντάμε συχνά μαζί, όπως «σοκολάτα γάλακτος», και **εκφράσεις** τις φράσεις που οι λέξεις τους σχηματίζουν ένα σύνολο με ιδιαίτερο νόημα, όπως «(πλέει) σε πελάγη ευτυχίας» ή «τι τραβάει η όρεξή σας;» (Δεν μπορούμε να καταλάβουμε το νόημα της έκφρασης μόνο από τη σημασία του ρήματος «τραβάω» και τη σημασία του ουσιαστικού «όρεξη».)

3. Τέτοιες συμφράσεις και εκφράσεις συναντάτε στο κείμενο που ακολουθεί. Μπορείτε να βάλετε τις λέξεις της παρένθεσης στη σωστή θέση;

(κουταλιές σούπας, γίνω καπνός, ποιότητα ζωής, κέικ γλύκισμα, πεπτικό σύστημα, χυμό πορτοκάλι, κέικ σοκολάτα, γάλα εβαπορέ)

Μπήκα στην κουζίνα ενώ οι υπόλοιποι κοιμούνταν ακόμα, για να τους ετοιμάσω μια συνταγή που είχα διαβάσει στο κουτί με το ..... που αγοράζω. Στην πραγματικότητα με τη συνταγή διαφήμιζαν το γάλα. Έξυπνη ιδέα. Πολλοί θα το αγόραζαν για να δοκιμάσουν τη συνταγή! Στο κουτί έγραφε: « ..... αλλά με πολλή, πολλή σοκολάτα!». Ακολούθησα πιστά τις οδηγίες, έβαλα μπόλικα αυγά, πολλές ..... κακάο και, αντί για νερό, πρόσθεσα λίγο ..... . Πριν το ψήσω, δοκίμασα το ζυμάρι: Ήταν πραγματικά ένα .....! Τότε μπήκε στην κουζίνα ο μπαμπάς και άρχισε τις παρατηρήσεις. Και τι δεν είπε! Πόσο βλαβερά είναι τα αυγά για τη χοληστερίνη, πόσο «βαριά» η σοκολάτα για το ..... Είπε και κάτι για ....., που δεν το κατάλαβα, και χαρακτήρισε το κέικ μου «κέικ-βόμβα». Ήταν το αποκορύφωμα. Σκέφτηκα να εξαφανιστώ από την κουζίνα, να ..... Αλλά είπα μόνο: «Αμάν, καλέ μπαμπά, μια έκπληξη ήθελα να σας κάνω!».

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

4. Μια μεγάλη διαφημιστική εταιρεία κάνει διαγωνισμό διαφήμισης για τα παρακάτω προϊόντα. Για να πάρετε μέρος, δεν έχετε παρά να ετοιμάσετε τη δική σας διαφήμιση.

Ζυμαρικά

Κάβα

Αλλαντικά

Φρούτα

Γαλακτοκομικά

Λαχανικά

Κρέας

Αρτοσκευάσματα

Μην ξεχάσετε:

- να **ονομάσετε** το προϊόν και τη μάρκα του
- να σκεφτείτε μια έξυπνη **σύντομη συνθηματική φράση** (σλόγκαν)
- να γράψετε ένα **μικρό κείμενο** με τα **πλεονεκτήματα** του προϊόντος
- να ομορφύνετε τη διαφήμισή σας με μια «ζωντανή» **εικόνα** σε έντονα χρώματα (θα μπορούσε να έχει κάποια σχέση και με τη σύντομη φράση-σλόγκαν)
- να χρησιμοποιήσετε αρκετά **σημεία στίξης** (κυρίως ερωτηματικά, θαυμαστικά, αποσιωπητικά), **προστακτική** (ή **υποτακτική**) έγκλιση και πολλά **επίθετα** στον **συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό**

5. Η διαφήμισή σας ήταν τόσο καλή, που σας ζήτησαν να την παρουσιάσετε μέσα σε 15 δευτερόλεπτα στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση.

Να θυμάστε ότι:

ίσως χρειαστεί να μικρύνετε λίγο τα κείμενά σας και να βρείτε έναν ή περισσότερους συμμαθητές σας για να εκφωνήσουν το κείμενο ή να παίξουν τους ρόλους

η εικόνα παίζει σπουδαίο ρόλο στην έντυπη και στην τηλεοπτική διαφήμιση αλλά όχι στη ραδιοφωνική

Μπορείτε να μαγνητοφωνήσετε τις διαφημίσεις σας για να τις ξανακούσετε.

6. α. Εξηγήστε τι σημαίνουν οι παρακάτω παροιμίες και συζητήστε στην τάξη αν θα μπορούσαν μερικές από αυτές να χρησιμέψουν ως σύντομες φράσεις (σλόγκαν) σε διαφημίσεις.

- *Καλύτερα να σε ντύνω παρά να σε ταΐζω*
- *Ο καλός ο μύλος όλα τ' αλέθει*
- *Νηστικό αρκούδι δε χορεύει*

β. Χρησιμοποιήστε μία από τις παραπάνω παροιμίες στο τέλος μιας δικής σας ιστορίας που θα αφηγηθείτε στην τάξη. Διαλέξτε την πιο πρωτότυπη και διασκεδαστική από τις ιστορίες!

7. α. Ένας διαφημιστής που του αρέσουν τα αστεία άλλαξε στη διαφήμιση 3 (σελ. 54) όσα επίθετα μπορούσε, γράφοντας τα αντώνυμά τους. Κάντε το ίδιο, ξαναδιαβάστε το κείμενο και πείτε αν ο διαφημιστής συνεχίζει με τον τρόπο αυτό να προβάλλει το προϊόν που διαφημίζει.

β. Διαλέξτε από τις λέξεις που σας δίνονται τη λέξη που λείπει στα δύο παρακάτω κείμενα-διαφημίσεις και γράψτε τη σημασία της:

σωματικός, -ή, -ό / διανοητικός, -ή, -ό / διατροφικός, -ή, -ό / ιδανικός, -ή, -ό / ζωικός, -ή, -ό / υγιής, -ής, -ές

Α. Ο συνδυασμός σωστής διατροφής και σωματικής άσκησης είναι …….. για την υγεία. Για ένα …….. πρωινό προτιμήστε δημητριακά με γάλα.

Β. Με την ισορροπημένη διατροφή εξασφαλίζεις …… οργανισμό. Για να είστε …….. παιδιά, τρώτε καθημερινά φρούτα και λαχανικά!

γ. Κόψτε από εφημερίδες και περιοδικά πέντε σύντομες συνθηματικές φράσεις (σλόγκαν) σχετικά με το θέμα της διατροφής και υπαγορέψτε τες στον διπλανό σας. Στη συνέχεια συγκρίνετέ τες με τις αυθεντικές και διορθώστε μαζί του τα λάθη (αν υπάρχουν!).

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Με τις υποθετικές προτάσεις*
- *Με τα έναρθρα και τα άναρθρα ουσιαστικά*
- *Με τη χρήση των διαλυτικών*
- *Με τη σημασία και τη χρήση εκφράσεων*

Η χελώνα και ο Ρεβιθάκης

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας ψαράς χήρος και δεν είχε καθόλου παιδιά και πήγε μια μέρα να ψαρέψει και δεν έπιασε τίποτα· μόνο μια χελώνα πιάστηκε στα δίχτυα του και είπε:

– Αυτή ήταν το τυχερό μου, ας την πάρω στο σπίτι· και την πήρε και την είχε στο σπίτι του.

Ενώ πρώτα ήταν το σπίτι του μέσα στα σκουπίδια βουτηγμένο, τη δεύτερη τη μέρα που πήγε τη χελώνα στο σπίτι, το νύρε σκουπισμένο και παστρεμένο* γυαλιά καρφιά και θαύμασε ο καημένος ο ψαράς ποιος τα κάνει αυτά.

Την άλλη την ημέρα λοιπόν φύλαξε και βλέπει και βγαίνει από μέσ' απ' τη χελώνα μια κοπέλα που η ομορφιά της στον κόσμο δε στάθηκε. Άμα βγήκε λοιπόν, την έπιασε και είπε:

– Συ λοιπόν είσαι που με νοικοκυρεύεις και δεν το ξέρω;

Κι έπιασε και έσπασε το καύκαλο της χελώνας κι απόμεινε κοπέλα πια και τη στεφανώθηκε και την πήρε γυναίκα.

Ο βασιλιάς εκείνου του τόπου ήταν ανύπαντρος κι έδωκε σ' όλα τα κορίτσια από ένα πέπλο να κεντήσουν και όποια το κεντήσει καλύτερα θα την πάρει γυναίκα. Έδωκαν και στου ψαρά τη γυναίκα. Κι εκείνη, χωρίς να ξέρει με τι σκοπό θα το κεντήσει, έπιασε και κέντησε ένα πέπλο και είχε τη θάλασσα με τα ψάρια και με τα καράβια. Κέντησαν κι άλλα κορίτσια και είχε προστάξει ο βασιλιάς την ίδια την ημέρα τα ίδια τα κορίτσια να πάνε καθένα το πέπλο. Λοιπόν, πήγε κάθε ένα το πέπλο του, πήγε και η γυναίκα του ψαρά.

Άμα την είδε αυτός, τρελάθηκε από την ομορφιά της. Βλέπει και το πέπλο που είχε κεντήσει κι ήταν το καλύτερο απ' όλα, και είπε να την πάρει και αυτή αποκρίνεται πως είναι παντρεμένη μ' έναν ψαρά.

– Πες στον άντρα σου να έρθει εδώ, της είπε ο βασιλιάς.

– Ορισμός σας, αφέντη βασιλιά, είπε και πάει στο σπίτι της και είπε στον άντρα της «να πας και σε θέλει ο βασιλιάς».

Πηγαίνει ο καημένος ο ψαράς και λέει του βασιλιά:

– Τι με θέλεις, αφέντη βασιλιά;

---

* παστρεμένο: καθαρό

– Αυτή η γυναίκα πόχεις εσύ δεν είναι για σένα· λοιπόν, αν θέλεις να κρατήσεις τη γυναίκα σου, θα κάνεις ένα τραπέζι από ψάρια να φιλέψεις* όλο το στράτευμά μου και να χορτάσει, αλλιώς θα την πάρω εγώ.

– Καλά, αφέντη βασιλιά, αποκρίνεται ο ψαράς, και πάει στο σπίτι και λέει στη γυναίκα του: Αχ, γυναίκα, το πέπλο μάς βγήκε σε κακό. Με πρόσταξε ο βασιλιάς, αν θέλω να σε κρατήσω, να φιλέψω όλο το στράτευμά του ψάρια μια μέρα, αλλιώς θα σε πάρει εκείνος, γιατί, λέει, δεν ταιριάζεις με μένα.

– Απ' αυτό το πλάι να κοιμηθεί ο βασιλιάς, είπε η γυναίκα του. Εσύ, άντρα μου, να πας τώρα δα στο μέρος που με ψάρεψες και να φωνάξεις τη μάνα μου να σου δώσει το μικρό το τεντζεράκι.

Πηγαίνει λοιπόν ο ψαράς στη θάλασσα και φωνάζει:

– Κυρά μάνα θάλασσα, έβγα και σε θέλω.

Βγαίνει από μέσα από τη θάλασσα μια γυναίκα και του λέει:

– Καλώς τον γαμπρό μου και καλώς τον· τι αγαπάς;

– Μ' έστειλε η θυγατέρα σου να μου δώσεις το μικρό το τεντζεράκι.

– Καλά, γαμπρέ, είπε και κατέβηκε κι έφερε ένα τεντζεράκι που έπαιρνε ένα πιάτο φαΐ μονάχα, και το έδωσε στον γαμπρό της και πάει και λέει στη γυναίκα του:

– Εμ, αυτού αν εμένα μονάχα κάνεις να μαγειρέψεις δε φτάνει, όχι το στράτευμα του βασιλιά.

– Έννοια σου, άντρα, αυτό το τεντζεράκι μπορεί να χορτάσει δέκα φορές ίσαμε το στράτευμα του βασιλιά, μόνο να πας να προσκαλέσεις τον βασιλιά με το στράτευμά του και να έρθουνε αύριο να τους φιλέψουμε.

Σηκώνεται λοιπόν ο ψαράς και πήγε στον βασιλιά και του λέει:

– Αύριο, αφέντη βασιλιά, αν κοπιάσετε, το τραπέζι θα είναι έτοιμο.

Τη δεύτερη τη μέρα λοιπόν παίρνει ο βασιλιάς το στράτευμά του και πήγανε και καθίσανε σ' ένα πλατύ μέρος· και είχε τρεις ανθρώπους και κουβαλούσανε τα φαγιά. Πήγανε οι άνθρωποι του βασιλιά και τους λέει ο ψαράς:

– Ρωτήστε τον βασιλιά τι φαγί θέλει πρώτα.

Πήγανε και ρωτήσανε τον βασιλιά και πρόσταξε να πάνε πρώτα σούπα ψαρένια. Απλώνει η γυναίκα του ψαρά την κουτάλα μες στο τεντζεράκι και βγάζει ψωμιά όσα χρειαζότανε. Ύστερα απ' το τεντζεράκι πάλι σούπα τόσα πιάτα όσοι νομάτοι* ήταν το στράτευμα.

Αφού φάγανε σούπα, πρόσταξε ο βασιλιάς να φέρουνε βραστά ψάρια. Χώνει πάλι την κουτάλα η γυναίκα και έβγαλε βρασμένα ψάρια. Ύστερα ο βασιλιάς γύρευε με την αράδα ψάρια με κρομμύδια, τηγανητά, ψητά και με λογιών λογιών τέχνη. Κι όλα αυτά τα φαγιά βγαίνανε μέσα από το τεντζεράκι, ώσπου χόρτασε το στράτευμα του βασιλιά και σηκωθήκανε και πάνε στη δουλειά τους και γλιτώνει ο ψαράς τη γυναίκα του.

Αφού περάσανε κάμποσες μέρες, τον φώναξε τον ψαρά πάλι ο βασιλιάς και του λέει:

– Αυτή η γυναίκα δεν ταιριάζει με σένα· αν δεν ταΐσεις αύριο όλο το στράτευμά μου με σταφύλια, θα σου πάρω τη γυναίκα σου.

– Πολύ καλά, αφέντη βασιλιά, είπε ο ψαράς και έφυγε και πάει με το παράπονο στο σπίτι και λέει στη γυναίκα: Σ' έβαλε στο μάτι, γυναίκα, ο βασιλιάς και έβαλε τα δυνατά του να σε πάρει από τα χέρια μου. Πρόσταξε τώρα να φιλέψω όλο το στράτευμά του σταφύλι. Τέτοιον καιρό πού να βρούμε σταφύλια!

– Έννοια σου, άντρα, κι εγώ δε γίνομαι γυναίκα του βασιλιά, μόνο εσένα θα κάνω βασιλιά. Να πας τώρα δα στη μάνα μου και να της γυρέψεις ένα τσαμπί σταφύλι.

* φιλέψεις: κεράσεις
* νομάτοι: άνθρωποι

Πηγαίνει ο ψαράς στη θάλασσα και φωνάζει:

– Κυρά μάνα θάλασσα, έβγα όξω και σε θέλω.

Βγαίνει η θάλασσα και του λέει:

– Καλώς τον γαμπρό μου και καλώς τον· τι αγαπάς;

– Μ' έστειλε η θυγατέρα σου να μου δώσεις ένα καλαθάκι σταφύλια.

– Τώρα, γαμπρέ, είπε η θάλασσα και πάει, του φέρνει ένα καλαθάκι σταφύλια· ίσαμε μια οκά* σταφύλια είχε μέσα εκείνο το καλαθάκι και το πήρε και το πάει στη γυναίκα του και της λέει:

– Αυτά τα σταφύλια εμένα μονάχα δε σώνουνε.

– Έννοια σου κι αυτό το καλαθάκι είναι θαυματουργό και άιντε στον βασιλιά και πες του να έρθει με το στράτευμά του να χορτάσει σταφύλια.

Πήγε ο ψαράς και λέει του βασιλιά:

– Αν κοπιάσετε μαζί με το στράτευμά σου αύριο, τα σταφύλια είναι έτοιμα.

Τη δεύτερη τη μέρα πάει ο βασιλιάς με το στράτευμά του και καθίσανε στο ίδιο το πλατύ το μέρος και πηγαίνανε οι άνθρωποι του βασιλιά και στου ψαρά το σπίτι και κουβαλούσανε τα σταφύλια με τα πιάτα· και η γυναίκα του ψαρά έβγαζε από το καλαθάκι και δεν άδειαζε, ώσπου χορτάσανε τα στρατεύματα και τα παίρνει ο βασιλιάς και φύγανε. Πάει και ο ψαράς στο σπίτι του και λέει στη γυναίκα του:

– Σε γλίτωσα και σήμερα, γυναίκα. Για να δούμε τι άλλο θα συλλογιστεί ο πολυχρονεμένος ο βασιλιάς μας.

Περάσανε πάλι κάμποσες μέρες και του μηνάει* ο βασιλιάς του ψαρά και του λέει:

– Αυτή η γυναίκα δεν είναι για σένα· αυτή ταιριάζει με μένα. Λοιπόν τώρα θέλω να μου φέρεις έναν άνθρωπο να έχει δυο πιθαμές το μπόι του και τρεις πιθαμές τα γένια του.

Πηγαίνει ο ψαράς στη γυναίκα του και της λέει:

– Τώρα τα μπλέξαμε, γυναίκα· μας γυρεύει ο βασιλιάς να του πάω έναν άνθρωπο να έχει δυο πιθαμές μπόι και τρεις πιθαμές τα γένια του.

– Έννοια σου, άντρα, κι αυτό θα ταιριάξει. Εγώ έχω έναν αδελφό τέτοιον. Να πας στη μάνα μου και να της πεις να μου στείλει μαζί σου τον αδελφό μου τον Ρεβιθάκη για να κουνάει το παιδί μας στο σκαφίδι*.

Πάει στη θάλασσα ο ψαράς και φωνάζει:

– Κυρά μάνα θάλασσα, έβγα όξω και σε θέλω.

Βγήκε η θάλασσα και της λέει:

– Μ' έστειλε η θυγατέρα σου, να της στείλεις τον Ρεβιθάκη για να κουνάει το μωρό μας στο σκαφίδι.

– Καλά, γαμπρέ, είπε η θάλασσα και φώναξε: Ρεβιθάκη, να πας στην αδελφή σου να κουνάς το μωρό της.

Αφού τάισε τις όρνιθές του, ο Ρεβιθάκης ανεβαίνει σ' έναν πετεινό και βγαίνει μέσ' από τη θάλασσα. Τον βλέπει ο ψαράς και ήταν δυο πιθαμές το μπόι του και τρεις πιθαμές τα γένια του και σερνότανε καταγής. Μπαίνει ο ψαράς μπροστά και πάνε σπίτι.

– Τι με θέλεις, αδελφή;

– Να πας στον βασιλιά να σε δει.

Μπαίνει λοιπόν πάλι μπροστά ο ψαράς, καταπόδι ο Ρεβιθάκης, πάνε στον βασιλιά.

---

* οκά: μονάδα βάρους που χρησιμοποιούνταν πριν το κιλό
* μηνάει: ειδοποιεί
* σκαφίδι: κούνια

– Τι ορίζεις, αφέντη βασιλιά; ρώτησε ο Ρεβιθάκης.
– Σε φώναξα να σε δω, είπε ο βασιλιάς.
– Ε, με είδες τώρα;
– Σε είδα, είπε ο βασιλιάς.
Τότε ο Ρεβιθάκης λέει:
– Πήδηξε, πετεινέ!

Πήδηξε ο πετεινός και από τη φαρμακάδα που είχε το τσίμπημά του πέθανε ο βασιλιάς. Τότε λέει ο Ρεβιθάκης στο Συμβούλιο του βασιλιά:
– Θα βάνετε τον γαμπρό μου βασιλιά ή θα βάνω τον πετεινό μου να σας τσιμπήσει;
– Θα τον βάνουμε, είπε το Συμβούλιο.

Και τον έβαναν τον ψαρά στον θρόνο βασιλιά και φέρανε και τη γυναίκα του βασίλισσα και βασιλεύουνε ως τώρα· έχουν και τον Ρεβιθάκη πάνω στον πετεινό καβαλάρη και ανεβοκατεβαίνει πάνω στο παλάτι και ζουν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα.

Ο Ρεβιθάκης πάνω στον πετεινό του

Ελληνικά Παραμύθια, εκλογή Γ. Α. Μέγα, εκδ. Ι. Δ. Κολλάρος, Αθήνα, 1993 (διασκευή)

1. Διαβάσατε προσεκτικά το παραμύθι με τον Ρεβιθάκη;
Υπάρχουν μικρά επεισόδια που επαναλαμβάνονται και σε κάθε επανάληψη κάτι αλλάζει.
Μπορείτε να βρείτε αυτά τα επεισόδια στο παραμύθι;
π.χ. *«Αυτή η γυναίκα πόχεις εσύ δεν είναι για σένα…» «και γλιτώνει ο ψαράς τη γυναίκα του».*
Πόσες φορές επαναλαμβάνεται αυτό το επεισόδιο; Τι αλλάζει κάθε φορά;

2. Η γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο το παραμύθι σάς φαίνεται διαφορετική από αυτήν που μιλάμε συνήθως σήμερα; Π.χ. κάποιοι τύποι ρημάτων, *έδωκε*, *πόχεις*, και κάποιοι τύποι ονομάτων, *παστρεμένο*, *αυτού*.

Μπορείτε να βρείτε και άλλα τέτοια παραδείγματα;

3. Υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που δείχνουν τι σκέφτονται ή τι αισθάνονται τα πρόσωπα της ιστορίας; Μπορείτε να τις βρείτε;
Αν δεν είναι αρκετές, μπορείτε να προσθέσετε και άλλες παρόμοιες λέξεις ή φράσεις;
Σε ποια σημεία του κειμένου θα τις βάζατε;

4. Διαβάστε το παραμύθι που ακολουθεί:

Ο μανδαρίνος* και ο γάτος

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας μανδαρίνος που είχε έναν γάτο παχουλό και καλοταϊσμένο που τον αγαπούσε πολύ. Ήταν τόσο περήφανος για το εξαιρετικά όμορφο και δυνατό ζώο του, που το ονόμασε «Ουρανό».

Όμως μια μέρα ένας φίλος του του λέει:

– Επίτρεψέ μου να παρατηρήσω ότι υπάρχει κάτι πιο ισχυρό από τον ουρανό, είναι τα σύννεφα, αφού μπορούν να κρύψουν τον ουρανό.

– Έχεις δίκιο, απάντησε ο μανδαρίνος, και σ' ευχαριστώ. Από δω και πέρα θα φωνάζω τον υπέροχο γάτο μου «Σύννεφο».

Λίγο καιρό αργότερα ένας άλλος μανδαρίνος πήγε στο σπίτι του για να πιουν τσάι.

– Τι, ρώτησε έκπληκτος, φωνάζετε «Σύννεφο» αυτό το εξαίσιο ζώο; Αφού υπάρχει κάτι πιο δυνατό από τα σύννεφα, είναι ο άνεμος που τα διώχνει από μπροστά του.

Έτσι λοιπόν ο αφέντης του ονόμασε «Άνεμο» τον γάτο για τον οποίο ήταν τόσο περήφανος.

Δεν είχε περάσει μια βδομάδα και ο δήμαρχος της πόλης, καλεσμένος στο σπίτι του μανδαρίνου, είδε τον γάτο…

κινέζικος μύθος (διασκευή)

Όπως βλέπετε, το παραμύθι δεν έχει τελειώσει. Προσπαθήστε τώρα να γράψετε τη συνέχεια και το τέλος του, συνεχίζοντας την ίδια επαναληπτική δομή μικρών επεισοδίων.

* μανδαρίνος: ανώτερος δημόσιος υπάλληλος στην αυτοκρατορική Κίνα

Αν θέλεις να κρατήσεις τη γυναίκα σου, — υπόθεση

θα κάνεις ένα τραπέζι από ψάρια. — απόδοση

Η εξαρτημένη πρόταση που εισάγεται με τον σύνδεσμο **αν** ή **εάν** ονομάζεται **υπόθεση**, ενώ η ανεξάρτητη ονομάζεται **απόδοση**.

5. *Αν θέλεις να κρατήσεις τη γυναίκα σου, θα κάνεις ένα τραπέζι από ψάρια να χορτάσει όλο το στράτευμα*, είπε ο βασιλιάς στον φτωχό ψαρά.

Βρείτε παρόμοιες προτάσεις μέσα στο κείμενο και διατυπώστε τες με όλους τους δυνατούς τρόπους:

Αν ήθελες .....

.....

Αν θελήσεις .....

.....

Αν θα ήθελες .....

.....

6. Ξέρετε ότι στη χώρα των παραμυθιών τα πράγματα μιλάνε;

Το μαγικό τεντζεράκι είπε στην όμορφη κοπέλα μερικά μυστικά μαγειρικής για να εντυπωσιάσει τον βασιλιά και το στράτευμά του.

Εσείς μπορείτε να της πείτε μερικά ακόμα; Γράψτε τα δικά σας μαγειρικά μυστικά!

Θα γλείφουν και τα δάχτυλά τους αν .....

.....

Θα τους κόψεις την πείνα αν .....

.....

Θα ξεγελάσεις την πείνα τους αν .....

.....

Θα τα κάνεις κάθε φορά σαλάτα αν .....

.....

7. Αν διαβάσετε τις δυο παραγράφους *«Πήγανε και ρωτήσανε τον βασιλιά… και γλιτώνει ο ψαράς τη γυναίκα του»*, θα δείτε ποια είναι τα αγαπημένα φαγητά του βασιλιά.

Τα ίδια φαγητά όμως έχει και το διάσημο εστιατόριο «Το πιρούνι του καλοφαγά».

Ο ιδιοκτήτης του θέλει να φτιάξει έναν κατάλογο για να διαφημίσει τα φαγητά του μαγαζιού του. Για να τον βοηθήσετε, διορθώστε το κείμενο και γράψτε το στο τετράδιό σας βάζοντας άρθρα όπου χρειάζεται.

Το πιρούνι του καλοφαγά

Το ψωμί μας είναι ζυμωτό!
Τα βραστά ψάρια μας μοσχοβολάνε θάλασσα!
Φτιαγμένη από ποικιλία χίλιων ψαριών είναι ψαρόσουπά μας!
Το στιφάδο μας από ψάρια λιώνει στο στόμα!
Ψάρια μας τηγανίζονται σε φρέσκο ελαιόλαδο!
Ανεπανάληπτες είναι σάλτσες μας για τα ψητά ψάρια!

8. Οι λέξεις τρελάθηκαν! Κάτι έκανε η κοπέλα με το τεντζεράκι της και από μέσα πετάγονται λέξεις που κάποια διαλυτικά τους έχουν μπει σε λάθος θέση, ενώ άλλα έχουν φύγει τελείως. Μπορείτε να βρείτε τη σωστή γραφή των λέξεων;

φαί .....
πλάϊ .....
άϊντε .....
μπόϊ .....
τάϊσες .....

9. α. Εδώ βλέπετε κάποιες από τις εκφράσεις που είπε το μαγικό τεντζεράκι στην κοπέλα. Μήπως μπορείτε να τις γράψετε σωστά;

1. Κάποιο πάτο έχει η λάβα. .....

.....

2. Καίγομαι σε μια πιρουνιά σανό. .....

.....

3. Μασάω τα πόδια μου. .....

.....

4. Από την πύλη έρχομαι και στην κορφή καρότο. .....

.....

5. Στύβω χυμό στ' όνομά του. .....

.....

β. Μπορείτε τώρα να βρείτε τη σημασία τους; Γράψτε δίπλα σε κάθε εξήγηση τον αριθμό της έκφρασης που ταιριάζει:

- Αποφεύγω να μιλήσω ξεκάθαρα. .....
- Δείχνω σε κάποιον απεριόριστη εμπιστοσύνη. .....
- Κάτι ύποπτο συμβαίνει. .....
- Η απάντηση που δίνω ή παίρνω δεν είναι ακριβής. .....
- Αδυνατώ ν' αντιμετωπίσω και την παραμικρή δυσκολία. .....

Πώς οργανώνεται ένα διαφημιστικό κείμενο

Η διαφήμιση ενημερώνει και προσπαθεί να πείσει τον καταναλωτή για το προϊόν που διαφημίζεται:

- Με μια «ζωντανή» **εικόνα** που τραβάει την προσοχή.
- Με μια **σύντομη συνθηματική φράση** (σλόγκαν) που έχει σχέση με την εικόνα, με το όνομα του προϊόντος ή με το βασικό προτέρημά του.
- Με ένα **μικρό κείμενο** που περιγράφει το προϊόν και μας ενημερώνει για τα **πλεονεκτήματά** του.
- Με τη χρήση πολλών **επιθέτων**, συχνά σε **συγκριτικό** και **υπερθετικό** βαθμό.
- Με την **προστακτική** και μερικές φορές με την **υποτακτική έγκλιση**.
- Με τη χρήση πολλών σημείων στίξης, και ιδιαίτερα του **θαυμαστικού**, του **ερωτηματικού** και των **αποσιωπητικών**.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

Μάρω Λοΐζου, *Το χαμογελαστό συννεφάκι* (σελ. 253)
Ευγένιος Τριβιζάς, [*Η θλιμμένη αγελάδα*] (σελ. 273)
Ράντγιαρντ Κίπλινγκ, *Η φάλαινα κι ο οισοφάγος της* (σελ. 280)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

Μεταξά-Παξινού Μαίρη, *Σώος και αβλαβής από… τις δίαιτες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2003
Οικονομίδου Χριστίνα (επιμ.), *Μπουκιές και ψίχουλα*, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2002
Στίκα Δέσποινα, *Μακαρονολυμπιάδα*, εκδ. Τέσσερα, Αθήνα, 1990

Η κατσαρόλα, το γεύμα και ο ουρανίσκος, ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 2002
Η Οδύσσεια της διατροφής, ντοκιμαντέρ γαλλικής παραγωγής, 1997
Ο γύρος του κόσμου «με κέικ», ντοκιμαντέρ καναδικής παραγωγής, 1999
Στα γρανάζια της παραγωγής της τροφής μας, ντοκιμαντέρ καναδικής παραγωγής, 1998

Η μπόσα νόβα του ζαχαροπλαστείου, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Δ. Μαραγκόπουλος
Μαγιονέζα ή το κίτρινο χρώμα, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος
Ο χορός των μπιζελιών, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος

Ενότητα 5

17η Νοέμβρη 17η Νοέμβρη 17η Νοέμβρη

Οι τρεις μέρες

Ήταν του αύριο η γενιά,
δεκαοχτώ, δεκαεννιά,
ήταν χιλιάδες τα παιδιά
και τρία τα μερόνυχτα.

Την πρώτη μέρα τραγουδούν,
την πρώτη νύχτα μάς καλούν,
την πρώτη μέρα η λευτεριά
γραμμένη λέξη με μπογιά.

Τη δεύτερη τη μέρα τους,
τη μάνα, τον πατέρα τους
καμώνονται πως τους ξεχνούν
κι όλη μέρα τραγουδούν.

Την τρίτη τη φαρμακερή
φωνή λαλεί από το πρωί
το όνειρο να μη χαθεί
κι η ιστορία να γραφτεί.

Ήταν του σήμερα η γενιά,
παιδιά με ανοιχτή καρδιά,
τα σημαδέψαν στα τυφλά
και σκότωσαν τη λευτεριά.

Κωστούλα Μητροπούλου

1. Το ποίημα αναφέρεται στις τρεις μέρες των γεγονότων του Πολυτεχνείου το 1973. Μπορείτε να βρείτε από έναν τίτλο για καθεμία από τις τρεις στροφές που αναφέρονται στις τρεις αυτές ιστορικές μέρες;

2. Η ποιήτρια μιλώντας για τη γενιά του Πολυτεχνείου γράφει στην πρώτη στροφή «ήταν του αύριο η γενιά», ενώ στο τέλος του ποιήματος γράφει «ήταν του σήμερα η γενιά». Τι θέλει να τονίσει με αυτό;

Εδώ Πολυτεχνείο

«Εδώ Πολυτεχνείο!

Σας μιλάει ο ραδιοφωνικός σταθμός των ελεύθερων αγωνιζόμενων φοιτητών, των ελεύθερων αγωνιζόμενων Ελλήνων. Είμαστε ο μόνος σταθμός που μετά από έξι χρόνια δικτατορίας στην Ελλάδα μπορεί να λέει ελεύθερα την αλήθεια. Αυτή τη στιγμή στην Αθήνα πανηγυρίζει όλος ο λαός. Χτυπούν οι καμπάνες χαρμόσυνα παντού, γιατί αυτή τη στιγμή γεννιέται και σημαίνει η ώρα της λευτεριάς».

Η φωνή βγαίνει μέσα από 'να μαύρο κουτάκι, ένα τρανζίστορ της Άννας, που είναι ακουμπισμένο πάνω στο χαμηλό τραπεζάκι, ανάμεσα στα δυο κρυστάλλινα βάζα με τις ασημένιες σκαλιστές βάσεις.

Είναι Παρασκευή βράδυ.

Από δω και τρεις μέρες οι φοιτητές κατέλαβαν το Πολυτεχνείο. Έφτιαξαν έναν πομπό, απ' αυτόν ακούγεται η φωνή τους.

«Εδώ Πολυτεχνείο».

Στο σαλόνι, στις πολυθρόνες με την μπλε στόφα, κάθονται η Μαρία και η Άννα. Ακούνε. Ο Αντρέας περπατάει πάνω κάτω. Ακούει κι αυτός.

«Πού να βρίσκεται ο Παύλος; Μέσα στο Πολυτεχνείο; Κι αυτή η φωνή του αγοριού που λέει και ξαναλέει: Εδώ Πολυτεχνείο. Εδώ Πολυτεχνείο… πόσο μοιάζει με τη φωνή του Μάνου»…

Η Μαρία το μεσημέρι κατέβηκε να δει. Θαμπώσανε τα μάτια της! Κόσμος πολύς γύρω τριγύρω, και μέσα από τα κάγκελα απλώνονταν τα χέρια για να δεχτούν τις προσφορές του λαού: τρόφιμα, τσιγάρα, σοκολάτες, λουλούδια. Τα παιδιά τραγουδούσαν τραγούδια της λευτεριάς. Υψωμένα πλακάτ έγραφαν: ΚΑΤΩ Η ΧΟΥΝΤΑ - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΨΩΜΙ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Άλλα συνθήματα είχαν γραφτεί πάνω στους τοίχους και πάνω σε πανό από χοντρό κάμποτο*: ΛΑΕ ΠΟΛΕΜΑ - ΣΟΥ ΠΙΝΟΥΝΕ ΤΟ ΑΙΜΑ - ΟΛΟΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ - ΕΡΓΑΤΕΣ - ΑΓΡΟΤΕΣ - ΦΟΙΤΗΤΕΣ. Οι διαδηλωτές σκαρφάλωναν στα τρόλεϊ και στα λεωφορεία που περ-

* κάμποτο: βαμβακερό ύφασμα

νούσαν γεμάτα κόσμο και έγραφαν πάνω τους: ΚΑΤΩ Η ΧΟΥΝΤΑ. Ο τηλεβόας έκανε έκκληση: Συμπαρασταθείτε μας. Μια σκάλα ήταν στημένη από τη μεριά της Στουρνάρα. Οι νέοι την ανέβαιναν και πηδούσαν μέσα στον χώρο του Πολυτεχνείου. Ο κόσμος κοιτούσε, δεν έφευγε, δε φοβόταν. Λες κι ήταν πανηγύρι. Μύριζε λευτεριά.

Η Μαρία γύρισε σπίτι συγκινημένη, ενθουσιασμένη.

«Πού είναι ο Παύλος; Θα 'ναι ακόμα στο Πολυτεχνείο. Αντρέα, έπρεπε να κατέβεις κι εσύ, να δεις αυτά τα παιδιά. Κρεμασμένα από τα κάγκελα τραγουδούσαν "Πότε θα κάνει ξαστεριά". Κανένας δε θα τολμήσει να τους αγγίξει. Να δεις που η χούντα δε θ' αντέξει, θα γκρεμιστεί. Όλη η Αθήνα ξεσηκώθηκε. Πρέπει να τους βοηθήσουμε. Αγγελική, έλα να φτιάξουμε ένα δέμα. Θα βάλουμε ό,τι έχουμε στα ντουλάπια μας: ζάχαρη, καφέ, κονσέρβες, ρύζι. Έχουμε φρούτα; Άννα, κατέβα στον μανάβη κι αγόρασε φρούτα και μπισκότα από τον μπακάλη. Δρόμος σου είναι, Αγγελική, φεύγοντας πέρασε και δώσε το δέμα στα παιδιά. Το φωνάζουν από τον τηλεβόα, έχουνε ανάγκη από τρόφιμα. Θα ξεκουραστώ λιγάκι και θα κατέβω ξανά. Συμφωνήσαμε με την Τόνια και τη φίλη της, τη Μυρτώ, να πάμε»…

Γελούσαν κατεβαίνοντας την Ακαδημίας.

Μαζί τους και άλλος κόσμος, γυναίκες, άντρες, παιδιά, γέροι και γριές κατευθύνονται στο Πολυτεχνείο. Όμως από τα θωρακισμένα αυτοκίνητα, που σαν τυφλά θεριά σούρνονται στους γύρω δρόμους, ρίχνονται δακρυγόνα αέρια. Κλαίνε οι άνθρωποι. Τα μάτια πονάνε. Άλλοι βήχουν, άλλοι κάνουν εμετό, άλλοι λιποθυμούν. Ο σταθμός του Πολυτεχνείου συμβουλεύει: «Βάλτε λεμόνι στα μάτια σας, μην τα τρίβετε». Όταν φτάνουν στην οδό Πατησίων, ο δρόμος φέγγει από τις φωτιές. Εφημερίδες, τηλεφωνικοί κατάλογοι, ξύλα, πανιά καίγονται. Ο καπνός εξουδετερώνει τα δακρυγόνα. Όμως οι βόμβες πέφτουν όλο και πιο πολλές. Η αστυνομία τις ρίχνει μέσα στον περίβολο του Πολυτεχνείου. Οι φωνές των φοιτητών είναι βραχνές. Η βοή μεγαλώνει. Ο ραδιοφωνικός σταθμός κάνει έκκληση προς τον Ερυθρό Σταυρό. Χρειάζονται φάρμακα, χρειάζονται γιατρούς, χρειάζονται ασθενοφόρα, υπάρχουν πληγωμένοι. Το Πολυτεχνείο σπαράζει.

«Ελληνικέ Λαέ, πρέπει να μας συμπαρασταθείς, πρέπει να συνεχίσεις τον αγώνα μας. Κι αν αυτή τη στιγμή μάς πιάσουνε, κι αν αυτή τη στιγμή μάς σκοτώσουν, ναι, δε φοβόμαστε να πεθάνουμε, όταν θα πεθάνουμε ελεύθεροι. Έλληνες, πρέπει να μάθετε την αλήθεια. Να μάθετε πως τα παιδιά σας γεννήθηκαν λεύτερα.

Έλληνες, τα τανκς αυτή τη στιγμή έχουν στραφεί με τις μπούκες των κανονιών τους προς το Πολυτεχνείο. Οι φοιτητές έχουν ξεκουμπώσει τα πουκάμισά τους και δείχνουν τα στήθια τους. Το μόνο όπλο που έχουν προς τα τανκς.

Έλληνες, ακόμη το Πολυτεχνείο είναι ελεύθερο. Αν δε συμμεριστείτε αυτό τον αγώνα μας, θα χαθεί η Ελλάδα μας.

Είμαστε άοπλοι, είμαστε άοπλοι, είμαστε άοπλοι. Ούτε μια πέτρα δεν έχουμε για να ρίξουμε στ' αδέλφια μας. Όλοι είμαστε αδέλφια, Έλληνες, κι αν ακόμη αυτή τη στιγμή σαρώσουν τα τανκς το Πολυτεχνείο, πιστεύουμε σε σένα. Πιστεύουμε στη συνέχεια του αγώνα.

Ελληνικέ λαέ, πρέπει να μας συμπαρασταθείς. Σήμερα, αυτή τη στιγμή πώς είναι δυνατόν να κοιμηθείς όταν τα τανκς στέκουν μπροστά στις πύλες του Πολυτεχνείου και σημαδεύουν τα παιδιά σου;»

Τα τανκς κατέβηκαν.

Ποια παιδιά σημαδεύουν;

Ποια παιδιά έχουν ξεκουμπώσει τα πουκάμισά τους και περιμένουν τις σφαίρες; Τα παιδιά της Αθήνας, τα δικά μας παιδιά.

«Εδώ Πολυτεχνείο.

Θέλουμε ορθοπεδικούς. Έχουμε πληγωμένους. Χρειαζόμαστε φάρμακα, χρειαζόμαστε ενέσεις μορφίνης, έχουμε πληγωμένους, θέλουμε γιατρούς…

Εδώ Πολυτεχνείο, θα διακόψουμε για λίγο τη μετάδοση των ειδήσεων. Μόλις μάθουμε νέα, θα επικοινωνήσουμε πάλι μαζί σας. Μείνετε στους δέκτες σας, στο ίδιο μήκος κύματος»…

Το μαύρο κουτί βουβαίνεται.

Ξημέρωνε Σάββατο 17 του Νοέμβρη.

Ζωρζ Σαρή, *Τα γενέθλια*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1979

1. α. Οι φοιτητές που βρίσκονταν μέσα στο Πολυτεχνείο είχαν φτιάξει τον δικό τους ραδιοφωνικό σταθμό. Γιατί πιστεύετε ότι τον έφτιαξαν; Σε τι θα τους βοηθούσε;

β. Οι φοιτητές του Πολυτεχνείου ζητούν βοήθεια και συμπαράσταση απ' όλο τον ελληνικό λαό. Γιατί νομίζετε ότι το κάνουν αυτό; Με ποιους τρόπους ζητούν από τον ελληνικό λαό να τους βοηθήσει;

γ. *«Κι αν αυτή τη στιγμή μάς πιάσουνε, κι αν αυτή τη στιγμή μάς σκοτώσουν, ναι, δε φοβόμαστε να πεθάνουμε, όταν θα πεθάνουμε ελεύθεροι».* Τι πιστεύετε ότι θέλουν να πουν με τα λόγια αυτά οι φοιτητές του Πολυτεχνείου;

δ. Με ποιον τρόπο αντιμετώπισαν οι φοιτητές τα τανκς και τα πολυβόλα που σημάδευαν την πύλη του Πολυτεχνείου; Ποια ήταν τα όπλα των φοιτητών;

2. Μπορείτε να **δραματοποιήσετε** το απόσπασμα που διαβάσατε και να το παίξετε στο σχολείο σας την ημέρα της επετείου της 17ης Νοέμβρη.

Για να γίνει αυτό, χρειάζεται πρώτα να επεξεργαστείτε κατάλληλα το κείμενο:

Βρείτε τα επεισόδια που θα αποτελέσουν τις διαφορετικές σκηνές στη δραματοποίηση. Από πού αρχίζει και πώς τελειώνει το καθένα;

Ποια είναι τα πρόσωπα του αποσπάσματος; Μοιράστε τους ρόλους μεταξύ σας.

Ποια είναι τα συναισθήματα των προσώπων σε κάθε επεισόδιο; Βρείτε τους τρόπους με τους οποίους θα τα αποδώσετε σε κάθε σκηνή.

Φτιάξτε τους διαλόγους για κάθε σκηνή και βρείτε το κατάλληλο ύφος με το οποίο θα πρέπει να αποδοθεί η κάθε ατάκα.

Προσέξτε! Γράφουμε πρώτα το όνομα του ήρωα που μιλάει με κεφαλαία γράμματα, μετά βάζουμε άνω κάτω τελεία και στη συνέχεια γράφουμε αυτά που λέει.

Αν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε και σκηνοθετικές οδηγίες μέσα σε παρενθέσεις στο τέλος κάθε ατάκας.

Φανταστείτε τα σκηνικά και τα κοστούμια που θα φτιάξετε. Θα πρέπει να ταιριάζουν με την εποχή που περιγράφεται στο κείμενο.

Μπορείτε να βρείτε αυθεντικά ηχογραφημένα αποσπάσματα από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Πολυτεχνείου και να ακούγονται αυτά στη γιορτή σας, αλλιώς μπορείτε να τα ηχογραφήσετε μόνοι σας. Για τη μουσική επένδυση του έργου σας συμβουλευτείτε το παράρτημα «Ακούστε» αυτής της ενότητας.

Επίσης, μπορείτε να μαζέψετε υλικό, όπως φωτογραφίες, εφημερίδες της εποχής, μαρτυρίες από ανθρώπους που πήραν μέρος, και να το παρουσιάσετε στην εκδήλωση που θα κάνετε.

3. Ένα από τα αιτήματα των φοιτητών του Πολυτεχνείου ήταν και η δημοκρατία. Γιατί ζητούσαν δημοκρατία; Τι δεν τους άρεσε στη δικτατορία;

Φτιάξτε μία **αφίσα** και γράψτε πέντε λόγους για τους οποίους λέμε «ναι» στη δημοκρατία και πέντε λόγους για τους οποίους λέμε «όχι» στη δικτατορία. Χρησιμοποιήστε ένα μεγάλο χαρτί, βάλτε με χοντρά γράμματα έναν σύντομο τίτλο και γράψτε από κάτω τα μηνύματά σας. Μπορείτε να βοηθηθείτε και από το βιβλίο της Πολιτικής Αγωγής.

Αναμνήσεις από αυτόπτες μάρτυρες

Α. «Την ημέρα εκείνη είχα υπηρεσία. Μόλις άρχισαν τα επεισόδια, μπήκαμε επιφυλακή. "Οι φοιτητές καίνε την Αθήνα" μας έλεγαν, και εμείς τους πιστεύαμε.

Στις 1.15 το πρωί της 17ης Νοεμβρίου φτάσαμε στη διασταύρωση των λεωφόρων Αλεξάνδρας και Πατησίων. Υπήρχαν οδοφράγματα, φωτιές και ακινητοποιημένα λεωφορεία. Με διάφορες μανούβρες αριστερά δεξιά, μπρος πίσω, άνοιξα τον δρόμο και προχωρήσαμε. Ο κόσμος, θυμάμαι, μας φώναζε "είμαστε αδέλφια, είμαστε αδέλφια". Εγώ όμως τους έβλεπα σαν παράσιτα.

Είχε πάει 2 το πρωί. Φτάνοντας μπροστά στην πόρτα, έστριψα το άρμα προς το Πολυτεχνείο. Οι στρατιωτικοί δίνουν προθεσμία λίγων λεπτών στους φοιτητές για να αποχωρήσουν από το Πολυτεχνείο, να παραδοθούν. Δεκάδες φοιτητές κρέμονταν από τα κάγκελα, ενώ εκατοντάδες βρίσκονταν στον προαύλιο χώρο.

Τότε ήρθε ο επικεφαλής και μου λέει: "Θα μπούμε μέσα, θα ρίξουμε την πύλη. Ετοιμάσου!". Μέχρι που μπήκα μέσα, πίστευα αυτό που έκανα. Στη συνέχεια έγινε ο εφιάλτης της ζωής μου.

Η καγκελόπορτα έπεσε αμέσως. Με το που έπεσε η πύλη του Πολυτεχνείου, εισέβαλαν οι αστυνομικοί για να συλλάβουν τους φοιτητές. Όπως περνούσαν οι φοιτητές, θυμάμαι ότι έριχναν μέσα στα τανκς πακέτα με τσιγάρα και ό,τι προμήθειες είχαν μαζί τους. Όταν γυρίσαμε, το άρμα έμοιαζε με περίπτερο. Όσο σκέφτομαι ότι οι φοιτητές μάς έδιναν σάντουιτς και τσιγάρα, μετά απ' όσα τους κάναμε...

Δεν μπορώ να το συχωρέσω αυτό το πράγμα στον εαυτό μου. Σκέφτομαι τι πήγα και έκανα! Ντρέπομαι γι' αυτό που ήμουν, γι' αυτό που έκανα».

εφημερίδα *Το Βήμα*, 9/11/03

Β. «Έχω γυρίσει στην εφημερίδα – δούλευα τότε στα "Σημερινά". Γύρω στις 22.15, το βράδυ της Παρασκευής, χτυπάει το τηλέφωνο. Ήταν ο Τσαλόγλου. "Ακούω τα τανκς να κατεβαίνουν από το Κολωνάκι. Έχε τον νου σου!". Ειδοποιώ και τους άλλους.

Μια ομάδα δημοσιογράφων κι εγώ με τη μηχανή κατεβαίνουμε την Πατησίων. Άρχισα να φωτογραφίζω τον δρόμο όπως ήταν, με τις φωτιές που έχουνε βάλει οι διαδηλωτές με ξύλα από οικοδομές, για να αντιμετωπίσουν τα δακρυγόνα.

Τραβάω φωτογραφίες και προχωρούμε προσεχτικά. Η ώρα είχε στο μεταξύ προχωρήσει, και ύστερα από λίγο εμφανίζονται τα τανκς και σταματάνε απέναντι από την πόρτα του Πολυτεχνείου. Θυμάμαι, από μια πολυκατοικία πάνω βγήκε μια γυναίκα και φώναξε: "Αίσχος!" Γυρίζει αμέσως το οπλοπολυβόλο του το τανκς και ρίχνει μια στον αέρα προς την πολυκατοικία, απέναντι από το Πολυτεχνείο, πάνω από τα κεφάλια μας... Ξάφνου βγαίνουν οι φοιτητές και τους φωνάζουνε: "Είμαστε αδέλφια!".

Έχει πάει 2.00 το πρωί και έχει πλέον τελειώσει το τελεσίγραφο... Και τότε, βλέπουμε άξαφνα το τανκς που ήταν απέναντι από την πύλη να κάνει κατά πάνω της. Με το σπάσιμο της πύλης έγινε χάος μεγάλο. Δεν μπορούσες να καταλάβεις τι γινότανε, ο κόσμος να τρέχει, άλλοι να πηδάνε από τα παράθυρα να φύγουν, να τους κυνηγάνε...

Όσα είδανε τα μάτια μας εκείνες τις ημέρες να μη ζήσει άνθρωπος να τα ξαναδεί. Είναι κάτι που σε πονάει».

εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 15/11/98

1. Μόλις διαβάσατε δύο μαρτυρίες από ανθρώπους που έζησαν από κοντά τα γεγονότα της 17ης Νοέμβρη. Μπορείτε να καταλάβετε, από αυτά που είδαν και περιγράφουν, για ποιους λόγους ο καθένας τους βρισκόταν εκεί εκείνη τη νύχτα;

2. Στις δύο μαρτυρίες οι ομιλητές περιγράφουν τι είδαν και τι έκαναν εκείνη τη νύχτα. Μπορείτε να βρείτε μέσα από τις αφηγήσεις τους στοιχεία που δείχνουν πώς ένιωθαν τότε για όλα αυτά και πώς νιώθουν σήμερα; Έχει αλλάξει κάτι στα συναισθήματά τους;

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

Γιάννης Ρίτσος, *Λαός* (σελ. 222)
Μαργαρίτα Λυμπεράκη, *[Η εξέγερση]* (σελ. 223)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

Καλιότσος Παντελής, *Η σφεντόνα του Δαβίδ*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003
Κλιάφα Μαρούλα, *Οι πελαργοί θα ξανάρθουν*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1993
Σαρή Ζωρζ, *Τα γενέθλια*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1979
Σαρή Ζωρζ, *Τα Χέγια*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1987

Παράσταση για ένα ρόλο, δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ, Διονύσης Γρηγοράτος, 1978
Εδώ Πολυτεχνείο, ντοκιμαντέρ, Δημήτρης Μακρής, 1974

Ένα το χελιδόνι, στίχοι Ο. Ελύτης, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Η συγκέντρωση της ΕΦΕΕ, στίχοι-μουσική Δ. Σαββόπουλος
Θα σημάνουν οι καμπάνες, στίχοι Γ. Ρίτσος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Κουβέντα μ' ένα λουλούδι, στίχοι Γ. Ρίτσος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Όταν σφίγγουν το χέρι, στίχοι Γ. Ρίτσος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Πάλης ξεκίνημα, στίχοι Α. Παναγούλης, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Πότε θα κάνει ξαστεριά, παραδοσιακό της Κρήτης
Το γελαστό παιδί, στίχοι B. Behan, μετάφρ. Β. Ρώτας, μουσική Μ. Θεοδωράκης

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα

Ενότητα 6

Η ζωή σε άλλους τόπους

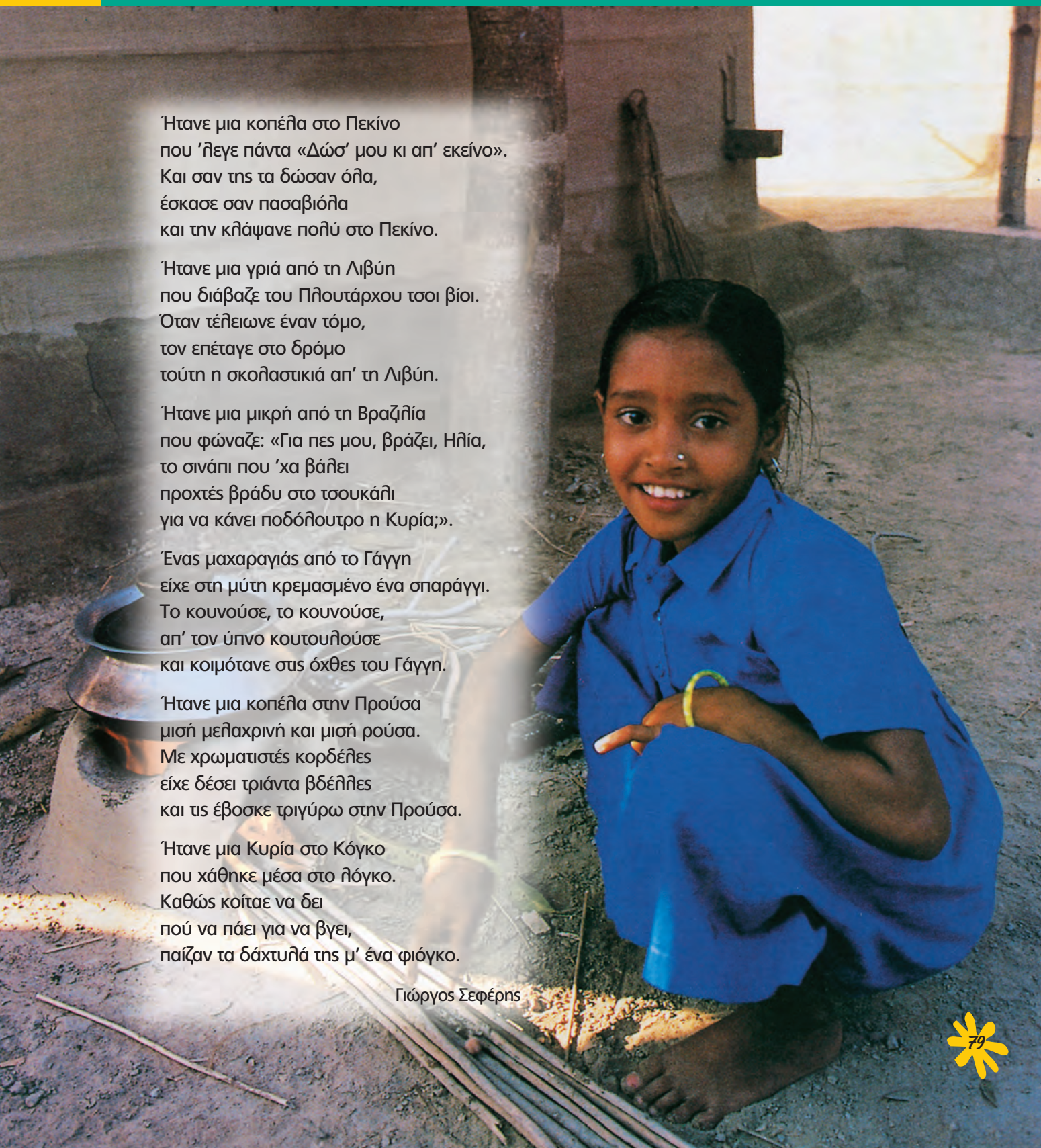

Ήτανε μια κοπέλα στο Πεκίνο
που 'λεγε πάντα «Δώσ' μου κι απ' εκείνο».
Και σαν της τα δώσαν όλα,
έσκασε σαν πασαβιόλα
και την κλάψανε πολύ στο Πεκίνο.

Ήτανε μια γριά από τη Λιβύη
που διάβαζε του Πλουτάρχου τσοι βίοι.
Όταν τέλειωνε έναν τόμο,
τον επέταγε στο δρόμο
τούτη η σκολαστικιά απ' τη Λιβύη.

Ήτανε μια μικρή από τη Βραζιλία
που φώναζε: «Για πες μου, βράζει, Ηλία,
το σινάπι που 'χα βάλει
προχτές βράδυ στο τσουκάλι
για να κάνει ποδόλουτρο η Κυρία;».

Ένας μαχαραγιάς από το Γάγγη
είχε στη μύτη κρεμασμένο ένα σπαράγγι.
Το κουνούσε, το κουνούσε,
απ' τον ύπνο κουτουλούσε
και κοιμότανε στις όχθες του Γάγγη.

Ήτανε μια κοπέλα στην Προύσα
μισή μελαχρινή και μισή ρούσα.
Με χρωματιστές κορδέλες
είχε δέσει τριάντα βδέλλες
και τις έβοσκε τριγύρω στην Προύσα.

Ήτανε μια Κυρία στο Κόγκο
που χάθηκε μέσα στο λόγκο.
Καθώς κοίταε να δει
πού να πάει για να βγει,
παίζαν τα δάχτυλά της μ' ένα φιόγκο.

Γιώργος Σεφέρης

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Με ποιον τρόπο προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον ότι η άποψή μας είναι σωστή*
- *Με τις αιτιολογικές προτάσεις*

Αυτόχθονες λαοί

Όταν τον 15ο αιώνα ξεκίνησαν τα ταξίδια τους οι μεγάλοι εξερευνητές, ήρθαν για πρώτη φορά σε επαφή με νέους, αυτόχθονες λαούς. Αυτόχθονα λέμε αυτόν που κατοικεί στη γη των προγόνων του. Σημαίνει, δηλαδή, ιθαγενής ή ντόπιος.

Οι εξερευνητές, που ήταν τεχνολογικά πιο εξελιγμένοι, τους εξόντωσαν, έκλεψαν χρυσό και ασήμι, καταπάτησαν τη γη τους, εξαφάνισαν τους πολιτισμούς τους. Οι «πολιτισμένοι» λαοί τούς θεώρησαν «πρωτόγονους» και συχνά τούς φέρονταν σαν να ήταν ζώα, γι' αυτό τους μετέτρεψαν σε σκλάβους.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν να εξαφανιστούν πολλοί λαοί, κάποιοι άλλοι να χάσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα και μερικοί να εγκαταλείψουν τη γη τους. Όμως σε πολλές γωνιές του πλανήτη μας υπάρχουν αυτόχθονες που διατηρούν ακόμη τον παραδοσιακό τρόπο ζωής τους.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Φινμαρκσβίντα, Νορβηγία 1968, George E. Mobley, εκδ. National Geographic

1. Ποιους λαούς λέμε αυτόχθονες; Γιατί στις μέρες μας έχουν απομείνει λίγοι;

2. *Οι «πολιτισμένοι» λαοί τούς θεώρησαν «πρωτόγονους»*: γιατί οι λέξεις είναι μέσα σε εισαγωγικά;

3. Στη φωτογραφία βλέπουμε μια οικογένεια Λαπώνων. Τι μπορούμε να καταλάβουμε για τον τρόπο ζωής τους;

Ποιους άλλους αυτόχθονες/ιθαγενείς λαούς γνωρίζετε; Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες και εικόνες από τη ζωή και τον πολιτισμό των ιθαγενών πληθυσμών στην εγκυκλοπαίδεια και στο διαδίκτυο (π.χ. www.nationalgeographic.gr, www.georama.gr). Σε ποιες περιοχές του πλανήτη ζουν; Πώς είναι οι κατοικίες τους; Ποιες είναι οι συνήθειες και ο καθημερινός τρόπος ζωής τους; Κάντε μια **περίληψη** των πληροφοριών που βρήκατε με 150 ως 200 λέξεις, δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία αυτών που διαβάσατε.

Σπίτι μας είναι η γη

Στη Βόρεια Αμερική κατοικούσαν κυρίως Ινδιάνοι. Στα μέσα του 19ου αιώνα, οι λευκοί έποικοι έδιωξαν τους Ινδιάνους από τα εδάφη τους, άλλοτε ειρηνικά κι άλλοτε βίαια. Ο δρόμος που ακολούθησαν οι Ινδιάνοι ονομάστηκε «μονοπάτι των δακρύων».

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα της απάντησης που έστειλε το 1855 ο αρχηγός των Ινδιάνων στον Πρόεδρο των ΗΠΑ, ο οποίος είχε ζητήσει να αγοράσει ένα τμήμα της γης τους.

Πώς μπορείτε να αγοράσετε ή να πουλήσετε τον ουρανό ή τη ζεστασιά της γης; Η ιδέα μάς φαίνεται περίεργη. Επειδή ακριβώς δε μας ανήκουν η δροσιά του αέρα και η διαύγεια του νερού, πώς είναι δυνατόν να τα αγοράσετε; Κάθε κομματάκι αυτής της γης είναι ιερό για τον λαό μου. Κάθε βελόνα του λαμπερού πεύκου, κάθε αμμουδερή κοίτη ποταμού, κάθε κομματάκι ομίχλης μέσα στα σκοτεινά δάση, κάθε ξέφωτο και κάθε βούισμα εντόμου είναι ιερό στη μνήμη και στην εμπειρία του λαού μου.

Είμαστε ένα μέρος της γης, κι αυτή, πάλι, ένα κομμάτι από εμάς. Τα ευωδιαστά λουλούδια είναι οι αδερφές μας. Το ελάφι, το άλογο, ο μεγάλος αετός είναι οι αδερφοί μας. Τα βράχια στους λόφους, το πράσινο χρώμα των λιβαδιών, η ζεστασιά του πόνεϊ και ο άνθρωπος, όλα ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Γι' αυτό και όταν ο Μεγάλος Αρχηγός στην Ουάσιγκτον μας παραγγέλνει ότι θέλει να αγοράσει τη γη μας ζητάει πολλά από εμάς. Ο Μεγάλος Αρχηγός μάς παραγγέλνει ότι θα μας εξασφαλίσει ένα μέρος έτσι που να μπο-

ρούμε να ζήσουμε άνετα μεταξύ μας. Θα σκεφτούμε, λοιπόν, την προσφορά του για ν' αγοράσει τη γη μας. Αλλά δε θα είναι κι εύκολο. Γιατί αυτή η γη είναι για μας ιερή.

Ξέρουμε ότι ο λευκός άνθρωπος δεν καταλαβαίνει τα ήθη μας. Ένα κομμάτι γης μοιάζει γι' αυτόν μ' ένα οποιοδήποτε άλλο κομμάτι, γιατί είναι ένας ξένος που έρχεται μες στη νύχτα και παίρνει από τη γη αυτό που έχει ανάγκη. Η γη δεν είναι ο αδερφός του, αλλά ο εχθρός του, και μόλις την κυριεύσει πηγαίνει μακρύτερα.

Συμπεριφέρεται στη μητέρα του, τη γη, και στον αδερφό του, τον ουρανό, σαν να ήταν πράγματα που αγοράζονται, που λεηλατούνται, που πουλιούνται, όπως τα πρόβατα ή τα λαμπερά μαργαριτάρια. Η απληστία του θα καταβροχθίσει τη γη και δε θ' αφήσει πίσω της παρά μια έρημο.

Παλαιότερα οι Ινδιάνοι κατοικούσαν σε σκηνές, όπως στη φωτογραφία. Σήμερα έφτασαν να αποτελούν μειονότητες, που ζουν σε καταυλισμούς ανάμεσα στα βιομηχανικά μεγαθήρια-πόλεις των ΗΠΑ.

Ξέρουμε τουλάχιστον αυτό: η γη δεν ανήκει στον άνθρωπο, ο άνθρωπος ανήκει στη γη. Αυτό το ξέρουμε. Όλα τα πράγματα είναι αλληλένδετα, όπως το αίμα ενώνει μια οικογένεια. Όλα τα πράγματα είναι αλληλένδετα.

Ένα πράγμα που ξέρουμε εμείς –και που ο λευκός άνθρωπος θα ανακαλύψει ίσως κάποτε– είναι ότι ο Θεός μας είναι ο ίδιος Θεός. Ίσως να σκέφτεστε να τον αποκτήσετε τώρα, όπως θέλετε να αποκτήσετε τη γη μας, αλλά δεν μπορείτε. Είναι ο Θεός του ανθρώπου, και το έλεός του είναι το ίδιο και για τον λευκό και για τον ερυθρόδερμο άνθρωπο. Αυτή η γη είναι πολύτιμη για τον άνθρωπο, και όταν τη βλάπτει είναι σαν να δείχνει περιφρόνηση στον Δημιουργό.

Πού είναι ο αετός; Χαιρετισμός στη γη, εκδ. ΚΟΑΝ, Αθήνα, 1997 (διασκευή)

1. **α.** Ο αρχηγός των Ινδιάνων λέει ότι η φύση είναι το σπίτι τους. Τι εννοεί;

β. Πώς βλέπει ο λευκός τη φύση, σύμφωνα με τον Ινδιάνο;

2. **α.** Οι λευκοί πρότειναν στους Ινδιάνους να αγοράσουν τη γη τους. Ο αρχηγός των Ινδιάνων από την αρχή κιόλας του κειμένου τονίζει:

Η ιδέα (ν' αγοράσετε ή να πουλήσετε τον ουρανό ή τη ζεστασιά της γης) *μάς φαίνεται παράξενη.*

Αυτή είναι η **θέση** του, η **άποψή** του. Σκοπός του είναι **να πείσει λογικά**. Για τον σκοπό αυτό, την άποψή του την αιτιολογεί λέγοντας:

Επειδή ακριβώς δε μας ανήκουν η δροσιά του αέρα και η διαύγεια του νερού...

Στη συνέχεια, σε όλο το κείμενο, δίνει και άλλους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη του, η γη και ο ουρανός δεν μπορούν να πουληθούν. Βρείτε άλλους δύο λόγους με τους οποίους **προσπαθεί να πείσει λογικά** και χρησιμοποιήστε σε μια φράση τον καθένα, όπως στο παράδειγμα:

Δεν μπορούμε να αγοράσουμε ή να πουλήσουμε τη γη, επειδή η γη δεν ανήκει στον άνθρωπο, ο άνθρωπος ανήκει στη γη.

β. Ο Ινδιάνος, για να πείσει τον «λευκό αρχηγό», **χρησιμοποιεί φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματα** των Ινδιάνων απέναντι στη φύση και μπορούν να συγκινήσουν. Για παράδειγμα, προσπαθεί να προκαλέσει τον φόβο για τη συμπεριφορά του λευκού απέναντι στη φύση, λέγοντας:

Η απληστία του λευκού θα καταβροχθίσει τη γη και δε θ' αφήσει πίσω της παρά μια έρημο.

Βρείτε παρόμοιες φράσεις του Ινδιάνου και πείτε ποιο συναίσθημα σας προκαλούν (συγκίνηση, φόβο, χαρά, λύπη).

3. Σε αρκετά σημεία της επιστολής του, ο αρχηγός τονίζει την άποψη των Ινδιάνων με συγκεκριμένες φράσεις, π.χ. ξέρουμε ότι ο λευκός άνθρωπος...

Με ποιες άλλες φράσεις δηλώνουμε την άποψή μας για ένα θέμα;

πιστεύω πως...
κατά τη γνώμη μου...
.....
.....

Όταν εκφράζουμε μια άποψη, μια θέση, χρειάζεται συχνά να την αιτιολογήσουμε. Αυτό γίνεται κυρίως με κάποιες εξαρτημένες προτάσεις που εισάγονται (ξεκινούν) με συνδέσμους ή με λέξεις και εκφράσεις που φανερώνουν αιτία, όπως:

γιατί, επειδή, διότι, αφού, καθώς, μια και, μια που

Οι προτάσεις αυτές, όπως ξέρουμε, ονομάζονται **αιτιολογικές.**

4. Στηρίξτε τις παρακάτω απόψεις χρησιμοποιώντας δικές σας αιτιολογικές προτάσεις:

- Οι Ινδιάνοι δεν ήθελαν να εγκαταλείψουν τη γη τους.....
.....
- Οι ώρες κοινής ησυχίας, παντού στον κόσμο, πρέπει να γίνονται σεβαστές από όλους .....
.....
- Η ανακάλυψη μιας αρχαίας κατοικίας είναι σπουδαίο αρχαιολογικό εύρημα .....
.....
- Οι αυτόχθονες λαοί έχουν σχεδόν εξαφανιστεί .....
.....

5. Κοντά στην περιοχή σας έχει δημιουργηθεί ένας καταυλισμός όπου φιλοξενούνται πρόσφυγες διωγμένοι από διάφορες χώρες. Όμως κάποιοι θέλουν να τους διώξουν.
Η τάξη σας, λοιπόν, αποφασίζει να ζητήσει από τον δήμαρχο να συνεχίσουν οι πρόσφυγες να φιλοξενούνται στον καταυλισμό και να τους βοηθήσει να βελτιώσουν ακόμα περισσότερο τις συνθήκες ζωής τους. Ετοιμάστε την επιστολή που ακολουθεί, με σκοπό να πείσετε λογικά αλλά και να συγκινήσετε τον δήμαρχο.

Μην ξεχάσετε:

Στην επιστολή χρειάζεται να πείτε τις απόψεις σας και να τις αιτιολογήσετε:

- πώς ζουν τώρα οι πρόσφυγες στον καταυλισμό
- γιατί δεν πρέπει να τους διώξουν
- γιατί είναι σωστό να τους βοηθήσουμε να φτιάξουν τη ζωή τους

Φροντίστε να χρησιμοποιήσετε:

- αιτιολογικές προτάσεις
- σκέψεις και φράσεις που θα συγκινήσουν τον δήμαρχο
- ρήματα και φράσεις που φανερώνουν την άποψή σας
- λέξεις όπως βέβαια, φυσικά, λοιπόν, τελικά

Κόπσα Μίκα, Ρουμανία 1990, James Nachtwey, εκδ. National Geographic

Κύριε δήμαρχε,

Είμαστε .....

και αποφασίσαμε να .....

Το πρόβλημα που μας απασχολεί είναι .....

Οι άνθρωποι αυτοί, φυσικά, ...

Μας στενοχωρεί πολύ το γεγονός ότι .....

Νομίζουμε ότι οι ταλαιπωρημένοι αυτοί πρόσφυγες .....

.....

Ακόμα, πιστεύουμε πως .....

διότι .....

Μπορούμε να αδιαφορούμε για ..... ;

Γι' αυτό, λοιπόν, θα ήταν πολύ σημαντικό κατά τη γνώμη μας να .....

Ελπίζουμε η επιστολή μας να .....

Με τιμή

6. Μετά από λίγες μέρες βλέπετε ότι δεν έχει γίνει τίποτα ακόμα για να βοηθηθεί ο καταυλισμός των προσφύγων. Αποφασίζετε, λοιπόν, να στείλετε μια επιστολή στην εφημερίδα, για να πληροφορηθούν περισσότεροι άνθρωποι το πρόβλημα αυτό και να βρεθεί μια λύση. Μπορείτε στην επιστολή σας να ακολουθήσετε τις οδηγίες που δόθηκαν για την προηγούμενη επιστολή. Θυμηθείτε μόνο ότι τώρα γράφετε προς τον διευθυντή της εφημερίδας.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με τους τοπικούς προσδιορισμούς***

Αιολική γη

Η «Αιολική γη» μάς μεταφέρει στα Κιμιντένια, βουνά της Μικράς Ασίας, όπου ζει η οικογένεια του μικρού Πέτρου με αρχηγό τον παππού. Ο Πέτρος με την Άρτεμη, την πιο αγαπημένη από τις τέσσερις αδερφές του, ζουν τα παιδικά τους χρόνια και τα όνειρα στον τόπο όπου γεννήθηκαν. Σιγά σιγά ο μαγικός τους κόσμος γκρεμίζεται, όταν έρχονται αντιμέτωποι με τον πόλεμο και αναγκάζονται να ζήσουν τον ξεριζωμό απ' τον τόπο και τη γη τους.

Τα άστρα όλα έχουν βγει. Ταξιδεύουν στο Αιγαίο τα παιδικά μας όνειρα. Το κύμα χτυπά τη μάσκα του καϊκιού μας και τα κοιμίζει. Κοιμηθείτε, όνειρά μας. Στην ξένη χώρα που πάμε, πρόσφυγες, τι άραγες να μας περιμένει, τι μέρες να είναι ν' ανατείλουν;

[…] Ταξιδεύουν στο Αιγαίο τα όνειρά μας.

Η γιαγιά μας κουράστηκε. Θέλει να γείρει το κεφάλι της στα στήθια του παππού, που έχει καρφωμένα πίσω τα μάτια του μπας και ξεχωρίσει τίποτα από τη στεριά, τίποτα απ' τα Κιμιντένια. Μα πια δε φαίνεται τίποτα. Η νύχτα ρούφηξε μέσα της τα σχήματα και τους όγκους.

Η γιαγιά γέρνει το κεφάλι της να το ακουμπήσει στα στήθια που την προστατέψανε όλες τις μέρες της ζωής της. Κάτι την μποδίζει και δεν μπορεί να βρει το κεφάλι ησυχία. Σαν ένας βόλος να είναι κάτω από το πουκάμισο του γέροντα.

– Τι είναι αυτό εδώ; ρωτά σχεδόν αδιάφορα.

Ο παππούς φέρνει το χέρι του. Το χώνει κάτω απ' το ρούχο, βρίσκει το μικρό ξένο σώμα που ακουμπά στο κορμί του και που ακούει τους χτύπους της καρδιάς του.

– Τι είναι;

– Δεν είναι τίποτα, λέει δειλά ο παππούς, σαν παιδί που έφταιξε. Δεν είναι τίποτα. Λίγο χώμα είναι.

– Χώμα!

Ναι, λίγο χώμα απ' τη γη τους. Για να φυτέψουν έναν βασιλικό, της λέει, στον ξένο τόπο που πάνε. Για να θυμούνται.

Αργά τα δάχτυλα του γέροντα ανοίγουν το μαντίλι όπου είναι φυλαγμένο το χώμα. Ψάχνουν κει μέσα, ψάχνουν και τα δάχτυλα της γιαγιάς, σαν να το χαϊδεύουν. Τα μάτια τους, δακρυσμένα, στέκουν εκεί.

– Δεν είναι τίποτα λέω. Λίγο χώμα. Γη, Αιολική Γη, Γη του τόπου μου.

Ηλίας Βενέζης, *Αιολική γη*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1992

1. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο αφηγητής του αποσπάσματος που διαβάσατε; Γιατί;

2. Ποια είναι τα συναισθήματα των προσφύγων όταν ταξιδεύουν για άλλον άγνωστο τόπο; Σε ποια σημεία του αποσπάσματος φαίνονται αυτά;

3. Συζητήστε μεταξύ σας τι σημαίνουν οι φράσεις του συγγραφέα «Κοιμηθείτε, όνειρά μας» και «Γη, Αιολική Γη, Γη του τόπου μου».

Στη Μικρά Ασία ζούσαν για πολλούς αιώνες Έλληνες που ασχολούνταν κυρίως με το εμπόριο. Είχαν επίσης σημειώσει μεγάλη πρόοδο σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής. Με τον Μικρασιατικό Πόλεμο και την Καταστροφή του 1922 έγιναν ειδικές συνθήκες ανταλλαγής πληθυσμών, με αποτέλεσμα τον ξεριζωμό των Ελλήνων από τον τόπο τους.

4. Διοργανώστε μια εκδήλωση αφιερωμένη στο δραματικό αυτό γεγονός της ιστορίας μας. Βρείτε πληροφορίες για τη Μικρασιατική Καταστροφή από εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά βιβλία και άλλες ιστορικές πηγές. Κρατήστε σημειώσεις από τις πληροφορίες που θα βρείτε και φτιάξτε ένα **κείμενο που θα εκφωνήσετε** στην εκδήλωσή σας. Συγκεντρώστε επίσης φωτογραφικό υλικό που θα εκθέσετε στην εκδήλωση.

5. Όπως γνωρίζετε και από το βιβλίο της Ιστορίας, οι Έλληνες Μικρασιάτες, αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν τον τόπο τους, εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα ως πρόσφυγες. Πάρτε συνέντευξη από όσους έχουν καταγωγή από τη Μικρά Ασία (από γονείς ή παππούδες). Ρωτήστε τους ποιος ήταν ο τόπος προέλευσής τους και τι γνωρίζουν από τους συγγενείς τους για τις συνθήκες διαβίωσης εκεί, πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ζητήστε τους να σας περιγράψουν το χρονικό της καταστροφής και της εγκατάλειψης της πατρίδας τους. Επίσης, ζητήστε τους φωτογραφίες που πιθανό να έχουν από εκείνη την εποχή. Τέλος, διαβάστε αυτές τις μαρτυρίες στην εκδήλωση που θα διοργανώσετε γι' αυτό το γεγονός.

6. Και στις μέρες μας όμως δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις λαών που εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον τόπο τους και τα σπίτια τους. Στις φωτογραφίες βλέπετε πρόσφυγες από την Αφρική που προσπαθούν να ξεφύγουν από την πείνα και τον πόλεμο. Περιγράψτε στους συμμαθητές σας τις φωτογραφίες και μιλήστε για τα συναισθήματα που σας δημιουργούν.

Νεαροί Αφρικανοί Πρόσφυγες: Χτίζοντας το μέλλον, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

7. Συμπληρώστε το κείμενο με τον τοπικό προσδιορισμό που ταιριάζει.

απ' τη μεγάλη πόρτα, στο πρόσωπο, στο αγρόκτημα, μες στην αυλή, στα τριγύρω μέρη, απ' τα καράβια, απ' τις περιπολίες, μες στο πρόσωπό του

Ο ήλιος χαμήλωνε. Η μέρα μας ..... πέρασε φοβερά ανήσυχη. Δεν ξεμυτίσαμε ..... . Οι ζευγάδες τριγυρίζουν ....., κάνουν παρέες παρέες, κουβεντιάζουν σιγανά. Σκοτεινό σύννεφο πέφτει ..... του παππού. Του φέρνουν τα νέα πότε ....., πότε ..... που τους στέλνει να κάνουν ..... . Στέκομαι από μακριά και τον κοιτάζω άφωνος, προσπαθώντας να διαβάσω ..... .

Ηλίας Βενέζης, *Αιολική γη*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1992 (διασκευή)

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Πώς δίνουμε πληροφορίες για μια χώρα*
- *Ποιος είναι ο ρόλος του ενεστώτα σε ένα κείμενο που πληροφορεί / περιγράφει*

ΤΑ ΕΘΝΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ: Δημοκρατία της Πορτογαλίας ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Λισαβώνα
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 9,9 εκατ. ΝΟΜΙΣΜΑ: Εσκούδο ΕΠΙΣΗΜΗ ΓΛΩΣΣΑ: Πορτογαλική

1640 | 1640 | June 10 | P | 0 | +351 | .pt

ΜΕ ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΕΣ ΑΚΤΕΣ στον Ατλαντικό, η Πορτογαλία βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Ιβηρικής Χερσονήσου. Ο ποταμός Τάγος χωρίζει τον ορεινό Βορρά από τον πιο πεδινό Νότο. Το 1974, αναίμακτο στρατιωτικό κίνημα ανέτρεψε μια πολυετή δικτατορία. Το 1975 διεξήχθησαν δημοκρατικές εκλογές και έκτοτε οι ένοπλες δυνάμεις έχουν αποσυρθεί από την πολιτική. Στη δεκαετία του 1980 εφαρμόστηκε ένα σημαντικό πρόγραμμα κοινωνικοοικονομικού εκσυγχρονισμού. Η συμμετοχή της χώρας στην Ε.Ε., από το 1986, υποβοήθησε αυτήν τη διαδικασία.

Σάντα Μαρία ντε Πενανγκουιάο, *ένα μικρό χωριό στην οινοπαραγωγό ενδοχώρα, στο κέντρο της κοιλάδας του Ντόουρου*

ΚΛΙΜΑ

Μεσογειακό/θαλάσσιο

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΙΡΟΥ

Η Πορτογαλία έχει ήπιο μεσογειακό κλίμα, το οποίο μετριάζεται από τα ρεύματα του Ατλαντικού. Τα καλοκαίρια είναι θερμά και υγρά, ενώ οι χειμώνες σχετικά ήπιοι.

Η ενδοχώρα έχει πιο ευμετάβλητο κλίμα από τα παράλια. Οι βροχοπτώσεις είναι περισσότερες στον ορεινό Βορρά. Στο κέντρο της χώρας το κλίμα είναι πιο εύκρατο.

Στα νότια, η περιοχή της Αλγκάρβε έχει κατά το πλείστον ξηρό κλίμα και μεγάλη ηλιοφάνεια.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ελάχιστη ηλικία αποφοίτησης: 15

91% | 300 573 φοιτητές

Η Πορτογαλική είναι η έβδομη ομιλούμενη γλώσσα στον κόσμο. Δωρεάν κρατική εκπαίδευση παρέχεται σε όλους τους μαθητές από 3 έως 15 ετών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

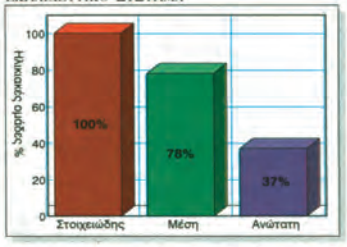

Πολλές μεσοαστικές οικογένειες στέλνουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά σχολεία. Τα κρατικά πανεπιστήμια είναι μεγάλα και υπερπλήρη. Υπάρχουν αρκετά αξιόλογα ιδιωτικά πανεπιστήμια.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Συνολική έκταση: 92.390 τετ. χλμ (35.670 τετ. μλ)

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ

Πυκνότητα πληθ.

Πορτογαλική | 107 κάτ. ανά τετρ. χλμ

ΑΣΤΙΚΟΣ/ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ

ΕΘΝΟΤΗΤΕΣ

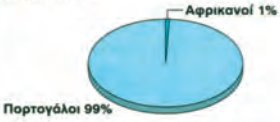

Η πορτογαλική κοινωνία, που κάποτε εθεωρείτο μάλλον εσωστρεφής, ενσωματώνεται γοργά στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη. Οι εθνοτικές και θρησκευτικές εντάσεις είναι περιορισμένες.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πολυκομματική δημοκρατία

1999/2003 | Πρόεδρος, Ζόρζε Σαμπάιο

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Εθνοσυνέλευση, 230 μέλη

PS = Σοσιαλιστικό Κόμμα **PSD** = Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα
PP = Λαϊκό Κόμμα **CDU** = Ενιαίος Δημοκρατικός Συνασπισμός

Η Πορτογαλία είναι πολυκομματική δημοκρατία.

ΚΥΡΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Μεταμόρφωση

Η Πορτογαλία έχει μεταμορφωθεί πολιτικά τις τελευταίες δεκαετίες. Η εδραίωση της δημοκρατίας από την Επανάσταση των Γαρυφάλλων το 1974 και η ένταξή της στην Ε.Ε. από το 1986 οδήγησαν την Πορτογαλία στην ευρωπαϊκή πορεία. Η νέα αυτή εποχή εμπιστοσύνης προς τη χώρα σφραγίστηκε με την Διεθνή Έκθεση στη Λισαβώνα το 1998. Την ίδια χρονιά, ο Ζοζέ Σαραμάγκου έγινε ο πρώτος Πορτογάλος Νομπελίστας λογοτεχνίας. Το 1999, η Πορτογαλία ήταν μια από τις 11 χώρες που εισήγαγαν πρώτες το ευρώ.

Σύγχρονος άτλας του κόσμου 2001,
Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη

ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ

Η θρησκεία του εβραϊκού λαού, ο Ιουδαϊσμός, ξεκίνησε πριν από 4.000 χρόνια. Οι Εβραίοι πιστεύουν σε ένα Θεό, ο οποίος τους έχει επιλέξει για να διαδώσουν το μήνυμά Του στον υπόλοιπο κόσμο (περιούσιος λαός). Η εβραϊκή γιορτή του Πάσχα (που στα εβραϊκά σημαίνει πέρασμα) γιορτάζεται την άνοιξη, σε ανάμνηση της επιστροφής των Εβραίων στο Ισραήλ μετά την εξορία στην Αίγυπτο.

Πιάτο με το πασχαλινό γεύμα

ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ

Ο Ινδουισμός αναπτύχθηκε στην Ινδία πριν χιλιάδες χρόνια. Οι Ινδουιστές έχουν πολλούς θεούς, αλλά όλοι είναι μέρος μιας μεγαλύτερης δύναμης, η οποία ονομάζεται Βράχμα. Οι ινδουιστές πιστεύουν ότι όταν πεθαίνει ένας άνθρωπος, ξαναγεννιέται ως άνθρωπος, ζώο ή φυτό. Όσο καλύτερες είναι οι πράξεις που κάνει κανείς σε μία ζωή, τόσο καλύτερη θα είναι και η αναγέννησή του. Η ινδουιστική γιορτή Ντιβάλι δοξάζει τη νίκη του καλού ενάντια στο κακό.

Κατά τη γιορτή Ντιβάλι, οι πιστοί ανάβουν κεριά.

Οι Βουδιστές έχουν ελάχιστα υπάρχοντα και αφιερώνουν τη ζωή τους στην ερμηνεία των κηρυγμάτων του Βούδα.

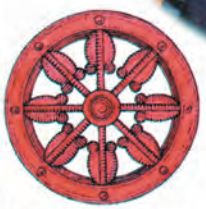

ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ

Οι οπαδοί του μεγάλου Ινδού δασκάλου Βούδα είναι γνωστοί ως βουδιστές. Όπως και οι ινδουιστές, πιστεύουν στην αναγέννηση μετά το θάνατο. Ελπίζουν να υπερβούν τον κύκλο του θανάτου και της αναγέννησης και να φτάσουν σε μια κατάσταση αγνότητας και διαφώτισης, η οποία είναι γνωστή ως νιρβάνα (γαλήνη της απόλυτης ακινησίας), ακολουθώντας έναν τρόπο ζωής βασισμένο στην καλή συμπεριφορά, το διαλογισμό και τη σοφία.

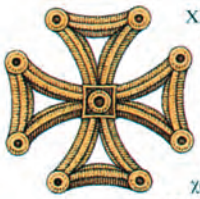

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Οι χριστιανοί πιστεύουν ότι ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ ήταν ο υιός του Θεού. Ζούσε στη ρωμαϊκή επαρχία της Παλαιστίνης όπου και σταυρώθηκε. Για τους χριστιανούς η ζωή, ο θάνατος και η ανάσταση του Ιησού ελευθερώνει τους πιστούς από το προπατορικό αμάρτημα που τους βαραίνει. Η πιο σημαντική χριστιανική γιορτή είναι το Πάσχα, κατά το οποίο οι χριστιανοί δοξάζουν την ανάσταση του Ιησού.

ΙΣΛΑΜ

Οι πιστοί του Ισλάμ ονομάζονται μουσουλμάνοι. Η πίστη τους αποκαλύφθηκε πρώτα στον προφήτη Μωάμεθ τον 7ο αιώνα. Οι μουσουλμάνοι πιστεύουν σε ένα θεό, τον Αλλάχ. Υπόσχονται να προσεύχονται πέντε φορές την ημέρα, να νηστεύουν το μήνα του Ραμαζανιού, να δίνουν ελεημοσύνη στους φτωχούς και να κάνουν ένα τουλάχιστον προσκύνημα κατά τη διάρκεια της ζωής τους στην ιερή πόλη Μέκκα.

Όταν οι μουσουλμάνοι προσεύχονται στρέφονται προς την κατεύθυνση της Μέκκας.

ΣΙΧΙΣΜΟΣ

Ο πνευματικός ηγέτης Γκουρού Νανάκ ίδρυσε το Σιχισμό στη Βόρεια Ινδία το 16ο αιώνα. Οι Σιχ ακολουθούν τους 10 γκουρού (θρησκευτικούς δασκάλους), που αποκάλυψαν την αλήθεια για το Θεό και οι οποίοι τόνισαν τη σημασία της εργασίας υπέρ της κοινότητας καθώς και της λατρείας. Οι άνδρες (καθώς και μερικές γυναίκες) Σιχ φορούν τουρμπάνι για να δείξουν την πίστη τους και την ένταξή τους στην κοινότητα των Σιχ.

Αγόρι Σιχ, με τουρμπάνι

Για περισσότερες πληροφορίες

ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ
ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ
ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ
ΙΣΛΑΜ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣΥΝΗ

Εικονογραφημένη Νεανική Εγκυκλοπαίδεια, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

1. Διαβάστε τις πληροφορίες για την Πορτογαλία και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

Πορτογαλία

πληθυσμός	γλώσσα	θρησκεία	κλίμα	πολιτική κατάσταση

2. Στα σημεία του κειμένου που μιλούν για το κλίμα και την εκπαίδευση στην Πορτογαλία παρατηρούμε ότι τα περισσότερα ρήματα είναι σε ενεστώτα. Νομίζετε ότι θα μπορούσαν να βρίσκονται σε άλλο χρόνο (του παρελθόντος ή του μέλλοντος); Αν όχι, γιατί;

3. **α.** Εργαστείτε ομαδικά και διαλέξτε μια χώρα για να την παρουσιάσετε στην τάξη.

Για μεγαλύτερη ευκολία, μπορείτε να συμπληρώσετε έναν πίνακα όπως ο παραπάνω με τα αντίστοιχα στοιχεία περιληπτικά. (Αν την έχετε επισκεφτεί, μιλήστε και για την εμπειρία σας εκεί. Κοιτάξτε πρώτα στο βιβλίο σας, σελ. 93.)

Μπορείτε ακόμα να φωτοτυπήσετε τη σελίδα με τον πίνακα και να τη μοιράσετε στους συμμαθητές σας για να έχουν ένα σχεδιάγραμμα όσων θα τους πείτε. Μην ξεχάσετε να έχετε μαζί σας μια φωτογραφία κι έναν χάρτη της χώρας αυτής.

β. Στο κείμενο αναφέρεται ως νόμισμα της Πορτογαλίας το εσκούδο. Γνωρίζετε ποιο είναι το νόμισμά της σήμερα; Πότε έγινε η αλλαγή;

Με την ευκαιρία αυτή μπορείτε να συζητήσετε στην τάξη τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, από πόσες χώρες αποτελείται καθώς και πότε εντάχθηκε η Πορτογαλία αλλά και η χώρα μας σε αυτή.

4. Στο δεύτερο κείμενο διαβάζουμε για μερικές από τις θρησκείες του κόσμου. Στην **εφημερίδα** του σχολείου σας γίνεται ένα **αφιέρωμα** με τίτλο «Θρησκείες στον κόσμο». Χωρίζεστε σε ομάδες, κάθε ομάδα συγκεντρώνει στοιχεία για διαφορετική θρησκεία και τα παρουσιάζει στην τάξη.

Μην ξεχάσετε να πείτε:

πότε αναπτύχθηκε η θρησκεία
πώς ονομάζονται οι πιστοί της
σε ποια θεϊκή δύναμη πιστεύουν
τι πρέπει να κάνουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους
ποια είναι η πιο σημαντική γιορτή τους

5. Ο διπλανός σας σας υπαγορεύει τις παρακάτω φράσεις από το κείμενο για να δει αν θυμάστε πώς γράφεται η κατάληξη στα ρήματα (-ετε ή -εται). Διαλέξτε το ρήμα με τη σωστή κατάληξη:

- Η πορτογαλική κοινωνία ενσωματώνεται / ενσωματώνετε γοργά στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη.
- Δωρεάν κρατική εκπαίδευση παρέχεται / παρέχετε σε όλους τους μαθητές από 3 έως 15 ετών.
- Κοιτάζοντας τον χάρτη, βρίσκεται / βρίσκετε την Πορτογαλία στο άκρο της Ιβηρικής Χερσονήσου.
- Η Πορτογαλία έχει ήπιο μεσογειακό κλίμα, το οποίο μετριάζετε / μετριάζεται από τα ρεύματα του Ατλαντικού.
- Η εβραϊκή γιορτή του Πάσχα γιορτάζετε / γιορτάζεται την άνοιξη.
- Βράχμα ονομάζετε / ονομάζεται μια μεγάλη θεϊκή δύναμη στην οποία πιστεύουν οι ινδουιστές.
- Ένας πιστός μουσουλμάνος προσεύχετε / προσεύχεται πέντε φορές την ημέρα.

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 22 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Με ποιον τρόπο προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον ότι η άποψή μας είναι σωστή

Χρησιμοποιούμε:

- Επιχειρήματα (φράσεις που στηρίζουν λογικά τις απόψεις μας).
- Φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματά μας ή προκαλούν συναισθήματα σε αυτόν που μας ακούει.
- Λέξεις που δηλώνουν την άποψή μας (π.χ. νομίζω, πιστεύω).
- Αιτιολογικές προτάσεις για να δικαιολογήσουμε όσα λέμε.

2.α. Πώς δίνουμε πληροφορίες για μια χώρα

Γράφουμε:

- Ποιο είναι το όνομά της.
- Πού βρίσκεται.
- Στοιχεία για τη ζωή εκεί (π.χ. πληθυσμό, γλώσσα, θρησκεύματα, κλίμα κτλ.).

Χρησιμοποιούμε:

- Συνήθως χρόνο ενεστώτα.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.
- Τοπικούς προσδιορισμούς.

2.β. Πώς δίνουμε πληροφορίες για έναν τόπο που έχουμε επισκεφτεί

Αναφέρουμε:

- Πότε και πώς (και για ποιο λόγο) πρωτοπήγαμε εκεί.
- Γενική εντύπωση (τι βλέπει κανείς με μια πρώτη ματιά, τι του κάνει εντύπωση).
- Περιγραφή του τόπου (περιγράφουμε ό,τι είδαμε με τη σειρά).
- Τι κάναμε σε αυτόν τον τόπο.
- Περιστατικά σχετικά με αυτόν.
- Συναισθήματα και σκέψεις για όλα τα παραπάνω.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

Διδώ Σωτηρίου, [*Οι πρόσφυγες*] (σελ. 206)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

Προσφυγική Ελλάδα, φωτογραφίες από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών
Κουτσοθανάσης Βασίλης, *Λαϊκά παραδοσιακά τραγούδια της Σμύρνης*, εκδ. Βασιλόπουλος Στ., 1990
Λοΐζου Μάρω, *Το τελευταίο ινδιάνικο καλοκαίρι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1984
Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου Λότη, *Παραμύθια από την Αφρική*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995
Σκαλιώρα Κατερίνα, *Ένα αλλιώτικο ταξίδι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα,1988
Ψαραύτη Λίτσα, *Ένα καλοκαίρι στη σκιά του Βούδα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1986

Άγνωστοι πολιτισμοί, ντοκιμαντέρ γαλλικής παραγωγής, 1996
Ένα ταξί, μια πόλη, ντοκιμαντέρ αγγλικής παραγωγής, 1999
Ιμαλάια, Ερίκ Βαλί, 1999
Ο Κιρικού και η μάγισσα, Μισέλ Οσελό, 1998
Περίοδος συγκομιδής, Μαρίνα Ραζμπέκινα, 2003

Η νήσος των Αζορών, στίχοι Μποστ, μουσική Μ. Θεοδωράκης
Αχ Παπουαλίλη, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός
Η χώρα των Μπεμπάντων, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός
Μια βραδιά στο Πόρτο Λίλι, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός

Εβραϊκό Μουσείο, Νίκης 39, Αθήνα
Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, Κέρκυρα
Ευρωπαϊκό Κέντρο Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Αριστοτέλους 18, Θεσσαλονίκη

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

www.ekepp.gr
www.ert.gr/kosmos936/gr
www.nationalgeographic.gr
www.unicef.gr

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

ISBN Set 978-960-06-2619-3
Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0156
Τ.Α΄ 978-960-06-2620-9

ΙΤΥΕ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"
ινστιτουτο τεχνολογιας υπολογιστων & εκδοσεων

(01) 000000 0 10 0156 3